

Cilt 4 , Sayı 2, Yıl 2024/Volume 4, Issue 2, Year 2024 ISSN: 2791-741X

Politik Psikoloji Dergisi

The Journal of Political Psychology

Politik Psikoloji Dergisi

The Journal of Political Psychology

Cilt 4, Sayı 2, Yıl 2024

Volume 4, Issue 2, Year 2024

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Ahmet Kemal Bayram, Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Bekir Berat Özipek, İstanbul Medipol Üniversitesi
Prof. Dr. Bengül Güngörmez, Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Cengiz Erişen, Yeditepe Üniversitesi
Prof. Dr. Deniz Ülke Arıboğan, Üsküdar Üniversitesi
Prof. Dr. Devrim Özkan, Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Erhan İçener, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Erol Göka, Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Prof. Dr. Funda Günsoy Turowski, Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Haluk Alkan, İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim Sarıtaş, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Çaha, İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Sedat Yazıcı, Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Yılmaz Çolak, Polis Akademisi
Dr. Öğr. Üyesi Barış Aydın, Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nur Funda Başar Baykal, Bartın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Baykal, Bartın Üniversitesi

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

Prof. Dr. Cevat Özyurt, Türkiye Manas Üniversitesi
Prof. Dr. Husnul Amin, National Defence University Islamabad
Prof. Dr. Mariusz Turowski, University of Wrocław
Prof. Dr. Mustafa Orçan, Türkiye Manas Üniversitesi
Dr. Ali Salman, Ceo Islam and Liberty Network Foundation
Ass. Dr. Fatmanil Döner, University of the Basque Country (UPV/EHU)

Sahibi / Owner

Alim Yılmaz, Prof. Dr.

Editör / Editor

Hayrettin Özler, Prof. Dr.

Alan Editörleri / Section Editors

Yasemin Abayhan, Doç. Dr., Sosyal Psikoloji

Didem Geylani, Dr. Öğr. Ü., Siyaset Bilimi

Hülya Kevser Yurdakul, Dr. Siyaset Psikolojisi

İkram Bağcı, Dr., Siyaset Sosyolojisi

Mesud Malik Yavuz, Dr., Siyaset Felsefesi

Muhammed Köse, Arş. Gör., Siyaset Teorisi

Yazı İşleri Müdürü / Publication Coordinator

Didem Geylani, Dr. Öğr. Üyesi

ISSN: 2791-741X

Tasarım / Design

Didem Geylani

Kapak Tasarım / Cover Design Erdem Yılmaz

www.politikpsikolojidergisi.com

politikpsikolojidergisi@gmail.com

Politik Psikoloji Dergisi uluslararası hakemli akademik bir dergidir. Yılda iki sayı yayımlanır. Google Scholar, OpenAIRE, Türk Psikiyatri Dizini, ZENODO tarafından taranmaktadır.

The Journal of Political Psychology is a peerreviewed international academic publication that is published twice a year in June and December. It is indexed by Google Scholar, OpenAIRE, Turkish Psychiatry, ZENODO.

İÇİNDEKİLER | Contents

4-5 EDİTÖRDEN | Editorial

Hayrettin Özler

6-22 Araştırma Makalesi | Research Article

PSYCHO-POLITICAL REASONS OF RISING POPULISM AND POPULIST MOVEMENTS/
Popülizmin ve Popülist Hareketlerin Yükselişinin Psiko-Politik Nedenleri

Zübeyr Şakar

23-67 Araştırma Makalesi | Research Article

TÜRKİYE'DEKİ SİYASİ PARTİ LİDERLERİNİN SURİYELİ İMGESİ (2010-2023)/ *Image of*
Syrian According to Political Party Leaders in Türkiye (2010-2023)

Süleyman Bahçivan

68-96 Araştırma Makalesi | Research Article

TURKISH CONSTITUTIONS FROM THE PERSPECTIVE OF NEW INSTITUTIONALISM:
THE IMPACT OF CONSTITUTIONS ON TURKISH POLITICAL LIFE/ *Yeni Kurumsalcılık*
Perspektifinden Türkiye Anayasaları: Anayasaların Türk Siyasi Hayatı Üzerine Etkisi

Seda Eke

97-101 Kitap Tanıtımı | Book Review

DENİZ HAMAMLARI, YASİN TAŞKIN

Mine Meydancı

Editörden,

Politik Psikoloji Dergisi, 4. yılının ikinci sayısında 3 araştırma makalesi ve 1 kitap değerlendirmesiyle okuyucuların karşısına çıkmaktadır. *“Türkiye’deki Siyasi Parti Liderlerinin Suriyeli İmgesi”* başlıklı çalışma Suriyeli göçmenlere yönelik Türkiye’de yapılan çalışmalara dair bir değerlendirmeye beraber politik psikolojinin önemli kuramlarından imge kuramını açıklayarak, Türkiye’deki siyasi parti liderlerinin Suriyeli göçmenler ve konuyla ilgili aktörlere dair imgelemelerine dair araştırma bulgularını içermektedir. Politik imgeler kişilerin belirli insan kategorilerine dair duygu, düşünce ve eylemlerini tutarlı kılan önemli zihinsel kısa yollardan biridir. Bu çalışma özellikle parti liderlerinin “X” (twitter) hesaplarında yayımlanan düşüncelerini Türkiye’de Suriye meselesine dair görüşlerin zihinsel bir haritasını çizecek şekilde açıklamaktadır. *“Popülizmin ve Popülist Hareketlerin Yükselişinin Psiko-Politik Nedenleri”* başlıklı çalışma, liberal demokrasiye dönük radikal eleştirel kolaylıktan kaçınan onun yerine popülizme yol açan travma deneyimlerinin kaynak ve dinamiklerine dokunmaya cüret eden anlamlı bir çalışmadır. Çalışma popülizmi, liberal demokrasinin vekâleten siyasetine, modern siyasanın elit merkeziliğine ve bunların topyekûn gayrı-sahihliğine ve yozlaşmasına bir tepki olarak tarif etmektedir. Ancak bu çalışma ne popülizme övgüler dizmekte ne de popülizmin liberal demokrasinin krizine çare olduğunu ileri sürmektedir. Bilakis popülizmin sağ ve sol sürümlerinin, demokrasinin işleyen kurumlarına zarar verecek şekilde öfke, korku ve kaygı gibi olumsuz duygulara yataklık eden ötekileştirme, günah keçisi bulma ve tehlikeli kutuplaşmaları içerdiğine işaret etmektedir. *“Yeni Kurumsalcılık Perspektifinden Türkiye Anayasaları: Anayasaların Türk Siyasi Hayatı Üzerine Etkisi”* başlıklı çalışma yeni yapısalcı bir perspektifle yapıları değiştirmenin aktörler ve davranışları üzerindeki etkilerini incelemektedir. Türkiye’deki anayasa değişikliklerinin kurumlar üzerindeki etkisi kadar bu değişikliklerin toplumsal normlar ve siyasal davranışlar üzerindeki yansımalarını ele almaktadır. Çalışma 1924, 1961 ve 1982 Anayasalarını Türkiye’nin demokratikleşme sürecindeki önemli dönüm noktaları olarak ele almakta ve anayasal metinlerin toplumsal ve siyasal yapıyı nasıl şekillendirdiğini ve güç ilişkilerini nasıl dönüştürdüğünü anlamak açısından önemli bir katkı sunmaktadır. Dergimizin içeriğinin kitap değerlendirmesi kısmında Yasin Taşkın’ın *Deniz Hamamları* adlı çalışması sosyal teori ve sosyal psikolojinin etkili bir şekilde kullanıldığı eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Politik Psikoloji Dergisi gelecek sayılarında yayımlanmak üzere Türkiye ve dünya siyasetinde rol oynayan şahsiyetlerin psiko-biyografilerine, bir ulus ve

devlet inşaa sürecinin içerdđi benlik teknolojilerine, terörizmin psikolojisine, baskı ve zulüm karşısında direnmeye devam eden halkların psikolojik sermayesine, (Baasçılık, Taliban, Siyonizm vb) dini ve siyasi hareketlerin, doğal ve insan kaynaklı afetlerin, savaş, çatışma ve göçlerin psikolojisine dair çalışmaları beklemektedir.

Hayrettin ÖZLER

PSYCHO-POLITICAL REASONS OF RISING POPULISM AND POPULIST MOVEMENTS

Zübeyr Şakar¹

Abstract: Populism is a rising phenomenon all over the world and is a global issue. Populism is associated with psychological concepts such as archaic fear, belonging, exclusion, and othering that have been seen since the first emergence of human existence. Populism is also a socio-psychologic reaction to the corruption of democracy in general, its corrupt institutions, the political establishment and the political-bureaucratic elites. In other words, populism is a social reality that emerges from the traumatic destruction of emotions and emotional capital in contemporary democracy psychologically. The research aims to examine the emotional, traumatic and political psychological dynamics of populism, in short, based on psychology. Therefore, the study examines how the psychological consequences of the destruction of liberal democracy reveal populism. One of the psychological causalities in the rise of populism is that feelings of belonging and othering, instead of pluralism, are socially and politically decisive dynamics in an age where emotions and feelings gain

---

¹Dr. Öğretim Üyesi, Polis Akademisi, Polis Meslek Yüksekokulu, zubeyr.sakar@egm.gov.tr, ORCID: orcid.org/000-0003-3220-09-4X. Doi: 10.5281/zenodo.14767537

Geliş Tarihi: 12 Ekim 2024
Received: 12 October 2024

Kabul Tarihi:30 Ekim 2024
Accepted:30 October 2024

Bu makaleye atf için/ *To cite this article:* Şakar, Z. (2024). Psycho-Political Reasons of Rising Populism and Populist Movements. *Politik Psikoloji Dergisi*, 4(2), 6-22.

importance. Populism and populist movements, especially in the West, seem related to liberal democracy's tendency towards elitism and bureaucratic hegemony and its loss of legitimacy.

Keywords: populism, otherness, emotions, political communicate, ontological security.

Popülizmin ve Popülist Hareketlerin Yükselişinin Psiko-Politik Nedenleri

Abstract: *Popülizm, küresel bir mesele olarak tüm dünya üzerinde yükselen bir olgudur. Popülizm kavramı, ilk insan deneyimlerinden ve doğa durumundan beri görülen arkaik korku, ait olmak, dışlamak ve ötekileştirmek gibi psikolojik kavramlarla ilişkilendirilebilir. Ayrıca popülizm, demokrasinin yozlaşmasına, onun yozlaşan kurumlarına, siyaset kurumuna ve siyasal-bürokratik elitlere sosyo-psikolojik bir tepkiyi ifade eder. Diğer bir ifadeyle popülizm, çağdaş demokraside duyguların ve duygusal sermayenin psikolojik olarak travmatik tahribinin bir neticesi olarak ortaya çıkan sosyal bir olgu ve gerçekliktir. Araştırma, popülizmin duygusal, travmatik ve kısacası onun psikolojiye dayalı olan siyasal psikolojik dinamikleri irdelemek ve incelemek amacındadır. Dolayısıyla çalışma, liberal demokrasinin tahribinin psikolojik sonuçlarının popülizmi nasıl ortaya çıkardığına ilişkin soruya cevap aramaktadır. Duyguların ve hislerin önem kazandığı bir çağda çoğulculuğun yerine aidiyet hislerinin ve ötekileştirmenin sosyal ve siyasal olarak yeniden belirleyici bir dinamik olması da popülizmin yükselişindeki psikolojik nedenselliklerden biridir. Popülizm ve popülist hareketler, özellikle Batı'da liberal demokrasinin elitizm ve bürokratik hegemonyaya yönelmesi ve meşruluğunu kaybetmesiyle ilgili görünmektedir.*

Anahtar Kelimeler: *popülizm, ötekilik, duygular, duygusal sermaye, ontolojik güvenlik.*

INTRODUCTION

Psycho-political concepts such as security and dignity have played substantial roles in practical politics for the past few decades (Sirin, Valentino, Villalobos, 2021: 3; Ditto, Rodriguez, 2021: 28; Forgas and Crano, 2021). For example, when Trump talks about building a wall for the argument of security, he sloganises "Make America Great Again" for his reputation. This example of policy rhetoric is an emotional state for Americans to restore lost dignity and prestige for the globe and bring security concerns to the fore. Also, the

emergence of similar policies in real politics in Europe is a cue that security and dignity policies are on the rise and that these policies exist within a particular global trend dimension. It would be meaningful to evaluate the process of leaving the EU in Britain, the change in the social structure of post-industrial Britain with the policies of free movement of labour, and the psychological reaction that justified the loss of “UK old dignity” by turning into a social psychological trauma in the society (Brubaker, 2017: 359). It is another fact that these political reactions gradually have gained strength and have come into power worldwide. Likewise, the same policymaking has emerged in Poland. It would be meaningful to read the desire of the Polish Law and Justice Party to be brought to power by the people to purify its Catholic heritage and traditionalism from the corruption of the former communist regime and to belong to NATO as a psychological restoration of dignity (Richards, 2019: 45; Manners, 2021: 197). These examples support the argument that social and political traumas revive populism as a new way of making politics. In this context, in terms of political science and its advanced readings, the practical and theoretical psychological impact on politics is as effective and substantial as in other fields such as economy, military, commercial, and social. At the same time, it is sayable that these examples are one-by-one reactions to the degeneration and disregard of traditional and cultural codes of societies by the Enlightenment and modernism.

Therefore, as states Richards (2019: 49), analyzing the political consequences of populism for its psychological reasons is effective both in understanding the political impacts of emotions and emotional capital, which is a type of human capital and in explaining the psychological effect resulting from increased elected victories or traumas in the political breakdowns of contemporary events. Because of this, real politics is going through emotional transformations especially actual global phenomena and events.

This study explores the psycho-political reasons behind the global rise of populism, a contemporary phenomenon. The research question of this study is what the psycho-political reasons for the emergence of the populism concept. A further objective of the study is to undertake a comparative analysis of right-wing and left-wing populism. Thus, the base assumption of the study is that populism is a socio-psychological and political psychological reaction of societies to the destruction of traditions and culture caused by modernization and globalization.

The research uses group psychology, mass psychology, large group psychology, belonging-otherness psychology, and emotions theories and concepts of social

psychology and political psychology. The study tries to explain the political-psychological reasons as much as the economic and social reasons for the conception of populism and discusses the distinctive features of Right and Left Populism comparatively.

I. THEORETICAL FRAMEWORK: CONCEPT OF POPULISM AND THEORIES OF POPULISM

Populism, contrary to the rights-based individualist approach of democracy, is a radical collectivist ideological understanding with sociological, psychological and political “walls” (Sirin et al., 2021: 7; Forgas and Crano, 2021: 36; Brubaker, 2017: 360). While liberal democracy promotes the humane and autonomous side of the enlightenment, populism fundamentally opposes this conceptualization and feeds on the romanticism of the collective society. Populism does not recognize a liberal or free space for the individual and makes her/him the object of the group to which she/he belongs. Despite the polyphonic and pluralistic principles of democracy, populism links with moral absolutism, monism, and collectivism.

The concept of populism is influenced by several social, psychological and political factors. A plethora of definitions have been proposed to explicate the concept of populism. While some descriptions define the concept as the reflection of demography, rhetoric and rhetoric in the people, for some, populism sees as the result of the corruption of bureaucratic elites, and institutions, namely democracy (Forgas and Crano, 2021: 77). According to another definition, populism originates from manipulating empathy towards the in-group rather than the out-group (Sirin et al., 2021: 9-11). When we look at the real-politic plane in the world, it can be said that the interpretations that look at the concept from different angles are complementary to each other (McDermott, 2004: 36-37). Because democracy is both the result of a vertical social relationship starting from the demos and it exists with political elites and institutions (Moffitt, 2016: 36). Also, democracy is both the result of a vertical social relationship starting from the demos and it exists with political elites and institutions (Held, 1995: 11). Therefore, instead of looking to blame for the emergence of populism, it is essential to evaluate both the social dynamics of the causes of the decline of democracies and the evidence of the corruption of political elites and institutions. In other words, to examine the background of populism that threatens liberal, pluralistic and cosmopolitan democracy, it is beneficial to understand the psychological dynamics of the process from the grassroots to the political elite.

Populism, as Forgas and Crano (2021: 9); De Blasio and Sorice (2018: 7) state, is an ideology of collectivism and a form of fundamental opposition to and challenge to reform, renaissance, enlightenment, and humanism. In a typical populist democracy, political elites or institutions are excluded by populist leaders. Also, they are humiliated by populist movements. Economic crises, social changes and all-natural or human disasters are the factors that affect the emotional capital of the individual. Drawing upon the findings of political psychology studies, it can be posited that such events and phenomena have the capacity to engender a range of emotional responses, including anxiety, empathy, uncertainty, and frustration, among others. These sentiments can be transformed into feelings of resentment and anger, particularly fear. Thus, the widespread rise of populism in this era is neither accidental nor surprising. In this context, the emotions of society can easily be manipulated in the age of globalization, where speed gains importance and technical and technological moves are the principal determinant of human life.

I.A. THE FUNCTIONALITY OF TRANSFORMATION OF FEAR AND ANXIETY INTO ANGER IN TERMS OF POPULISM

Many types of populism can be said to be associated with the presence of narcissism. According to Volkan (2014b: 47-48), who developed the theories of Freud (1955: 24) in politic-psychology, narcissism can be the subject of politic-psychological investment. In leader and personality psychologies, narcissism has a pragmatic and conciliatory aspect as well as a traumatic and destructive aspect (Volkan, 2001: 81-82; Houghton, 2014: 79). Conciliatory narcissism is democratic, while malignant narcissism is autocratic or radical populist (Arditi, 2005: 95). One of the two types of narcissism, malignant (traumatic) narcissism is common in extreme, ethnic and racist forms of populism, especially nationalist populism in today's world.

The concept of malignant (traumatic) narcissism is instinctive and is an emotional state that increases with anger. As Sirin et al. (2021: 19) emphasized, the rise of populist movements in the contemporary political plane is related to the manipulation of the psychological investments of the crew in their self-esteem. This phenomenon, which kneads itself with the concept of unification that takes place in an idealized thought, and which corresponds to the disappearance of the subject in the national body, is also related to the notions of post-truth politics. Malignant (traumatic) narcissism, in the political context, is a state of defence and the continuous operation of a defence mechanism against the humiliation, isolation and extinction that a nation may encounter (Volkan 2014a: 47). However, this state of defence can turn into a state of sway,

differing from person to person and from subject to subject; because the threats attributed to the nation are integrated with the threats directed at them in the subconscious of the individuals. This state of unification causes the subject and the individual to mentally unite with the concept of nation and body, and national threat perceptions become reflections of the threats directed against the subject and the individual.

The anxiety experienced by the individual by integrating with the national identity can become the main feeder of left and right populism examples. Left populism is powered by the psychological envisioning of individual material and economic concerns in a national body. Individuals need to feel their economic-based issues in the national political arena. This situation feeds left populism psycho-politically. There is a danger that left populism by financial issues may turn into hostility towards production and economic concern and even violence as it radicalizes.

Secondly, once the need for a safe shelter, a secure homeland and a pure place is seen as belonging only to oneself and those who are like oneself, this housing right can be associated with blood and lineage with the effect of feelings of fear and anxiety, and openly give rise to right-wing populism. In this way, it expresses a populist nationalism and racism that feeds on narcissism (Volkan, 2001: 84; Decker, 2008: 122). This dangerous possibility of the understanding of purity shows itself when the anxiety of being homeless is integrated with the perception of distrust and humiliation of the other. Similarly, as Kinnvall (2002: 81) states, the perpetual division of extremist or radical groups within themselves stems from the eternal belief in the impossible that the trusted object ensures security. This state is a phenomenon that fosters authoritarian and right-wing populism types. In this context, in terms of political psychology, the radicalization of the left and right of populism poses a threat to democracy as much as a predisposition to violence and terrorism. For example, the increasing Islamophobia and the rising extreme populist right in Europe have harmed the social peace of Europe, the Middle East, Asia and of course the world community.

Populism is not inherently universal and is limited to the national scope. However, language has powerful tools like imagery and symbols universally define national identity. Expressions such as “homeland” or “father state” are symbolic expressions that carry meaning and purpose and contain imagination. It is seen able that these two expressions can easily be used by nationalist populism today. It is also a fact that these two expressions, found in almost every language, can be used by nationalist populism as a politic-psychological

strategy. The association of such concepts of nation, state and authority with the notions of parent and family is meaningful in this respect (Richards, 2019: 61). Populism, which blesses the state with the perception of economics or security, can often be used to propagate the protective, and helpful impulse of the family and the parent in the psychology of the individual. It is a fact that unhealthy obedience, admiration, and aggression create a socio-psychological environment that fosters dangerous consequences in political psychology and the sociology of narcissism. Symbolizing the parents and the family means that protecting the state would be identified with protecting the parents and increase the emotional load intensifying with economic populism and nationalist populism, making it a propaganda power (Erisen, 2018: 35). This phenomenon not only emerges in times of war but also manifests itself in populist movements in contemporary politics. Narcissism can be associated with a political ideology or an ideal concept such as nationalism, especially in social structures that have styles of making politics based on violence and fear. The feeling of fear, shyness, opposition or guilt in the relationship and communication with the parents corresponds to the problematic state of nationalism in the connection to the state or nationality in political psychology.

The cognitive and psychological perception of the concept of a nation as a family or a parent has remained a practice of the past century that keeps itself alive symbolically in instruments such as the anthem (Sherif, 1936: 122). However, family is also substantial psychologically, sociologically and politically as it is the source of emotional capital of individuals. Protection, care and shelter are not only symbolized by the family but also a part of the bond that the individual forms with the nation and the nation to which belong of the individual (Houghton, 2014: 81). Similarly, as a response to the need for addiction, the nation is both a protective object and an inclusive and encompassing psychological symbol. It is a fact that the concepts of parent and family are objectified in the political arena with the notion of nation, corresponding to needs like security and honour as much as the need for loyalty. Today the need for nation and nation-state has not decreased in the world where almost every object and product are globalized (Surowiecki, 2004: 33). Also, nations with many official languages experience conflicts and contradictions within themselves compared to those with only one official language. Since similarities are the tools that hold people together and explain recognition and identification, they naturally form the psychological infrastructure of the concept of a nation.

I.B. THE INTENSITY OF IN-GROUP EMPATHY AND LACK OF OUT-GROUP EMPATHY

As posited by Sirin et al. (2021: 23), the escalation in populism, particularly that of a right-wing nature, can be attributed to the protective nature of empathy within a group. This phenomenon is associated with chauvinist nationalism, discrimination, and social exclusion. The fear based on social trust, which is archaic, takes a form that excludes the difference by strengthening empathy within the group. The impact and dynamics of in-group empathy are of considerable importance in the strength of populism, chauvinist nationalism, discrimination and univocal majority oppression in the contemporary world. Since the first human society, fears of competition and exclusion have been instrumental in the easy establishment of intragroup empathy in human existence. Although not as effective as in-group empathy, out-group empathy is a phenomenon that has emerged as a result of experience and social experiences and has focused on being the voice of polyphony, democracy and pluralism. Out-of-group empathy can process to prevent populism, nationalist chauvinism, discrimination and racism. It has significant functions in terms of reducing the traumatic effect of populism, which is a contemporary problem and motivating to live together psychologically.

For instance, the rhetoric of Trump and his campaign to construct a border wall between the United States and Mexico symbolises political issues, with the potential to impact financial, economic, diplomatic, geographical, geological, and environmental factors (Forgas and Crano, 2021: 46). In addition, Trump has made this an unlawful discourse by directly blaming immigrants and refugees for crimes that require severe legal sanctions, such as drug smuggling and human trafficking (Sirin, 2021: 49). Therefore, in terms of populism, in-group motivation is tolerably strong politically and can be used in any period.

Trump was so discursive in affinity with the concept of in-group empathy that he even called the slogan “Blacks Live Matter” discriminatory and racist, and He was pragmatic enough to argue that “it segregates whites” (Sirin, 2021: 58). In addition, Trump is a robust populist example with enough populist propaganda to sharpen discrimination in excluded different sections of society. He also manipulated in-group empathy while using this discriminatory language by using post-truth politics (Yılmaz and Geylani, 2021: 20). As a right-wing populist, Trump is a leader who can develop a discourse against different lifestyles, just like other autocratic and populist leaders (Sirin, 2021: 62). These discourses pave the way for social crises and divisions.

According to a study by Sirin et al. (2021: 77), Trump's political actions and discourses have highlighted social polarization and separation based on differences. In the research, significant decreases have been observed in the values of empathy and tolerance towards Latinos and African Americans, especially among white supporters of Trump.

The Trump era is an example of a provocative, divisive discourse and a polarizing political plane. In the age of Trump, politics is full of rhetoric and actions targeting all non-white Americans and all immigrants. Sometimes even discrimination and racism have been committed against children (Sirin, 2021: 80). In this period, as politically avoiding empathy was a priority, there was also the tragedy of the spread of discrimination. While Trump unwaveringly conveyed to his supporters and voters that Latino and refugee children from Mexico “are not his us children”, he was causing stereotyping of these children. It served to spread this discriminatory perception not only in the US public and practical politics but also in world public opinion. This period, which is also sloganised as the “Trump Effect”, describes a period that exemplifies the populist politics that builds the politics of division, separation and polarization in society by using action and discourse together and causing it to spread to the world. For example, Sirin et al. (2021: 91) underline that it is possible to see threats of similar language in the mosque attack in New Zealand in March 2019. Therefore, the role of actors like Trump is very effective in becoming a dangerous psychological epidemic of populism and threatening multiculturalism, polyphony and democracy around the globe.

In the Trump example, radical right-wing populism, reinforced by rhetoric of “Building a Great” and “Building a Great America Again”, and phrases such as “fugitive” and “criminal” developed for immigrants and refugees, and put into practice with the “wall” policy, promoted democracy in many parts of the world. So, populism has reached a position that can threaten human rights, the rule of law and polyphony (Sirin, 2021: 93). Thus, the example of Trump using anger and hatred as weapons against out-group empathy is empirically meaningful. However, the antidote to in-group empathy is out-group empathy.

This process, whose effects are economic, has a structure based on psychological foundations. According to the studies of Sirin et al. (2021: 94-95) group empathy had a decisive impact on the Brexit process. The election victory of Trump and Johnson and Brexit include substantial causes and consequences in terms of social psychology and political psychology. It is remarkable that countries with very different political dynamics, such as the USA and the United Kingdom, have undergone similar processes. As can be seen, the

conjuncture and political atmosphere in the world cause the development of populism even in developed democratic countries. Those who voted for Trump in the USA, Johnson in the UK, Orban in Hungary and Putin in Russia voted with remarkably similar motivations and feelings. According to Sirin et al., (2021: 99-101), group empathy is a phenomenon, theory and approach that can be evaluated in terms of understanding populism and the political processes of populist leaders and can be claimed to be a source of motivation.

It is sayable that chauvinist nationalism and populism are supported not by economic foundations but by psychological motivations such as the intensity of security concerns and in-group empathy. In all populist movements, in-group motivations and interests play a substantial role in the political and psychological discourse (Sirin, 2021: 103). In addition, it has been expressed in many studies, situations and cases that the accusatory or stereotyping language, discourse and actions against refugees periodically or historically do not have a practical and factual counterpart. Another factor that proves this theory is that multicultural groups or communities with high out-group empathy have low criminality (Sirin, 2021: 109). Therefore, it is sayable that populism in all of world politics by chauvinist nationalism and post-truths strengthened by perceptual and traumatic foundations, not factual ones. These extremely radical populist movements, which benefit from the lack of empathy, include the strategic mistakes of the left and liberal parties but are also related to the inability of political leaders and elites to contribute to the development of out-group empathy in society.

I.C. ABSOLUTE MORALITY INSTEAD OF THE CONCEPT OF RIGHTS

As Ditto and Rodriguez (2021:11) emphasized, the essence of practical politics is about mobilization. But populism is a form of policymaking that focuses on mobilizing morality. Populist movements do not hesitate to use incontrovertible moral values as a political strategy. Strong emotional language and discourse are powered weapons of populism. So, morality is a functional and pragmatic method for populism.

For instance, sociological grievance is a moral phenomenon. This moral fact constitutes one of the foundations of populism (Richards, 2019: 64; Fassin, 2018: 72; Laclau, 2018: 26). There is a deep relationship between complaining and the psychology of populism. Since it is impossible to discuss morals, the transformation of judgments such as “good”, “truth”, and “morality” into normative form is a paradoxical advantage of moral-based teachings such as

positivism. Sociological grievance is a tool that corrupts populism and increases the perception of crisis in social issues. So, populist movements have a normative characteristic that pragmatically benefits from the principle of unquestioning morality.

II. DESTRUCTION OF EMOTIONAL CAPITAL AND EMOTIONS

Emotional capital is a concept of psychological that reflects emotions and concepts like trust, dignity, belonging, otherness, and tolerance in society and political practice (Richards, 2019:67). “Emotional capital” turns into trauma or triumph consequent on social psychological investments. If mass practices their “emotional capital” for living together, this turns into social reconciliation and victory, and if they practice a divisive and confrontational investment in language, discourse and action, it turns into trauma. Social psychological triumphs depend on everyone's tolerance and trust in the non-self and making a social contract. Social traumas are also the results of intolerance and distrust and the psychological investment of a segregationist understanding (Laclau, 2018: 41; Volkan, 2001: 87). The first is the form of political resolution and is a psychological projection of political science's conceptualization of consensus, consent, and contract. Secondly, the reverse destruction of emotional capital and its reversal in a discriminatory, angry, aggressive and vengeful manner indicates the insolubility of the political institution and authority and social disintegration (Erisen, 2018: 44). This politic-psychological dynamic plays a substantial role in national and international policy-making processes. However, in today's national and international politics, ethnic nationalism is a constant threat due to the possibility of destroying the feelings such as social trust and honour and creating traumas, but citizenship-based nationalism; should be emphasized that it is a basic need as long as liberal democracy, the rule of law and universal legal codes do not erode these feelings. In this context, it needs to be emphasized that the concepts of human dignity or national dignity are not only legal concepts but also a substantial part of emotional capital and a psychological concept that open the door to peace or war.

However, the existence of ongoing violence or terrorist attacks may affect this function of reconciliation and resolving social crises, by stoking using the feeling of anger and thus fueling the deadlock (McDermott, 2004: 55-56). This destruction can be a substantial reason for the non-functional of social and emotional capital for many years or generations. The reason is that political and social problems have come to a deadlock, the political institution has become dysfunctional, and the public has lost their trust. In other words, the existence of any traumatic event or phenomenon like violence, terrorism and war is a

psychological factor that escalates right-wing populism and nationalism. Therefore, traumatic events cause more traumatic events in social psychology and this is a phenomenon that turns into a vicious circle.

Therefore, it is sayable that the movements against globalization and its consequences came to power in all the national states about 15-20 years after 9/11 attacks by referring to national identities. In other words, the emergence and strengthening of counter-movements of globalization in a short time and the transfer of these movements to power in many states do not seem to be a coincidence when considered in social psychology and political psychology. Economic globalization, which is always present in crises, causes societies to withdraw into themselves and cling to their national identities in times of crisis (Volkan, 2014a: 55). Despite economic globalization, social, cultural and psychological integration carries the danger of being dragged into an impasse, which cannot be resolved, as borders are a psychological barrier. The main reason for this problem should be sought in the destruction of traditional and cultural values by enlightenment and modernization and its socio-psychological consequences. The efforts of enlightenment and modernism to standardize urban people and the acceleration of this effort with globalization have produced new oppositions in socio-psychological and political psychological views. As can be seen, the institution of democracy in the West seems to have entered a significant crisis through the denial of differences. When examining the example of Trump and its counterparts in Europe, it is seen that the weakness of out-group empathy produces populism that includes xenophobia, divisiveness, Islamophobia and racism.

III. CHARACTERISTICS AND COMPARISON OF CONTEMPORARY RIGHT AND LEFT POPULISM

Right populists try to gather votes with the perception of security, while left populists with the perception of an economic guarantor. While right populism feeds on anti-refugee sentiment, left populism feeds on unemployment and financial concerns (Laclau, 2018: 54; Moffitt, 2016: 54-56; Mouffe, 2019: 52). These populism types of motivations are based on the process of social psychology and political psychology. In other words, left and right populism widely are effected emotional statements. Firstly, right-wing populism fuels the rapid change of cultures by globalization, while left-wing populism feeds on dynamics such as unemployment and low income, which globalization temporarily causes during periods of economic recession, recession and stagflation. While left-wing populism emerges in short-term economic confidence crises, right-wing populism exists with social problems such as rapid

cultural changes and immigration issues (Mouffe, 2005: 57; March, 2017: 287). While left-wing populism is gaining strength and rapidly gaining mass as it develops a policy on economic distress and tends to collapse more quickly, right-wing populism is a much more fundamental, permanent and hard-to-destroy movement because it strengthens by emphasizing cultural elements such as nationalism, sociological and religious differences. The right populism has a psychology fueled by needs, demands and expectations based on psychological foundations such as security and reputation (Decker, 2008: 125). Left populism, on the other hand, receives support from the psychological comfort zone brought by short-term economic relief that isn't based on economic rationale. Left populism is on the rise during terms of inflation, recession and stagflation. In this way, left populism tries to get stronger with a psychological return based on economic foundations. In terms of maintaining power, left-wing populist politics is short-lived and temporary, as it can be difficult to maintain its economic discourse in the medium and long term. Since right populist politics are evolved with cultural codes in the society or the world, its collapse would be long-term. While left-wing populism harms society economically and indirectly causes economic trauma, right-wing populism has a more damaging function in social psychology and political psychology, as it can sometimes feed on polarization, separation and even racism. Thus, the motivation of populist movements links to the loss of belief that elites and institutions can solve contemporary and universal problems. The drop of this belief paves the way for the emergence of populist movements, and the trend shows that populism can into a permanent process.

CONCLUSION

The first thing that has been accepted as legitimate since the emergence of the modern democratic state order is legality and the rule of law. In the psychology of politics, the law also represents an externalized authority. The law with traditional, patriarchal and punitive mechanisms, but therewithal gives a sense of security and protection; It is the externalized form of the superego.

In addition, just like parental authority, legal authority has two different breakdowns, which can cause emotional confusion to the individual. Not only can be used the monopoly of using force, which is legitimate and legal, to keep its citizens in peace and prosperity but also, legitimacy crises may arise with the abuse of this power. Therefore, in the psychology of politics, authority is in a structure that is prone to be broken on both sides, and the determinant of this situation is how much this authority is legally limited. In the face of these two aspects of the concept, societies become “adults” if they manage to draw

political authorization within legitimate limits, just like the adolescence period of the individual. It is sayable that the theory of democracy finds a response in practice if societies learn to live together through contracts and take this issue of political authority into the legitimate field.

The authority crisis of the modern world has turned into a global problem with populism. As a current threat to pluralism, coexistence, democracy and multicultural structure, populism causes crises and traumas in political psychology and political economy. With the prominence of in-group empathy and the exclusion of out-of-group empathy processes, many political, economic and sociological problems that have already existed, have both become complicated with the rise of populism and leave the new knotted issues in the arms of real politics in the world. In addition, the fact that globalization is open to the rapid and rapid expansion and growth process provides significant gains for some, while it is a very traumatic and humanely humiliating process for others. For this reason, it can be noted that all social traumas can support radical movements. It is seen able that the increase in corruption traumas infiltrating individual, social, institutional and all layers in the world, when evaluated both based on social sciences and psychologically, does not create global risks such as populism that cause deadlocked and destructive and traumatic consequences. Of course, the share of institutions, political elites, the political establishment and politicians in this corruption is inevitable, but the issue is more systematic than this and is related to the deterioration of the structure of the demos. In other words, it is indisputable that all layers of society, from the public to the political elite, have a share in a global phenomenon such as populism. It can be said that populism, which is the opposite of corrupt democratic institutions, also poses a threat of corruption.

It is a fact that the twenty-first century is a populist era and that the driving force and dynamism of politics is populism. However, the types of corrupt populism that emerge along with psychological damage contain possible dangers that could threaten the coexistence of societies. For example, while corrupt right-wing populism is a threat to pluralism, corrupt left-wing populism carries the danger of destroying social peace by causing economic disruptions. The conflict between globalization and its opposition creates a socio-psychological and political psychological process in societies, giving rise to degenerate types of populism. Every modernist intervention into the affiliations and cultural values of individuals and societies increases the degenerating psychological effect of populism. The economic, social and political destruction created is also psychologically based and transforms real politics, social

relations, international relations and the world into the psychology of segregationist, racist and unhealthy populist forms, not the form of coexistence and democracy. Considering the close relationship of all past high human civilizations with cosmopolitanism, overcoming the populism crisis seems psychologically possible by returning to the theory and practice of democracy, multiculturalism and cosmopolitanism.

REFERENCES

- Arditi, B. (2005). "Populism as an Internal Periphery of Democratic Politics". Francisco Panizza Ed. in. *Populism and the Mirror of Democracy*. London & New York: Verso. p. 72-99.
- Brubaker, R. (2017). Why populism? *Theory and Society*, 46(5), p. 357-385.
- De Blasio, E. and Sorice, M. (2018). "Populism Between Direct Democracy and the Technological Myth". *Palgrave Communications*. 4 (15). p. 1-11.
- Decker, F. (2008). "Germany: Right-wing Populist Failures and Left-wing Successes". Daniele Albertazzi and Duncan McDonnell Ed. in. *Twenty-First Century Populism*. Hampshire & New York: Palgrave Macmillan. p. 119-135.
- Ditto P. H. and Rodriguez, C.G. (2021). Populism and the Social Psychology of Grievance. Forgas, J.P., Crano, W.D., & Fiedler, K. (Eds.). *the Psychology of Populism: The Tribal Challenge to Liberal Democracy*. New York: Routledge.
- Erisen, C. (2018). *Political Behavior and the Emotional Citizen: Participation and Reaction in Turkey*. London: Palgrave Macmillan.
- Fassin, E. (2018). *Popülizm: Büyük Hınç*. Çev. Gülener Kırnalı ve İlker Kocael. Ankara: Heretik.
- Forgas, J.P. and Crano, W.D. (2021). the Tribal Challenge to Liberal Democracy Forgas, J.P., Crano, W.D., & Fiedler, K. (Eds.). *the Psychology of Populism: The Tribal Challenge to Liberal Democracy*. Routledge.
- Freud, S. (1955). Group psychology and the analysis of the ego. In *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud*, James Strachey (ed). London: Palgrave Macmillan.
- Held D. (1995). *Democracy and the Global Order*, Standford: Standford University Press.

- Houghton, D.P. (2014). *Political Psychology: Situations, Individuals, and Cases*. New York: Routledge.
- Kinnvall, C. (2002). "Nationalism, Religion and the Search for Chosen Traumas", *Ethnicities*, Vol: 2, (1), p. 79–106.
- Kinnvall, C., I. Manners and J. Mitzen. (2018). "Ontological (in)security in the European Union", *European Security*. 27(3), p. 249–265.
- Laclau, E. (2018). *Popülist Akıl Üzerine*. 3. Baskı. Çev. Nur Betül Çelik. Ankara: Epos Yayınları.
- McDermott, R. (2004). *Political Psychology in International Realitons*, Michigan: The University of Michigan Press.
- Manners, I. (2021). "Political psychology of Emotional Norms in European Foreign Policy", *Global Affairs*, 7(2), p. 193-205.
- March, L. (2017). "Left and Right Populism Compared: The British Case". *The British Journal of Politics and International Relations*. 19 (2). p. 282-303.
- Moffitt, B. (2016). *The global rise of populism: Performance, political style, and representation*. Stanford University Press.
- Mouffe, C. (2005). "The 'End of Politics' and the Challenge of Right-Wing Populism". Francisco Panizza Ed. in. *Populism and the Mirror of Democracy*. London & New York: Verso. p. 50-72.
- Richards, B. (2019). *The Psychology of Politics*, New York: Routledge.
- Sirin, C. V., Valentino, N. A. & Villalobos, J. D. (2021). *Seeing Us in Them: Social Divisions and the Politics of Group Empathy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Surowiecki, J. (2004). *The Wisdom of Crowds: Why the Many Are Smarter Than the Few and How Collective Wisdom Shapes Business, Economies, Societies and Nations*. Doubleday.
- Sherif, M. (1936). *The psychology of social norms*. Harper.
- Volkan, V. (2001) *Transgenerational Transmission and Chosen Traumas: An Aspect of Large-Group Identity*. *Group Analysis* 34, 79–97.

Volkan, V. (2014a). *Enemies on the couch: A psychopolitical journey through war and peace*. Pitchstone Publishing (US&CA).

Volkan, V. (2014b). *Blind trust: Large groups and their leaders in times of crisis and terror*. Pitchstone Publishing (US&CA).

Yılmaz, A. and Geylani, D. (2021). *Post Truth (Hakikat Sonrası), Global Siyaset ve Türkiye: Metodolojik Bir Yaklaşım*. Alim Yılmaz & İkrâm Bağcı Ed. *in Teoriden Pratiğe Türkiye Siyaseti*. Liberte Yayınları, Ankara.

TÜRKİYE'DEKİ SİYASİ PARTİ LİDERLERİNİN SURİYELİ İMGESİ (2010-2023)

Süleyman Bahçivan*

Öz: Tarih boyunca kuraklık, deprem, savaş gibi nedenlerle birçok göç yaşanmış ve yaşanmaktadır. Göçler bazen sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel ilişkilerin gelişmesini sağlarken, bazen de bu alanlarda birtakım sorunların çıkmasına neden olabilmektedir. 2011'de Suriye'de başlayan iç savaş ile birlikte Suriye'den milyonlarca kişi ülkeyi terk ederek, çeşitli umutlarla başka ülkelere doğru akın etmişlerdir. Göç edilen ülkelere biri olan Türkiye'ye bu süreçte yaklaşık dört milyon kişi gelmiştir. Belli bir süreden sonra halkın bir kesimi ve bazı siyasi partiler Suriyelilerin tekrar ülkelerine gitmelerini gerektiğini savunurken, belli bir kesim ve siyasi partiler de Suriye'de hala iç savaş sürerken geri gitmelerinin doğru olmadığını savunmaktadırlar. Uluslararası siyasette kişi, grup veya devletleri değerlendirme çalışmalarıyla birlikte "imge kuramı" gibi birçok kuram ortaya çıkmıştır. İmge kuramı genel olarak kişi veya toplumu kabiliyet ve kültür açısından değerlendirmekte ve bu değerlendirme sonucunu müttefik, düşman ve sömürge gibi kavramlarla açıklamaktadır. Bu kapsamda

---

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Programı, İstanbul/Türkiye, e-mail: suleymn417@gmail.com ORCID: 0000-0003- 3764-2384. Doi: 10.5281/zenodo.14767580

Geliş Tarihi: 15 Ağustos 2024
Received: 15 August 2024

Kabul Tarihi: 20 Eylül 2024
Accepted: 20 September 2024

Bu makaleye atıf için/ *To cite this article:* Bahçivan, S. (2024). Türkiye'deki Siyasi Parti Liderlerinin Suriyeli İmgesi (2010-2023). *Politik Psikoloji Dergisi*, 4(2), 23-67.

Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, İYİ Parti, Halkların Demokratik Partisi, Gelecek Partisi ve Zafer Partisi olmak üzere Türkiye'deki yedi siyasi parti liderlerinin resmi "X" (Twitter) hesapları içerik analizi yöntemine tabi tutularak, Suriyelilere karşı tutumları "imge kuramı" çerçevesinde ele alınmaya çalışılmıştır. Örneğin Recep Tayyip Erdoğan'ın, Esed'e karşı haydut, Suriye halkına karşı ise dost ve müttefik; Ümit Özdağ'ın ise Esed'e karşı dost, Suriye halkına karşı ise düşman imgesine sahip olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: İmge Kuramı, Türkiye'de Siyasi Parti Liderleri, Suriyeliler, İç Savaş, Mülteci

Image of Syrian According to Political Party Leaders in Türkiye (2010-2023)

Abstract: Throughout history, there have been and are many migrations due to reasons such as drought, earthquake and war. While migrations sometimes lead to the development of social, political, economic and cultural relations, they sometimes cause problems in these areas. With the civil war that started in Syria in 2011, millions of people from Syria left the country and migrated to other countries with various hopes. Approximately four million people came to Türkiye, which is one of the countries of migration, in this process. After a certain period of time, a certain segment of the public and some political parties argue that Syrians should go back to their country, while a certain segment and political parties argue that it is not right for them to go back while the civil war is still ongoing in Syria. In international politics, many theories such as "image theory" have emerged with the efforts to evaluate individuals, groups or states. Image theory generally evaluates a person or society in terms of capability and culture and explains the results of this evaluation with concepts such as ally, enemy and colonial. In this context, the official "X" (Twitter) accounts of the leaders of seven political parties in Türkiye, namely the Justice and Development Party, the Republican People's Party, the Nationalist Movement Party, the İYİ Party, the Peoples' Democratic Party, the Future Party and the Victory Party, were subjected to content analysis and their attitudes towards Syrians were analyzed within the framework of "image theory". For instance, it can be said that Recep Tayyip Erdoğan has a rogue image towards Assad and a friend and ally image towards the Syrian people, while Ümit Özdağ has a friend image towards Assad and an enemy image towards the Syrian people.

Keywords: *Imagine Theory, Political Party Leaders in Turkiye, People of Syria, Civil War, Refugee*

GİRİŞ

Günümüzde çok kültürlülük, çeşitlilik, kültürel farklılıklar, kültürlerarası ilişkiler gibi kavramlar sıkça gündeme gelmekte ve tartışılmaktadırlar. Bu kavramlar etnik, dini, yaş, köken, renk ve cinsiyet gibi sınıflandırmalar çerçevesinde ele alınıp, bazılarında olumlu bazılarında da olumsuz bir anlamda kullanılabilirler. Hoşgörü ve eşitliğe büyük önem veren toplumlarda bile çok kültürlülük ve kültürel farklılıklar gibi durumlar birçok sorunun kaynağı olarak görülebilmektedir (Devos, 2014: 2). Ayrımcılık, ön yargı, soykırım ve iç savaş gibi olumsuz durumlar genellikle çok kültürlü toplumların birbirlerine karşı tahammül gösterememeleri veya haksızlık yapılmaları sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu tür olumsuz durumların engellenmesi için hem uluslararası düzeyde hem de ulusal düzeyde çeşitli hukuki ve siyasi mekanizmalar oluşturulmuştur. Ama yine de istenmeyen durumlar çokça meydana gelmektedir.

Birçok akademisyenin çalışmaları sonucu, geliştirilen teknik ve yöntemlerle silahlı çatışmalar, göçmenlik, din özgürlüğü gibi konularda bilgi sahibi olmayı ve olayları anlamamızı da önemli rol oynadı (Devos, 2014: 3). Bu yöntemlerden biri de imge kuramı olmuştur.

I. İMGE KURAMI

İnsanların dünyayı ve insan doğasını anlama çabası insanlık tarihi kadar eskidir. Eski çağlardan beri bu konularda çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Kimileri insan doğasını olumlu görürken kimileri olumsuz görmüştür. Kimilerince toplumlarda yaşanan baskı ve şiddet arzusu, önyargı, ırkçılık vb. davranışlar doğuştan gelen eğilimlere bağlıken, kimilerine göre de bu tür davranışlar çevreden kaynaklanmaktadır (Houghton, 2014). Her iki durumda da insanlar, başkalarını bir şekilde değerlendirmektedir. Bu değerlendirmeler yapılırken bazı önyargılara sahip olunabilmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda belli kalıp yargılar veya kategoriler oluşabilmektedir.

Anlama, kontrol etme, aidiyet ve kendini geliştirme gibi bir dizi motivasyon veya hedefin basmakalıp yargıları ve gruplar arası önyargıları etkilediği görülmüştür (Dovidio, 2010). Kategori, kalıpyargı veya imgeler doğrudan

anlaşılır ve psikolojik açıdan hoşça giden açıklamalar sunan apriori yapılar olduklarından, insanların belli davranışları veya olayları anladıklarını hissettirmelerini sağlarlar (Neuberg & Fiske, 1987; Weary vd., 2001). Belli bir birey, grup veya devletten üstün olduklarını düşünen kişiler, görece bağımlı, güçsüz veya zayıflar olanları daha fazla klişeleştirme eğiliminde olabilmektedirler. Özellikle başkalarını kontrol etme bağımlı, zayıf ve güçsüz durumda olanların üzerinde kategorileştirmeye olan eğilimi daha da artırır (Fiske, 1993; Devos, 2014: 10). Aynı zamanda yaygın normlar, içinde bulunan durumun doğası ve içeriğine bağlı olarak gruplar arasındaki önyargı ve kalıp yargıları artırabilir ya da azaltabilir. Kalıp yargılar ve tutumlar, grup etkinliklerine ve kişiler arası etkileşimlere karşı bir hassasiyet taşırlar (Fiske & Von Hendy, 1992; Devos, 2014: 10). İnsanlar kendi benliğini onarırken, yüceltirken veya kendilerine karşı bir tehdit ihtimali gördüklerinde de kalıp yargılara başvurabilmektedirler. Bilhassa eğer insanlar olumlu bir imaja sahiplerse onu korumaya çalışırlar. Böylece kendilerini savunmaya ve olumsuz durumları azaltmaya çalışırlar (Govorun, Fuegen & Payne, 2006; Devos, 2014: 10-11).

İnsanlar her gün sınırsız denilebilecek kadar bilgi ile karşılaşmaktadırlar. Bir nevi bilgi bombardımanına maruz kalırlar. Zihin karşılaşılan bu bilgileri bilişsel bir biçimde sınıflandırılmaya çalışır. Biliş, bilginin elde edilmesi, düzenlenmesi ve kullanımıyla ilgili psikolojik süreçleri içeren bir kavramdır (Bullock & Stallybrass, 1977: 109). Bilişsel bir şekilde insanlar zihinsel bir iktisat yaparak karşılaştıkları aşırı bilgiyi azaltmaya çalışırlar. Sınıflandırma veya kategorileştirme ile hangi bilgilerin önemli ya da hangilerinin değersiz oldukları zihinsel iktisat yardımıyla daha önceden zihnimize oluşmuş olan kategorilere yüklenir. Bu açıdan bakıldığında insan davranışları büyük ölçüde çevreden bilgi seçme, kodlama, depolama ve geri alma yöntemleri tarafından belirlenen "bilgi işlemcileri" olarak görülebilirler (Larson, 1985: 22). Kısaca insanlar bilgileri bir çeşit sınıflandırma, kategorileştirme veya imgeleme yoluyla anlamaya çalışırlar. Bu durum olay, durum veya davranışları da kapsar. Bu kalıp yargılar önyargıların da oluşmasını sağlayabilir.

Bilişsel olarak ele alınan kategorilerin belirli ya da hazır bir tarifi bulunmamaktadır. Kategorilere ilişkin özellikler ya da nitelikler ile inançlar, onlara yönelik deneyimlerle şekillenirler. Rosch'e göre kategori oluşumunda iki ilke söz konusudur. Birincisine göre kategoriler, algılayana olabildiğince az zihinsel gayret ile çok fazla bilgi sağlarlar. İkincisi ise kategoriler insanların içinde buldukları sosyal ve fiziksel çevrelere göre şekillenmektedirler. Böylece kategoriler sayesinde insanlar, bir yandan çevresindeki dünyayı

anlamaya ve fark etmeye çalışırken, diğer yandan da insanların nesnelere ile aralarındaki küçük ve önemsiz farklılıkları azaltmaya çalışırlar (Rosch, 1978; Cottam vd., 2016: 59).

Bilgilerin, tutum ve davranışların sınıflandırılmasında çeşitli kuramlar geliştirilmiş ve bunlardan bir tanesi de imge kuramıdır. İmge kuramı, insanların başkalarını yargılamak veya değerlendirenken özellikle de siyasetçilerin diğer devletlere ilişkin imgeleri ile bundan kaynaklanan davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir siyaset psikoloji yaklaşımıdır. İmgeler, bir ülkenin kültürü, karar verme şekilleri, imkân ve kabiliyetleri, niyetleri, tehdit ve fırsat algıları hakkında bilgiler sunarlar. Başka bir ülkenin kültürü değerlendirirken gelişmişliğine ve kapsamlılığına bakılarak bir yargıda bulunulur. Kendi kültürümüz ile başka bir kültür kıyaslanırken o kültürün aşağı, eşit veya üstün olup olmadığına bakılır. İmkân ve kabiliyetler değerlendirilirken, algılanan ülkenin askeri ve ekonomik gücü, siyasi istikrarı ile etkin karar alma ve uygulayabilme derecesi göz önüne alınır. Siyasi karar vericilerin yaptıkları bir diğer değerlendirme ise başka bir ülkenin veya grubun niyetlerinin kötü veya tehdit edici ile iyi olup olmadığına bakmaktır. Bunların yanında başka grup veya devlet değerlendirirken tarihte meydana gelmiş olaylardan da yararlanılabilmektedir (Holsti, 1962; Herrmann, 1991; Shimko, 1991; Blanton, 1996; Schafer, 1997; Houghton, 2014: 137; Cottam vd., 2016: 55).

Siyasal dünyayı imgelerle analiz etme 1960'lı yıllarda yapılan çalışmalarla gelişmiş ve artmıştır. Özellikle Alexander George ve Ole Holsti gibi kişiler bu alanda öncü olmuşlardır. İlk çalışmalar çoğunlukla düşman ve müttefik gibi kavramlarla açıklanmaya çalışılırken, daha sonra barbar, dejenere, sömürge gibi kavramlar da ele alınmaya başlanmışlardır (Holsti, 1962; George, 1969). İmge kuramı, çoğunlukla bir kişi, grup veya devleti düşman, müttefik, haydut, emperyal, sömürgeci (bağımlı), barbar ve dejenere şeklinde izah eder. Bu imgeleri kısaca açıklamaya çalışacağız.

I.A. DÜŞMAN

Düşman olarak algılanan ülke, kabiliyet ve kültür açısından eşit görülür. Düşmanın uç noktası ise her şeyi yapmaya niyetli olan şeytanlaştırılmış düşmandır. Düşman ülke, niyetleri bakımından kötü ve tehlikelidir. Küçük bir seçkin grup tarafından yönetilen bu düşmana güvenilmez, onunla kurulan ilişkilerde dikkatli olunması gerekir. Düşmana karşı kin, öfke, düş kırıklığı, korku, kıskançlık, saygı ve güvensizlik gibi karmaşık duygular beslenebilir (Holsti, 1962; Blanton, 1996; Cottam vd., 2016: 97).

I.B. MÜTTEFİK

Müttefik olarak algılanan kişi, grup veya ülke kabiliyet ve kültür bakımından eşit görülür. Bunların niyetlerinin iyi olduğu varsayılır. Müttefik olarak algılananlar genellikle güvenilir, iş birliği ve anlaşma yapılabilen durumundadırlar. Bu ülke, grup veya kişiye karşı genellikle samimi ve dostane duygular beslenilir. Bu imgede algılanan ülkeden istisnai durumlar dışında herhangi bir tehlike veya saldırı beklenmez (Herrmann, 2013; Cottam vd., 2016: 97).

I.C. SÖMÜRGE

Karar alıcılar bir ülke hakkında sömürge veya bağımlı imgesine sahiplerse, o ülke ve halkını kabiliyet ve kültür açısından aşağı görürler. Sömürge imgesi fırsat ihtimalinin olduğu durumlarda meydana gelir. Yani imge, aşağı olarak görülen bir ülke, yönetim veya grup üzerinde kontrol sağlamak için bir fırsat tespit edildiğinde ortaya çıkar. Bu imgede, üzerinde fırsat tespit edilen ülkenin halkı beceriksiz, çocuksu ve yozlaşmış olarak görülür. Bu ülke ile uzlaşmaz. Çünkü çocuklarla uzlaşmaz, onlara neler yapmaları gerektiği söylenir, onlar da söyleneni yaparlar. Ülkenin siyasileri veya yöneticileri ise iki grupta değerlendirirler. İlki sömürge sahibi olanlarla iş birliği yapan, onlarla hareket eden grup iken, ikincisi sömürgeye karşı çıkan, sömürgecinin sona ermesi için mücadele eden gruptur. Sömürge imgesi bağımlı imgesi ile aynı anlamda kullanılabilir. Ancak bazı farklılıkların olması nedeniyle çalışmamızda ayrı ele almayı tercih ettik. Çünkü insanların aklına sömürge kavramından ziyade sömürgeci, yani işgalci devlet gelmektedir. Bağımlı olma durumu ise düşmana bağımlı ve bize yani algılanan gruba karşı olmak üzere iki şekilde gerçekleşebilir. Bağımlı imge veya imajı başkalarının rehberliği olmadan karar alamayan, bir şeyler başaramayan zayıf, çocuksu, aşağılık, beceriksiz ve yozlaşmış gibi özelliklere sahip bir grubu çağırır. Bağımlı grup veya ülke kültür ve yetenek açısından aşağı durumda görülür. Bu tarzda bir ülke eşit olarak görülmez ve toplumu hor görülür (Cottam, 1994: 10-25).

I.D. BARBAR

Barbar olarak algılanan ülke, grup, kişi veya lider kabiliyet açısından üstün, kültür bakımından aşağı, niyetleri açısından ise saldırgan yani kötü görülür. Kuvvetli bir tehdit oluşturan barbar, kurnaz, karar yapısı yekpare ve soykırım dahil her türlü zalimlikleri yapabilir. Barbara karşı insanlar korku, tikslenme ve öfke duygularına sahip olurlar (Cottam vd., 2016: 97; Leach, Bilali & Pagliaro, 2015).

I.E. EMPERYAL

Günümüzde sömürgeciliğin yeni bir versiyonu olarak görülen emperyal imgesi 19.yy'da oldukça yaygın bir durumdu. Emperyalist olarak görülen ülke kültür ve kabiliyet açısından üstün konumdadır. Bu tarz bir ülkenin niyetleri iyi veya kötü olabilir. Ancak her iki durumda da emperyalistler hâkim konumdadırlar ve onlara direnmek çok zordur. İnsanlar emperyalist gücün, sömürgeleştirilen halkların kaynaklarını kendi çıkarlarına kullandıklarını düşünürler. Emperyalist gücün niyetlerine bağlı olarak algılayan ülkedeki grupların bazıları emperyal gücü desteklerken, bazıları da karşı çıkabilmektedirler. Emperyalist güce karşı halk duruma göre öfke, korku, kıskançlık ve utanç verici duygulara sahip olabilir (Herrmann, 1985: 673-674; Cottam vd., 2016: 97).

I.F. HAYDUT

Haydut imgesi kültür ve kabiliyetleri açısından aşağı görülmesinin yanında düşman tarafından kontrol edilen, desteklenen ve düşmana bağımlı bir görüntü verir. Haydut, niyetleri bakımından ise oldukça kötü ve zarar vericidir. Haydut, kötü bir tohum ve sorumsuz bir çocuk gibidir. Onun için haydut olanın cezalandırılması gerekir. Haydut imgesinden genellikle tek bir kişi, devlet ya da örgüt lideri sorumlu tutulur. Bu kişilerin ortadan kaldırılması ile sorunun çözüleceği varsayılır (Leach, Bilali & Pagliaro, 2015).

I.G. DEJENERE

Dejenere, kültür ve kabiliyet açısından gelişmiş olabilir ancak bu imgede, dejenere olarak görülen kişi veya grup fiziksel ve maddi haz arayışında olan, kendini beğenmiş, kendini gerçekleştirme iradesinden yoksun, beceriksiz, ahlaksız, yozlaşmış, liderlik yeteneği zayıf, kafası karışmış ve karar vermede zorluk çekme gibi olumsuz özelliklere sahiptir. Dejenere ile ilgili olarak hor görme, tikslenme, öfke ve nefret duygularına sahip olunabilir (Herrmann, 1985: 673-674; Cottam vd., 2016: 97) Türkiye'de dejenere imgesi genellikle kültür açısından aşağı, yozlaşmış, ahlaki değerlerini kaybetmiş olanları kastetmek için kullanılır.

I.H. DOST VE MUHATAP

İmge kuramı başka bir ülke, grup veya kişiyi, eğer olumlu şekilde ele alacaksa müttefik, aksi durumda düşman, barbar, haydut gibi imgelerle açıklamaktadır. Türkiye gibi bir coğrafyada bu imgeler kişi, grup veya uluslararası ilişkileri tam olarak açıklayamamaktadır. Yukarıda ele alınan imgelerin açıklayamadığı bazı durumlar dost ve muhatap imgeleri ile açıklanabilirler. İngilizcede "ally" hem müttefik hem de dost anlamlarına gelse de çoğunlukla müttefik anlamında kullanılmaktadır. Türkçede düşman imgesinin zıt anlamlısı müttefik değil, dost

kavramı ile açıklanır. Dost, sevilen, güven duyulan, düşmanın zıddı, iyi anlaşılabilir kişi olarak görülmektedir. Bir devletin müttefik olması için kabiliyet ve kültür bakımından sizin ülkeniz ile eşit durumda olması gerekir. Tersine bir durumda müttefik olunmaz. Dost imgesi ise farklıdır. Bir ülke kültür ve kabiliyet açısından aşağı olsa bile dost görülebilmektedir. Bir devlet hem müttefik hem de düşmanca tutum, davranış veya niyetlere sahip olabilir. Ancak dost olarak görülen bir ülkede genellikle böyle bir durum söz değildir. Örneğin Türkiye, Yunanistan ile NATO müttefikidir ancak sergiledikleri tutum ve davranışlar çoğu zaman dostça değildir. Azerbaycan ve Katar'ın Türkiye ile ilişkileri dost imgesi ile açıklanabilir. Azerbaycan ekonomik ve askeri kabiliyet açısından Türkiye'den aşağı görülürken, Katar ekonomik açıdan üstün görülmektedir.

Ele aldığımız muhatap olma durumu da dost imgesi ile benzer bir şekilde açıklanabilir. Kavram olarak muhatap, kendisiyle konuşulan, söz söylenen kişi demektir. Muhatap olunan kişi kültür ve kabiliyet açısından aşağı veya eşit olabilir. Gerçekleşen bazı şartlardan dolayı muhatap ile görüşülüp, belli konularda anlaşmaya varılması gerekir. Böyle bir kişinin niyetleri iyi veya kötü olabilir. Bu imge ile ilgili ileride örnekler verilecektir.

II. GÖÇ HAKKINDA BAZI KAVRAMLAR

Türkiye'de siyasiler ve halk tarafından bilinçli ve bilinçsiz olmak üzere başka ülkelerden tatile, eğitim gibi nedenler dışında savaş, kuraklık, iş vb. sebeplerle gelenlere yönelik olarak göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları kullanılmaktadır. Bu kavramlar ulusal ve uluslararası metinlerde yapılan tanımlamalar aşağıdaki gibidir.

II.A. SİĞINMACI

Sığınmacı, uluslararası koruma arayan bir kişidir. Bireyselleştirilmiş prosedürlere sahip ülkelerde, sığınmacı, talebini sunduğu ülke tarafından henüz nihai olarak karara bağlanmamış olan kişidir. Her mülteci başlangıçta sığınmacı olsa da her sığınmacı mülteci olarak kabul edilmeyebilir (UNHCR, 2006)

II.B. GÖÇMEN

Göçmen, varış ülkesi açısından, kendi ülkesinden veya uyruğunda bulunduğu ikametgahından farklı bir ülkeye taşınan ve taşındığı veya varılan ülkenin yeni olağan ikametgahı haline geldiği kişidir. Süre açısından bakıldığında en az 1 yıl (12 ay) süreyle ülkesinden ayrılmış olması gereken bu kişi, uzun süreli göçmen olarak görülmektedir. 3 ay ile bir yıldan az süreli ikametgâh değişiklikleri kısa

sürekli göçmen tanımı içine alınsalar da tatil, eğlence, akraba ziyaretleri ve tedavi gibi amaçlarla yapılanlar bu kapsama dahil değillerdir. (UN DESA, 1998: 10).

II.C. MÜLTECİ

Mülteci; ırk, milliyet, din, siyasi görüş veya belli bir sosyal gruba dahil olma gibi haklı sebeplerden dolayı zulüm korkusu yaşayan, ülkesinin dışında olan, yaşayacağı zulüm nedeniyle ülkesine dönemeyen ve gittiği ülkenin de vatandaşı olmayan kişidir (UN General Assembly, 1951).

Türkiye, Cenevre Sözleşmesine coğrafi çekince koyarak, sadece Avrupa'dan gelen kişileri mülteci, Avrupa ülkeleri dışından gelen ve sığınma talep eden kimseleri "şartlı mülteci" olarak tanımlamaktadır. Türkiye, mülteci ya da şartlı mülteci sınıflandırmasına girmeyen ancak şahsına yönelik ciddi tehdit, çatışma, işkence ve ölüm gibi durumlarla karşılaşacak kişilere ise "ikincil koruma" statüsü verebilmektedir. Suriyeliler bu statüleri girmemektedirler. 2013 yılında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çıkartılmış ve yeni bir statü oluşturulmuştur. Kanun'un 91. Maddesinin 1. Fıkrası şu şekildedir: "Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir." Böylece Suriyelilere "geçici koruma" statüsü verilmiştir. Kanun'a göre Türkiye'de kesintisiz sekiz yıl ikamet eden ya da Bakanlığın belirlediği şartları yerine getiren yabancılara süresiz ikamet izni verilebilir. Ancak mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statü sahipleri ve insani ikamet izni sahiplerine ve geçici koruma sağlananlara uzun dönem geçiş izni verilemez (Resmî Gazete, 2013). Çıkarılan yasa, savaşın bitmesi veya ülkelerinden çıkma sebepleri ortadan kalktığında Suriyelilerin geri gidecekleri veya gönderilecekleri varsayılarak hazırlandığı söylenebilir.

III. KISACA GÖÇ LİTERATÜRÜ

Göç olgusunun tarihi çok eskilere dayansa da göçün uluslararası düzeyde sosyolojik olarak ele alınması 1980'li yıllardan itibaren başlamıştır. Bu konuda Myron Weiner, 1985'te yazdığı "[On International Migration and International Relations](#)" makalesiyle, uluslararası ilişkiler alanında ve uluslararası göç konusundaki temel literatüre önemli bir katkı sağlamıştır. Weiner, bu çalışmasında uluslararası ilişkilerdeki göçe yönelik artan ilgiyi, göçün ulusal sınırları aşan bir kriz olarak algılanmasına bağlamaktadır (Weiner, 1985). Charles Mitchell 1989 yılında "[International Migration, International Relations and Foreign Policy](#)", adlı çalışmasında göçü, uluslararası ilişkiler ve dış politika konularındaki literatürü inceleyerek, küresel sistemlerin paradigmalarının nasıl uygulandığını, devletlerin göçmen giriş-çıkış

politikalarını ve göç konusunda iç politika kararlarının nasıl şekillendiğini öne çıkarmaya çalışmıştır. Daha sonra bu konulardaki çalışmalarda ciddi artış meydana gelmiştir (Mitchell, 1989).

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşunun ilk yıllarından bugüne kadar ciddi göçlerle karşı karşıya kalmıştır. 1922-1938 arasında Yunanistan'dan 384 bin, 1923-1945 arasında Balkanlar'dan 800 bin, 1989'da Bulgaristan'dan 345 bin, 1992-1998 arasında Bosna'dan 20 bin, 1988 Halepçe olayları sonrasında Irak'tan 52 bin, 1991'deki Birinci Körfez Savaşı sonrasında ise Irak'tan 467 bin kişi, 1999'da Kosova'dan 18 bin, 2001'de Makedonya'dan 10 bin kişi olmak üzere çeşitli ülkelerden toplamda milyonlarca insan Türkiye'ye göç etmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2013, s. 10-11). 2011 Suriye iç savaşı sonrası Türkiye'ye yapılan kitlesel göçler arasında en büyüğü ve en önemlisi olarak görülmektedir. Tüm bu göçlere rağmen Türkiye'de göç konusunda ciddi çalışmalar 2000 yıllarına kadar yapılmamıştır. Bu yıllardan itibaren özellikle Suriyeli göçü sonrası, göç konusunda önemli çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Bu kapsamda “*Göç Dergisi*”, *Göç ve İskân Araştırmaları Dergisi*”, *“Göç Araştırmaları Dergisi”* ve *“Ortadoğu ve Göç”* gibi dergiler göç konusunda faaliyet göstermektedirler. Ayrıca birçok Göç Enstitüsü de kurulmuş durumdadır. Bu konuda yapılan güncel çalışmalardan bazıları ise şunlardır:

Oktay Tatlıcıoğlu ve Hıdır Apak'ın 2018 yılında “*Suriyeliler Hakkında Yapılan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme*” adında gerçekleştirdikleri çalışmada, Suriyeliler hakkında yazılan lisansüstü tezler incelenmiştir. Bu çalışmada, sadece doktora tezleriyle sınırlı kalmayıp, yüksek lisans ve tıpta uzmanlık tezleri de dahil olmak üzere geniş bir yelpazede tezler değerlendirilmiştir. Çalışmalarının dikkat çekici bir bulgusu, Suriyelilerle ilgili lisansüstü tezlerin çoğunluğunun uluslararası ilişkiler bölümlerinde yazılmış olmasıdır (Tatlıcıoğlu, & Apak, 2018).

Bekir Berat Özipek'in 2018 yılında ele aldığı *Ekonomi Temelli Ayrımcılık ve Önyargı Karşıtı Argümantasyona Katkı: “Suriyeli Sığınmacılar ve Türkiye Ekonomisi” Raporu* adlı çalışmasında Türkiye'de Suriyelilere yönelik oluşan önyargıları incelenmiş ve özellikle bu önyargıların oluşmasındaki ekonomik etkenler ve sonuçları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular arasında ekonomik faktörlerin önyargının oluşmasında etkili olduğu görülmüştür (Özipek, 2018).

Elif Alkar ve Emin Atasoy'un 2020 yılında yazdıkları *“Türkiye'de Göç Üzerine Yapılan Doktora Tezlerine Yönelik Bir İçerik Analizi”* isimli çalışmada, 1988-2018 yılları arasında Türkiye'deki üniversitelerde tamamlanan göç konulu tüm

doktora tezleri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu çalışmada, toplam 212 doktora tezinin, hangi üniversitelerde yazıldığı, hangi anabilim dallarında yer aldığı, tezlerin metodolojisi, örneklem büyüklüğü, konu alanları, incelenen göç türleri, tezlerin yazıldığı dil ve yazarların cinsiyetleri gibi çeşitli faktörler dikkate alınarak analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir (Alkar, & Atasoy, 2020).

Şuay Nilhan Açıkalin ve Nilay Neyişci'nin 2020'de yayımladıkları "A Review Of Graduate Dissertations on Migration in Turkey: 1967-2018" adlı çalışmada, 1967 ile 2018 yılları arasında tamamlanmış doktora ve yüksek lisans tezleri, göç konusuna odaklanarak 1235 tezi incelenmiş ve tezlerin çoğunlukla sosyoloji ile uluslararası ilişkiler alanında yazıldıklarını belirtmiştir (Açıkalin & Neyişci, 2020).

Derya Göçer ve Özgehan Şenyuva'nın 2021'de yayımladıkları "Uluslararası İlişkiler Disiplini ve Niteliksel Yöntem: Türkiye'de Göç Çalışmaları" isimli çalışmalarında, Suriyeli göçmenlerle ilgili uluslararası ilişkiler alanında yazılmış lisansüstü tezler ve makaleler, niteliksel araştırma yöntemlerinin uluslararası ilişkilerdeki kullanımı açısından analiz edilmiştir. Yazarlar, Suriyelilerle ilgili uluslararası ilişkiler disiplini içinde yapılan çalışmaların çoğunlukla sınır ve güvenlik meselelerine yoğunlaştığını ve bu çalışmalarda genellikle nitel araştırma yöntemlerinin tercih edildiğini belirtmişlerdir (Göçer, & Şenyuva, 2021).

Pınar Çağlayan 2023 yılında gerçekleştirdiği "Uluslararası İlişkiler Disiplininde Göç Araştırmaları: Türkiye'deki Doktora Tezleri Üzerine Bir Değerlendirme (2000-2021)" çalışması kapsamında 72 doktora tezini göç çalışmalarının Türkiye akademisindeki yerinin belirlemek amacıyla ele almış ve tez konularının sınır güvenliği, yabancı düşmanlığı ve göç politikaları gibi konulara yoğunlaştığını belirtmektedir (Çağlayan, 2023)

Son yıllarda Türkiye'de göç ve özellikle Suriyeli mültecilerle ilgili çok fazla çalışma yapılmaya başlanmıştır. Ocak 2024 itibariyle Yök Tez'de sadece "göç" kelimesinin aranması sonucu 3300'den fazla; "Suriyeli" kelimesiyle ise 1300 civarında tez çıkmaktadır. Bu durum göç olgusunun önemsenmeye başladığı ve buna yönelik çalışmalara ağırlık verdiğini göstermektedir.

IV. KISACA TÜRKİYE'NİN GÖÇ POLİTİKASI

Geçmişte olduğu gibi Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan günümüze kadar birçok dönemde insanlar bugünkü Türkiye coğrafyasına göç etmişlerdir. İspanya, Kırım, Almanya, Avusturya ve Yunanistan gibi birçok ülke veya bölgeden baskı, zulüm gibi farklı nedenlerden dolayı Osmanlı İmparatorluğu'na

göçler yaşanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu genellikle göç almayı teşvik etmiştir. Örneğin Osmanlı'nın son dönemlerinde yayınlanan bir kararnamede Sultana bağlı olma ve İmparatorluğun kanunlarına saygı gösteren Müslim veya gayrimüslim herkesin Osmanlı topraklarında yaşayabilecekleri belirtilmiştir. Osmanlı'da göçmenler normal diğer vatandaşlar gibi dini özgürlükler de dahil serbest bir şekilde yaşadıkları kabul edilmektedir (Latif, 2002: 4). Bu dönemlerde ırk farkı da gözetilmemiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerine kadar bu böyle devam etmiştir. 1934 yılında çıkarılan "İskân Kanunu" Türkiye'ye göç edeceklerde bazı kriterler aramaya başlamıştır. Türk ırkından olan ve Türkçe konuşanlara direkt vatandaşlık verileceği, diğerlerine ise Türkleşmelerine yönelik çeşitli politikalar uygulanacağı kanunda belirtilmiştir (İskân Kanunu, 1934). Uygulamada bu pek mümkün olmasa da 1930'lu yıllardan itibaren mültecilere yönelik bir milliyetçi-ırkçı tutum gelişmeye başlamıştır. 2006 yılında çıkarılan 5543 sayılı yeni "İskân Kanunu" da aynı şekilde soy kriterine bağlı bir tanım gerçekleştirmiştir. Göçmen olarak adlandırılacak kişilerin Türk ırkından ve Türkçe kültürüne bağlı olması gerektiği kanunda belirtilmiştir (İskân Kanunu, 2006). Yukarda değindiğimiz gibi bu koşullar hiçbir dönemde tam olarak uygulanmamıştır. Birçok ülkeden ve farklı milletlerden insan Türkiye'ye kabul edilmiştir.

V. TÜRKİYE'DE TWİTTER ÜZERİNDEN SURİYELİ TARTIŞMASI

Birlikte yaşamak sosyal bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Birlikte yaşayabilmenin şartı da insanların birbirleriyle iletişim kurmalarıdır. İletişim, ilk dönemlerde yüz yüze gerçekleşmekteydi. Daha sonraları uzak mesafedekilerle iletişimi kurmak için "ateş dumanı" kullanılmıştır. Yazının icat edilmesi ve kâğıdın bulunmasıyla birlikte insanlar yazılı olarak birbirleriyle iletişime geçmeye başlamışlardır. Bu dönemde "mektup" iletişimi sağlamanın önemli bir aracı haline gelmiş ve bu durum uzun süre devam etmiştir. 18. ve 19.yy'da teknolojik alanda yaşanan önemli gelişmelerle birlikte gazete ve dergi yaygınlaşmıştır. 20.yy'da radyo, televizyon ve kısmi olarak internet hayatın önemli bir parçası haline gelmiştir. 21.yy'da ise gazete, dergi, radyo, televizyon vb. araçlar internet ve uydu araçlarıyla birlikte format değiştirerek dijital hale gelmeye başladılar. Artık iletişim büyük oranda internet aracılığıyla online olarak gerçekleşmektedir.

Günümüzde dünya nüfusunun önemli bir kısmı sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmaktadır. We Are Social Ocak 2023 raporuna göre günde 2 milyar 958 milyon kişi Facebook, 2 milyar 514 milyon kişi Youtube, 2 milyar kişi WhatsApp, 2 milyar kişi Instagram, 1 milyar 51 milyon kişi Tik Tok, 556

milyon kişi Twitter vb. sosyal medya uygulamalarını kullanmaktadırlar. Bu kullanıcılar aylık ortalama 20 saat sosyal medyada zaman geçirmektedirler (We Are Social, 2023). Saydığımız sosyal medya platformları arasında Twitter'ın kullanıcı sayısı az olmasına rağmen diğerlerine göre daha fazla siyasi bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca diğer sosyal medya platformlarının eğlence yanı sıra daha ağır basarken, Twitter daha resmi bir şekilde bilgi edinme, gündemi takip etme ve gündemi belirleme kapasitesine sahiptir. Özellikle Türkiye'de normal vatandaşların yanı sıra nerdeyse her bir siyasetçi, bürokrat veya devlet görevlisinin bir resmi Twitter hesabı bulunmaktadır. İnsanlar iletişim kurma, birbirlerini takip etme, paylaşılan gönderileri beğenme, yorum yapma ve paylaşma gibi eylemleri Twitter üzerinden yapabilmektedirler. Siyasiler ise Twitter hesaplarından fikir ve düşüncelerini, program ve planlarını, vaatlerini kitlelerine ve diğer vatandaşlarla paylaşabilmektedirler. Twitter, Türkiye'de gündemi belirleyecek duruma gelmiştir. Artık olumlu görülen eylem ve davranışların yanında olumsuz olarak görülen haksızlık, yolsuzluk gibi durumlar da Twitter'ın gündemine gelebilmektedir.

VI. AMAÇ VE KAPSAM

2010 yılında Tunus'ta başlayan iç karışıklıklar kısa zamanda diğer Arap ülkelerine sıçramış ve "Arap Baharı" olarak bilinen süreci başlatmıştır. Bu süreçte Tunus, Libya ve Mısır liderleri devrilmiş, Suriye'nin bir bölümünde de halk ayaklanmaları başlamıştı. 15 Mart 2011 tarihinde başlayan Suriye olayları 2023 yılında da varlığını sürdürmüştür. Bu süreç içinde 13 milyondan fazla insan ya ülkeyi terk etti ya da ülke içinde yer değiştirdi (UNHCR, 2022). Bu insanlardan yaklaşık 7 milyonu Suriye sınırları dışına göç etmiş durumdadır. Bu süreçte resmi olarak Türkiye 3,6 milyon 830 bin, Ürdün 675 bin, Almanya 664 bin, Irak 260 bin civarında mülteciyi konuk etmiştir (Statista, 2023). Bu ülkeler arasında en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke, Türkiye olmuştur. Bu resmi rakamların yanında kayıtlı olmayan çok sayıda Suriyelinin de olduğu çokça tartışılmaktadır.

Türkiye'deki insanların bazıları dil, ırk, kültür ve ekonomi gibi sebeplerden dolayı Suriyeliyi istemezken, bazıları da din, insaniyet, komşuluk ve yine kültür gibi nedenlerden dolayı Suriyelilere sahip çıkmaktadırlar. Bazı politikacılar neredeyse tüm siyasi söylemlerini Suriyelileri gönderme üzerine kurmuşlardır. Onlara göre Suriyeliler gittiğinde Türkiye'deki ekonomik, sosyal ve kültürel gibi birçok sorun çözülecektir. Bunu savunanlar Türkiye'den başka hiçbir ülkenin Suriyeliyi mülteci olarak kabul etmediğini, Suriyelilerin tüm masraflarının Türkiye tarafından karşılandığını ve bunların ülkeye çok büyük maliyetleri olduğunu, ülkedeki yerli vatandaşların hakkının yendiğini, yerli

vatandaşların ikinci sınıf muamelesi gördüğünü, Suriyelilerin Türkiye'yi işgal edecekleri gibi söylemleriyle sürekli gündeme gelmektedirler. Bu tür söylemler sosyal medyada özellikle Twitter üzerinden sıkça yapılmaktadır. Çünkü herhangi bir masraf olmadan sosyal medya aracılığıyla geniş halk kitlelerine ulaşabilmektedirler.

Daha önce belirtildiği gibi imge kuramı, genellikle bireylerin veya grupların diğer kişi, grup veya olayları nasıl algıladıkları ve bu algıların nasıl somut imajlara dönüştüğü ile ilgilenir. Siyasi liderlerin mültecilere, göçmenlere veya başka ülke liderlerine dair algıları, bu kuramın çerçevesinde incelenebilmektedir. Bilhassa, liderlerin mültecilere yönelik tutumları, kullandıkları dil ve retorik, toplum içindeki yaygın algıları ve imajları şekillendirmede kritik bir rol oynar. Siyasi parti liderlerinin kamusal açıklamaları, konuşmaları ve medya ile etkileşimleri, bu imgelerin oluşumunda merkezi bir role sahiptir. Bu açıklamaların analizi, liderlerin Suriyeli mültecilere ve Esed'e yönelik algılarını ve bu algıların toplumsal imajlara nasıl dönüştüğünü anlamamızda yardımcı olabilir. Siyasi parti liderlerinin söylemlerinde ve zihinlerinde oluşan imgeler genellikle güncel siyasi ve sosyal durumların dikkate alınmasıyla gerçekleşirler. Suriye'de iç savaşın çıkması ve yaşanan dram ile Türkiye'nin kapıları kendilerine açması, daha sonra savaşın uzaması ve bazı siyasi parti liderlerinin bunu eleştirmesi bu imgelerin oluşmasında etkili olmaktadır.

Çalışmamızın amacı yaklaşık dört milyon olan Suriyelilerin Türkiye'de siyasi parti liderleri tarafından nasıl algılandıklarını "imge kuramı" çerçevesinde belirlemektir. Bu kapsamda çalışmamızda 2023 Genel Seçimleri öncesi Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde "grubu" bulunan Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, İYİ Parti, Halkların Demokratik Partisi ile Gelecek Partisi ve Zafer Partisi olmak üzere toplam yedi partinin genel başkanlarının resmi Twitter hesapları ele alınmıştır. Çalışmanın esas alındığı dönemde mecliste grubu bulunmayan Gelecek Partisi'ni çalışmamıza dahil etmemizin sebebi, parti genel başkanının AK Parti'de görev yaparken Türkiye'nin Suriye dış politikasının şekillenmesinde aktif bir rol almış olmasındandır. Mecliste herhangi bir üyesi bulunmamasına rağmen Zafer Partisi'ni çalışmamıza dahil etmemizin nedeni ise Parti yöneticilerinin neredeyse tüm siyasi söylemini Suriyelilerin gönderilmesi üzerinden yürütmesi ve bu söylemlerin ırkçı bir tutum ve davranışlara dönüşmesi sebebiyledir.

VII. YÖNTEM

Araştırmamızda dış politika çalışmalarının analiz edilmesinde sıklıkla kullanılan “içerik analizi yöntemi” esas alınmıştır. Bu yöntemin amacı iletişim niteliklerinin sistematik ve nesnel bir tanıtımını sunmaktır. (Holsti, 1969; Babbie, 1992). İçerik analizi bir metin, kitap, belge, gazete veya herhangi bir dokümanın sistematik bir şekilde ele alınıp, incelenmesi ve metinlerden belli sonuçlara ulaşılmasıdır. İçerik analizi yapılırken sık kullanılan sözcükler, cümleler, rakamlar vb. durumlardan veri elde edilerek temalar oluşturulur ve bu temalarla belli yargılara ulaşılır. Çalışmamızda hem nicel hem de nitel içerik analizi yapılmıştır. Öncelikle nicel içerik analizi ile atılan tweet sayısı, bu tweetlerin Suriye halkı ve Esed’e yönelik olumlu, olumsuz ve nötr olarak değerlendirilmeleri incelenmiştir. Bu durum Tablo-1’de gösterilmiştir. Daha sonra belirlenen kodlar çerçevesinde ilgili örnek tweetler ele alınıp, yorumlanarak nitel içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

VIII. VERİ TOPLAMA “X” (TWITTER) SOSYAL MEDYA PLATFORMU

Günümüzde sosyal bilimlerde, dijital ortamlardan veri elde edip, bilimsel çalışmalarda kullanılması sıklıkla başvurulan bir yöntem olmuştur. Çalışmamızda ilk olarak Twitter’ın gelişmiş arama özelliği kullanılarak yedi siyasi parti genel başkanlarının resmi Twitter hesapları incelenmiştir. Türkiye’deki siyasilerin Twitter’da hesap açmaları ve onu aktif olarak kullanmaları Suriye olaylarının başladığı döneme denk düşmektedir. Bu yüzden çalışmamızda Suriye olaylarının başladığı 15 Mart 2011 tarihi ile 28 Mayıs 2023 tarihleri arasında atılan tweetler incelenmiştir. Öncelikle bu hesaplardan yapılan tüm paylaşımlar arasından Suriye, Suriyeli, Şam, Halep, Esed, Esad, Beşar kavramlarının geçtiği tweetler incelenmiştir.¹ Bu çerçevede konu ile ilgili tüm tweetler arasından Recep Tayyip Erdoğan 131; Kemal Kılıçdaroğlu 87, Ahmet Davutoğlu 117; Devlet Bahçeli 29; Meral Akşener 78; Ertuğrul Kürkçü 220; Ümit Özdağ 526 tweet attıkları tespit edilmiştir. Bu tweetler MAXQDA programı ile analiz edilmiştir. MAXQDA, bilimsel ve akademik çalışmalarda kullanılan bilgisayar destekli bir yazılımdır. Program aracılığıyla nitel, nicel ve karma bir şekilde veri analizler yapılabilir. Daha sonra toplam 1188 tweetten Esed veya Suriye yönetimi ile Suriye halkı ile ilgili herhangi bir değerlendirme içeren 530 tweet seçilmiştir. Ondan sonra bu tweetler öncelikle olumlu, olumsuz ve nötr olarak analiz edilmiştir. Bu tweetlerden bazıları hem Esed’e yönelik hem de Suriyeli

---

¹ Suriye Devlet Başkanı’nın ismini bazı Siyasi Parti Liderleri Esed, bazıları da Esad olarak kullanmışlardır. Twitter paylaşımlarında “Esed” daha fazla kullanıldığı için çalışmada da “Esed” kullanımı tercih edildi.

halka yönelik değerlendirmeleri içermiştir. Son olarak da değerlendirme içeren tweetlerden bazıları çalışmaya alınarak yorumlamaya tabi tutulmuşlardır.

IX. BULGULAR

Tweetlerin yorumlanmasından önce siyasi parti liderleri tarafından atılan tweetlerin sayıları ve bunların yüzde (%) olarak olumlu, olumsuz ve nötr oranları hesaplanmaya çalışıldı. Bu oranlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Türkiye'deki Siyasi Parti Liderlerinin Suriyelilere Yönelik Tutumları

Siyasi Parti Liderleri	N (530)	Suriye Halkı						Esed					
		Olumlu		Olumsuz		Nötr		Olumlu		Olumsuz		Nötr	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Recep Tayyip Erdoğan	95	45	47.37	5	5.26	3	3.16	0	0.00	40	42.11	2	2.11
Kemal Kılıçdaroğlu	37	7	18.92	10	27.03	1	2.70	1	2.70	14	37.84	4	10.81
Ahmet Davutoğlu	70	29	41.43	4	5.71	13	18.57	0	0.00	24	34.29	0	0.00
Devlet Bahçeli	20	4	20.00	2	10.00	4	20.00	0	0.00	9	45.00	1	5.00
Meral Akşener	30	1	3.33	20	66.67	1	3.33	2	6.67	1	3.33	5	16.67
Ertuğrul Kürkçü	57	6	10.53	8	14.04	19	33.33	0	0.00	10	17.54	14	24.56
Ümit Özdağ	221	1	0.45	176	79.64	9	4.07	6	2.71	9	4.07	20	9.05

Genel olarak tabloya baktığımızda Türkiye'deki siyasi parti liderlerinin Suriye halkına ve Esed karşı gösterdikleri tutumlar şu şekildedir: Recep Tayyip Erdoğan'ın, Suriyelilere (halk) karşı olumlu, Esed'e karşı olumsuz; Kemal Kılıçdaroğlu'nun çoğunlukla hem Suriyelilere karşı hem de Esed'e karşı olumsuz; Ahmet Davutoğlu'nun, Suriyelilere karşı olumlu, Esed'e karşı olumsuz; Devlet Bahçeli'nin, genel çerçevede Suriyelilere karşı olumlu Esed'e karşı olumsuz; Meral Akşener'in, Suriyelilere karşı olumsuz, Esed'e karşı diğerlerine göre daha olumlu ve tarafsız; Ertuğrul Kürkçü'nün hem Suriyelilere hem de Esed'e olumlu ve olumsuz tutumlarla birlikte kısmen tarafsız; Ümit Özdağ'ın, Suriyelilere karşı aşırı olumsuz, Esed'e karşı ise diğer parti liderlerine göre daha olumlu tutumlara sahip olduğu söylenebilir.

IX. A. Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan

Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğini yaptığı Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), 14 Ağustos 2001 tarihinde Recep Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül, Bülent Arınç, Abdüllatif Şener, İdris Naim Şahin ve Binali Yıldırım ile birlikte kurulmuştur. Kurulduktan bu yana bazı kısa süreler hariç genel başkanlığını Recep Tayyip Erdoğan yapmış ve yapmaktadır. Bu süreçte Erdoğan, 2014 yılına kadar başbakan olarak görev yapmış, 2014 yılından sonrasında ise üst üste Cumhurbaşkanı seçilmiş ve görev süresi devam etmektedir. Partinin kurucularından Bülent Arınç ve Binali Yıldırım dışındakiler Ak Parti ve Erdoğan ile yollarını ayırmış durumdadır.

Recep Tayyip Erdoğan'ın Esed'e Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Genel olarak Türkiye'nin ve özellikle hükümetin Suriye iç savaşından önce Suriye ile iyi ilişkileri olmuş ancak 2011 yılında Suriye'de başlayan iç karışıklıklarla birlikte bu iyi ilişkiler tam tersi bir hal almış ve bozulmuştur. Bundan sonra Recep Tayyip Erdoğan, Suriyelileri ve Esed'i ayrı olarak görmüş ve değerlendirmiştir.

Örnek 1 (25 Mayıs 2013)

“Zalim Esed kardeşliğimizi ayaklar altına aldı.” “Zalim Esed'in zulmünden kaçan Suriyeli kardeşlerimiz buraya keyifleriyle gelmediler. Ölüm endişesi içinde geldiler.”

7 dakika ara ile atılan bu tweet dizisinin ilkinde Esed'in kardeşliğine ihanet ettiğini, ikincisinde ise Suriyelilerin Türkiye'ye gelme gerekçesi belirtmiştir. Erdoğan, Esed ile ilgili attığı tweetlerde Esed'i zalim, eli kanlı, katil, diktatör, gaddar gibi sıfatlarla nitelmiştir. Atılan tweetler genellikle negatif anlam içerecek şekilde kullanılmışlardır. Esed hakkında atılan Tweetlerin neredeyse tamamı bu şekildedir.

Örnek 2 (6 Mayıs 2012)

“Nice firavun nice nemrut nice diktatörler bu dünyadan göçtüler. Suriyeli kardeşlerime zulmedenler er ya da geç bunların hesabını verecekler”

Bu tweette Esed, geçmişte zalim olarak bilinen kişilere benzetilmiş ve nasıl ki onlar sonunda cezasını bulmuşlarsa onun da bir gün cezasını çekeceği belirtilmiştir.

Örnek 3 (26 Temmuz 2013)

“Suriye’de boğazına kadar kana batmış olan zalim rejimin derhal gitmesini, halkın iradesiyle tecelli etmiş bir yönetimin gelmesini istiyoruz.” “Suriye halkı bir bütün olarak bizim kardeşimizdir. Eli kanlı zalim rejimin Suriye’de tarafları birbirine kırdırma oyununa kimse gelmemeli”.

Bu mesajlarda ise zalim olarak görülen Esed’in yönetimden gitmesi ve yerine demokrasinin gelmesini istemesinin yanında Suriyelilerin Türkiye halkı ile kardeş olduğu ifade edilmiştir.

Örnek 4 (14 Mayıs 2013)

“Bizim Suriye halkıyla sorunumuz yok, Suriye’deki gaddar ve diktatör rejimle sorunumuz var”

Bu ve diğer tweetlere baktığımızda Recep Tayyip Erdoğan’ın Esed’i haydut olarak imgelediği görülmektedir. Esed veya Suriye yönetimi, kültür ve kabiliyet açısından aşağı, kötü, zalim olarak görülmektedir. Sorunun çözümü için haydut olan Esed’in yönetimden gitmesi gerekmektedir. Geçmişte buna benzer birçok imgeyi ABD kullanmıştır. ABD’nin haydut olarak gördüğü kişilerden biri Saddam Hüseyin olmuştur. Onun ortadan kaldırılması ile sorunların çözüleceği savunulmuştur.

Recep Tayyip Erdoğan’ın Suriyelilere Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Recep Tayyip Erdoğan, Suriyeliler ile ilgili attığı tweetlerin neredeyse tamamı olumlu niteliktedir. Onları genellikle “kardeş” ve “masum” kavramları ile nitelmiştir. Örneğin Suriyelilerle ilgili tweet değerlendirmelerinde 25 defa kardeş, birer defa ise sığınmacı, göçmen ve mülteci kavramlarını kullanmıştır.

Örnek 1 (6 Mayıs 2012)

“Er ya da geç Suriyeli kardeşlerimiz rahat bir nefes alacak. Suriyeli kardeşlerimizin meselesini kendi meselemiz olarak görüyoruz.”

Örnek 2 (5 Eylül 2012)

“CHP yarın Şam’a gidecek yüz bulamayacak ama inşallah biz en kısa zamanda Şam’a gidecek, oradaki kardeşlerimizle muhabbetle kucaklaşacağız.”

Birinci tweette Erdoğan, Suriyelilerin yaşadığı sorunu Türkiye’nin sorunu olarak görmekte, ikincisinde ise kendisini Suriye politikası konusunda eleştiren muhalefete cevap vermektedir.

Örnek 3 (6 Ağustos 2014)

“Bize "Gazze'yi, Suriye'yi bırakın Türkmenlere bakın" diyorlar. Bizim için mazlumun dini, mezhebi, dili, derisi, rengi, ırkı önemli değildir.”

Örnek 4 (19 Mart 2018)

“Suriye topraklarındaki varlığımızın amacı, kardeşlerimizi terör örgütlerinin tasallutundan kurtararak, haklarına, özgürlüklerine kavuşturmak, onlara aydınlık bir gelecek sağlamaktır.”

Örnek 5 (14 Ocak 2020).

“Biz, Suriye’de, Libya’da, Akdeniz’de macera peşinde değiliz. Hele hele emperyal heveslerimiz hiç yoktur. Gözümüz petrol ve para hırsıyla kör olmuş da değildir. Bizim tek amacımız, kendimizin ve kardeşlerimizin hakkını, hukukunu, geleceğini korumaktır.”

Örnek 3, 4 ve 5. Tweetlerde Erdoğan, Türkiye’nin Suriye’ye müdahalesi ve kendisine yönelik olarak yapılan eleştirilere cevap vermektedir. Ona göre Türkiye’nin herhangi bir emperyal amacı bulunmamakta, Türkiye sadece mazlumları korumak amacıyla sınır dışı operasyonlar düzenlemektedir. Ayrıca sadece Suriyelileri değil, diğer mazlumların da Türkiye’ye kabul edildiğini ve onların güvenliğinin sağlandığını ifade etmektedir.

Suriyelilere vatandaşlık verme, onların Türkiye’de kalmaları, gönderilmeleri gibi tartışmalar sıkça gündemi meşgul etmektedir. Erdoğan’ın bu konuda farklı açıklamalar olsa da Twitter’da yaptığı paylaşımlar şu şekildedir:

Örnek 6 (25 Mayıs 2013)

“İnşallah Suriye’de diktatörlük sona erdiği gün, halkın iradesi iktidar olduğu gün buradaki kardeşlerimiz de evlerine döneceklerdir.”

Örnek 7 (8 Eylül 2018)

“3,5 milyonu aşkın Suriyeliye ev sahipliği yapan bir ülke olarak, mültecilerin gönüllü ve güvenli biçimde geri dönüşlerinin sağlanması ve Suriye ihtilafına tüm paydaşların ortak bir zeminde buluştuğu kalıcı bir çözüm bulunması için çalışmaya devam edeceğiz”.

Bu tweetlere göre Suriyelilere yönelik yaşam tehlikesi ortadan kalktığında geri gönderilecekler. O’na göre bu geri dönüş çoğunlukla gönüllü bir şekilde

gerçekleşecektir. Çünkü çatışmalar ortadan kalktığında, Suriye güvenli bir yer olacak ve Suriye halkı memleketlerine dönecektir.

Çalışmanın önceki bölümlerinde belirtildiği gibi müttefik imgesi tek başına bazı ilişkileri tam olarak açıklayamamaktadır. Bir ülke hem müttefik hem düşman olabilmenin yanında dost ve müttefik de olabilir. Recep Tayyip Erdoğan'a göre Suriyeliler düşman değildirler. Şu anda kabiliyet olarak Türkiye'den aşağı olsalar da kültürlerinin yanında dinleri, tarihleri ve yakın zamana kadar dilleri de ortaktı. Şu anda onlar zor durumdadır, canları tehlikededir ve bize düşen, elimizden gelen yardımı yapıp, onları zalim, diktatör, gaddar Esed ve terör örgütlerine karşı korumaktır. Ayrıca oluşturulan Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) ile birlikte hareket ederek Suriye'nin güvenliği sağlanabilir. Tüm bunlara baktığımızda Erdoğan Suriyeliler (Özgür Suriye Ordusu dahil) dost ve müttefik olarak görmektedir.

IX.B. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu

9 Eylül 1923 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde "Halk Fırkası" ismiyle kurulan parti, 1924 yılında "Cumhuriyet Halk Fırkası", 1935 yılında ise "Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)" adını almıştır. Kemal Kılıçdaroğlu önceleri milletvekili olarak partide görev almış, 22 Mayıs 2010 tarihinde ise partinin genel başkanı seçilmiş ve uzun süre görevde kalmıştır.

Kemal Kılıçdaroğlu'nun Esed'e Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Kemal Kılıçdaroğlu, Suriye hakkında değerlendirmelerde bulunurken genellikle Türk hükümetini eleştirmiş ve Suriye sorunun ortaya çıkma sebeplerinden birisinin de iktidar ve Recep Tayyip Erdoğan olduğunu iddia etmiş ve etmektedir. Kılıçdaroğlu, Esed ile ilgili yapılan değerlendirmelerinde onu katil, diktatör olarak görse de aynı zamanda oturup görüşecek biri olarak görmektedir.

Örnek 1 (8 Ekim 2012)

"Biz sivil halka yönelik hiçbir eylemi meşru görmeyiz. Biz CHP olarak asla ve asla Esad'ı savunmadık, savunmayacağız." "AKP şimdi sadece Esad'ın gitmesini istiyor. Bizim amacımız Suriye halkının kendi kaderini tayin etmesidir." "Suriye'de akan kanın iki sorumlusu vardır; birinci sorumlu Esad'dır, ikinci sorumlu Recep Tayyip Erdoğan'dır." "Esad ile Tayyip Erdoğan arasında fark var mı? Biri kanla muhalefeti bastırıyor diğeri cezaevlerine atıyor."

Yukarıdaki tweet dizisinde Kılıçdaroğlu, Esed'in sivil insanları hedef aldığı, kendisinin bunları savunmadığını, eğer Suriye'de iç savaş varsa bunun sorunlarından birinin Erdoğan olduğu, bunların arasında pek bir fark olmadığını ifade ederek iktidarı eleştirmiştir.

Örnek 2 (12 Haziran 2018)

“Halkın partisi CHP halkımıza söz veriyor: İran, Irak ve Suriye ile bir araya gelip Ortadoğu Barış ve İş Birliği Teşkilatı'nı kuruyoruz. Dört komşu kafa kafaya verip bölgenin kaderini kendimiz belirliyoruz.”

2018 Cumhurbaşkanı ve Genel Seçimlerin hemen öncesinde atılan bu tweet ile Kılıçdaroğlu, Suriye sorununun çözümü için komşularla birlikte hareket edilmesi gerektiğini ve bunun için de Esed yönetimi ile görüşüp, anlaşacaklarını belirtmiştir. Kendisi Esed'i haydut olarak görmemektedir, Haydut olan kişi ile anlaşılmaz, sorunun çözümü için sadece onun yok edilmesi yeterlidir. Burada farklı bir durum söz konusudur. Esed, kültür ve kabiliyet açısından aşağı ve kötü niyetleri olan birisi olabilir, ama sorunun çözülmesi için onunla görüşülüp, anlaşılması gerekir. Böylece Kılıçdaroğlu, Esed'i katil, zalim görse de oturup konuşulması gereken bir “muhatap” olarak görmektedir

Kemal Kılıçdaroğlu'nun Suriyelilere Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Kılıçdaroğlu, Esed'de olduğu gibi Suriyelilere yönelik değerlendirmelerin yer aldığı tweetler pek fazla bulunmamaktadır. Kendisinin, Suriyelilere yönelik olarak attığı tweetler hem olumlu hem olumsuz bir nitelik taşımaktadır. Suriyelilere yönelik olarak en çok kullandığı kavram “halk” (dört defa) olsa da sivil, misafir, sığınmacı gibi kavramları da kullanmıştır. Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli imgesini tespit etmek gerçekten çok zor. Ancak net olan bir durum var ki oda Suriyelilerin gitmesini istediğidir.

Örnek 1 (27 Ağustos 2012).

“Siz Suriye'deki çatışmalara girenleri kendi topraklarınızda eğitip barındırıyorsunuz. Bunu bütün dünya basını yazdı. Bizde sansür var.”

“Katar, Suudi Arabistan parayı veriyor biz telsiz ve silah veriyoruz, sonra bu insanlar Suriye'ye çatışmaya gidiyor.”

“#halkınpartisichp Tabzon'a, Artvin'e Malatya'ya, Afyon'a gittim. Herkes bizim Suriye'de ne işimiz var diye soruyor. Herkes rahatsız.”

Kılıçdaroğlu, 2012 yılında Suriye’de olayların arttığı dönemde atmış olduğu bu üç tweet dizisi ile iktidarı eleştirmekte, Esed ile savaşanların Türkiye’de eğitildikleri, Türk vatandaşlarının Suriyelileri istemediğini ve muhaliflere yardım yapan ülkelerin arasında Türkiye’nin de olduğunu iddia etmektedir.

Örnek 2 (27 Eylül 2012)

“AKP’nin Suriye politikası. İki temel sorun ortaya çıkardı. Bunlardan biri ekonomi, ikincisi güvenlik: <http://goo.gl/Oj0jE>.”

Örnek 3 (10 Temmuz 2022)

“700 bin Suriyeli bebek doğmuş ülkemizde. Allah uzun ömürler versin hepsine. Biz meseleye ülkemizin geleceği gözüyle bakıyoruz. Evet, her milletin en büyük zenginliği bebekleridir. Bu bebekler de yıkık dökük Suriye'nin zenginliğidir.”

2012 yılında atılan tweet ilkinde Kılıçdaroğlu, AK Parti iktidarını eleştirmekte ve iktidarın politikaları sonucu ekonomik ve güvenlik sorunlarının ortaya çıktığını ifade etmektedir. Buna göre Suriyeliler Türkiye ekonomisine ve güvenliğine zarar vermektedirler. 2022 yılında atılan tweet ile ise çok fazla bebeğin doğduğunu, böylece Suriyeli nüfusunun arttığını ve bunların Türkiye’nin geleceğine tehdit oluşturduğunu savunmaktadır. Atılan tweetlerle bazen olumlu nitelendirmeler yapılırken aşağıda görüleceği gibi bazen de olumsuz nitelendirmeler yapılmıştır. Ona göre Suriyeliler ne dost ne düşman ne de müttefikler, sadece gitmesi gereken bir topluluktur.

Örnek 4 (16 Temmuz 2021)

“İktidarımızda Suriyeli misafirlerimizle helalleşip iki yılda memleketlerine uğurlayacağız. Bu iktidarımızın en önemli beş önceliğinden biridir. Plan ve programlarımız hazır. Bu video da bunun taahhüdü olarak burada dursun istedim.”

Örnek 5 (10 Haziran 2022)

“Suriye'nin yeniden ayağa kalkması için, evlatları vatanına dönmelidir. Ancak hep söyledim yine söyleyeceğim, ucuz bir ırkçı tavırla değil, düzgün, devlet akıyla yapılacak iştir bu.”

Örnek 6 (10 Haziran 2022)

“Sağlıklı şartlarda gidecekler, tüm adımlar hazır. İktidarımızda bu sürecimiz 2 senede tamamlanacak. Bu şartlar da AB fonlaması ile, bizim garantörlüğümüzde oluşturulacak. Davul zurna ile gidecekler.”

Kılıçdaroğlu'na göre Suriyeliler geri gönderilecekler ama ırkçı ve zorla değil, orada gerekli şartlar sağlandıktan sonra güzel bir şekilde memleketlerine yollanacaklardır. Çünkü onlar misafir olarak geldiler, bize düşen de ev sahibine yakışır şekilde geri yollamaktır.

XI.C. Gelecek Partisi Genel Başkanı Ahmet Davutoğlu

Ahmet Davutoğlu'nun siyasi hayatının uzun bir bölümü Ak Parti'de geçmiştir. 2003-2009 yılları arasında Recep Tayyip Erdoğan ve Abdullah Gül'e danışmanlık yapmış, 2009 yılından sonra ise Dışişleri Bakanlığı, Milletvekillik ve Başbakanlık olmak üzere çeşitli görevlerde bulunmuştur. 13 Eylül 2019 tarihinde Ak Parti'den ayrılmış ve daha sonra 13 Aralık 2019'da genel başkanlığını yaptığı Gelecek Partisi'ni kurmuştur (BBC, 2019; Euronews, 2020).

Ahmet Davutoğlu'nun Esed'e Yönelik Twitter Paylaşımından Bazı Örnekler

Suriye'de iç savaş başladığında Ahmet Davutoğlu, Dışişleri Bakanı olarak görev yapmaktaydı. Yukarıda belirtildiği gibi daha sonra Başbakanlık ve çeşitli görevlerde bulunmuştur. Davutoğlu, Esed'e karşı tamamen negatif veya olumsuz tutumlara sahip olduğu görünmektedir. O, Esed'i katil, kimyasal silah kullanan, halkını öldüren vb. özelliklere sahip biri olarak görmektedir.

Örnek 1 (20 Ocak 2014)

“Suriye’de kanı durduracak bir geçiş sürecini bir an önce başlatmak ve hem Suriye’yi hem de insanlığı bu eli kanlı rejimden kurtarmak.”

Örnek 2 (13 Aralık 2016)

“Esad rejiminin İran ve Rusya'nın desteği ile vakur ve mazlum Halep'te işlediği katliamlar asla unutulmayacak.”

Örnek 3 (8 Nisan 2018)

“Esad rejimi, İsrail ve destekçileri Doğu Guta ve Gazze’de en iyi bildikleri şeyi yapıyor, acımasızca ayırım yapmadan masum insanları öldürüyorlar.”

Örnek 4 (23 Şubat 2018)

“Suriye rejimi 7 yıldır kendi halkını öldürüyor. Tüm sağduyulu seslere kulaklarını kapatıp acımasızca insan öldüren bu rejime dur denilmesi bir

zarurettir. Doğu Guta'da BM Genel Sekreteri'nin tabiriyle 'yeryüzünde cehennemi yaşayan' kardeşlerimizin çığılığına kayıtsız kalınamaz”

Örnek 5 (21 Ağustos 2022)

“9 yıl önce Suriye rejiminin Guta'da gerçekleştirdiği kimyasal saldırıyı bir kez daha lanetliyor ve BM tarafından savaş suçu olarak tescil edilen saldırıda hayatını kaybedenleri rahmetle anıyorum. İnsanlık vicdanından koparak barış inşa edilemez.”

Ahmet Davutoğlu, ilk iki tweet ile katil ve zalim olarak gördüğü Esed'i ve ona destek veren İsrail ile Rusya'yı eleştirmektedir. Sonraki tweetlerde ise uzun süreden beri insanlık suçu işleyen Esed'e BM'nin artık dur demesi gerektiği üzerinde durmuştur. Ona göre Suriye'ye huzurun gelmesi, Esed'in gitmesine bağlıdır. Davutoğlu'nun Esed'e yönelik sarf ettiği söylem ve tutumlar Haydut imgesini çağrıştırmaktadır. Erdoğan gibi Davutoğlu da Esed'i haydut olarak görmekte ve onun cezalandırılması gerektiğini savunmaktadır.

Ahmet Davutoğlu'nun Suriyelilere Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Ahmet Davutoğlu, Suriyelileri nitelerken çoğunlukla kardeş (16 defa) ve halk (13 defa) kavramlarını kullanmıştır. Mülteci, masum sığınmacı, misafir gibi kavramları da kullanılmış ancak bunların sarf edildiği tweetler çok azdır.

Örnek 1 (30 Mart 2012)

“Maksadımız Suriye halkının yanında durduğumuzu herkese göstermek.”
“Suriye halkının çektiği acılar karşısında İstanbul'dan gür bir ses çıkmasına önem veriyoruz.”

Örnek 2 (6 Temmuz 2012)

“Şimdi herkesin Suriye'deki halkın ızdıraplarını dindirmek için birlikte çalışması gerekiyor.”

Örnek 3 (22 Ocak 2014)

“Suriye halkının maruz kaldığı katliama çözüm umuduyla Cenevre'deyiz. Güne BM Genel Sekreteri Ban Ki-Moon ile görüşerek başladım.”

Örnek 4 (19 Eylül 2015)

“Türkiye, dünyanın gözlerini kapattığı Suriye'deki insanlık dramına asla sessiz kalmayacak.”

Örnek 5 (6 Eylül 2016)

“Bugüne kadar yanında durduğumuz ve bugün de ordumuzla hareket eden Özgür Suriye Ordusu, Suriye'nin geleceğinde haklı bir yer edinecek.”

Davutoğlu, ele aldığımız ilk üç tweet ile Suriye politikasını belirlemeye, onların haklılığını dünya kamuoyuna göstermeye çalışmıştır. Sonraki tweetlerde ise Davutoğlu, dünya kamuoyunun Suriye sorununa pek ilgi göstermemesi ve devletlerin soruna müdahil olmamaları sonucu Türkiye'nin tek başına da olsa müdahale edeceğini ifade etmiştir. Daha sonraları ise Türkiye, Özgür Suriye Ordusu'na destek vermiş ve bu ordu Esed yönetimine karşı savaşmıştır. Tüm bu tweetlere baktığımızda Davutoğlu Suriyelileri dost ve müttefik (ÖSO) görmektedir.

Ahmet Davutoğlu, 22 Mayıs 2016 tarihinde Başbakanlıktan istifa etmiş, bir süre sessiz kalmış, daha sonra ise Gelecek Partisi'ni kurmuştur. Suriye ile ilgili attığı tweetlerin çoğu Dışişleri Bakanı ve Başbakan olduğu dönemlerine aittir. Davutoğlu'nun Suriye politikası neredeyse Recep Tayyip Erdoğan ile aynı çizgidedir. Sadece attığı tweet sayısı farklıdır.

IX.D. MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GENEL BAŞKANI DEVLET BAHÇELİ

Millet Partisi ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partilerinin devamı şeklinde olan parti, 9 Şubat 1969 tarihinde Alparslan Türkeş liderliğinde Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) adını almıştır. 6 Temmuz 1997'de Devlet Bahçeli, MHP'nin genel başkanı olarak seçilmiş (Aydemir, 2004) ve o zamandan beri parti başkanlığını sürdürmektedir.

Devlet Bahçeli'nin Esed'e Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Devlet Bahçeli'nin Esed'e karşı tutumu olumsuzdur. O, Esed'i katil, halkını öldüren, masum canlara kıyan, Rusya'ya bağımlı biri olarak görmektedir.

Örnek 1 (21 Kasım 2015)

“Özellikle Rus ve Esad güçlerinin insanlığı yok sayan saldırganlığı sonucunda kaybedilen Çanlı Köyü ve Kızıldağ Bölgesi yüreklerimizdedir.”

Örnek 2 (8 Eylül 2018)

“Bir defa Suriye'nin geleceğinde Esad yer almamalıdır. Buna yönelik siyasi kararı da Suriye halkı vermelidir. Bu ülkenin bağımsızlık ve toprak bütünlüğüne

saygı ve riayet ise esas olmalıdır. Esad ile Putin İdlib'e bomba yağdırmaktan, ateşkes arayışlarını sabote etmek vazgeçmelidir."

Örnek 3 (6 Mart 2020)

"Bizim katil Esad'a bakışımız, Rusya'yla ilgili görüşümüz bellidir, belgelidir, değişmemiştir. Durduğumuz yer Türkiye'dir, baktığımız yer Türk milletinin vicdan penceresidir. Bölgesel barışı bozan, masumlara kurşun ve bomba atan kim olursa olsun karşısındayız, tepkiliyiz".

Bahçeli, Esad ile Putin'in Suriye'de yaptığı insanlık dışı uygulamaları eleştirmekte, Esad'ın Suriye yönetiminde olmaması gerektiğini ve yönetimin değişmesinde ise Suriye halkının karar vermesi gerektiğini savunmaktadır. Esad'ın yaptıklarına bakıldığında olumlu veya iyi yönde olmasa bile aksi yönde kabiliyet açısından eşit görülmektedir. Çünkü her gün bomba yağdırmakta, insanları öldürmekte ancak kimse ona bir şey yapamamaktadır. Diğer taraftan Esad, Rusya'ya bağımlı bir durumdadır. Bahçeli'nin Esad'e yönelik düşman imgesine sahip olduğu söylenebilir. Bu düşman aynı zamanda başkasına bağımlı durumdadır. Çünkü Esad, tek başına ayakta kalamaz, O'na Putin destek vermektedir. Yani Esad, bağımlı bir düşman imgesini çağrıştırmaktadır.

Devlet Bahçeli'nin Suriyelilere Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Bahçeli, Suriyelileri genellikle mülteci ve masum kavramlarıyla nitelendirmiş olup, onlara karşı iyimser bir tutum sergilemiştir.

Örnek 1 (8 Ocak 2015)

"Paris'te ölenin; Kerkük'te, Telafer'de, Musul'da, Bağdat'ta, Şam'da, Gazze'de, Trablus'ta ölümlerden üstünlüğü ve fazlası yoktur."

Örnek 2 (5 Temmuz 2017)

"Suriyeli mültecilere yönelik kışkırtmalara, kontrolsüz eylem ve tertiplere herkesin dikkat edip uyanık davranmasını bilhassa temenni ediyorum."

Örnek 3 (6 Mart 2020)

"Suriye'de yurtlarından yuvalarından kopanların güvenli ve gönüllü şekilde, insana yaraşır bir şekilde ikamet yerlerine dönüşleri konusunda her ülkenin yapacakları vardır ve acilen de sağlanmalıdır. Türkiye'nin Suriye politikası doğrudur, haktan ve hakikatten yanadır."

Yukarıda attığı tweetlerin ilkiyle Bahçeli, bir nevi herkesin eşit olduğunu, ırkçılık yapılmaması gerektiğini savunmuştur. İkinci tweet ile Suriyelilerle ilgili provokatör eylemlere dikkat edilmesini ve son tweet ile de Türkiye'nin yani iktidarın Suriye politikasını savunmaktadır. Tweetlere baktığımızda Suriyelileri kültür açısından eşit görmekte, yetenek açısından pek bilgi olmasa da olumlu gördüğü söylenebilir. Böylece Bahçeli'nin Suriyelilere karşı dost imgesine sahip olduğu söylenebilir.

Bahçeli, çalışmamızda ele aldığımız liderler arasında kendi şahsi tweet hesabından Suriyelilerle ilgili en az tweet atan kişi durumundadır. Ayrıca Davutoğlu'nun kendi partisinden önceki dönemi hariç tutulduğunda Bahçeli, iktidarı (özellikle Suriye politikasını) savunan ve eleştirmeyen tek lider görülmektedir.

IX.E. İYİ PARTİ GENEL BAŞKANI MERAL AKŞENER

Meral Akşener, 1994-1995 yıllarında Doğru Yol Partisi'ne katılmış, bu partide milletvekili ve İçişleri Bakanı olarak görev yapmıştır. 4 Temmuz 2001 tarihinde Doğru Yol Partisi'nden istifa ederek Ak Parti'ye katılmış ancak Ak Parti ile uyum sağlayamamış ve bu partiden ayrılarak 3 Kasım 2001 tarihinde Milliyetçi Hareket Partisi'ne katılmıştır. 2015 yılına kadar MHP'de yer almış ve bu süreçte milletvekili ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekilliği yapmıştır. Bu tarihlerde partide yaşanan tartışmalar sonucu Eylül 2016 tarihinde partiden ihraç edilmiştir. Akşener, 25 Ekim 2017 kendi partisi olan İYİ Parti'yi kurmuştur (Akkır, 2021).

Meral Akşener'in Esed'e Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Meral Akşener'in Suriye ile ilgili paylaştığı tutum ve düşüncelerin çoğu kendi partisini kurduğu döneme aittir. Parti kurulduktan sonra Suriye ve Suriyeliler parti programının en önemli konuları arasına girmiştir. Diğer muhalifler gibi Akşener'de Suriye konusunda en çok hükümeti eleştirmektedir.

Örnek 1 (25 Ocak 2018)

“Suriye politikamız iflas etmiştir. Rusya veya ABD üzerinden temaslarla bu olmaz. Derhal Esad ile görüşmelere başlayın. Suriye ile ilgili olarak dış politikanın gerektirdiği hamleleri yapın. Dış politikayı iç politikanın, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin malzemesi haline getirmeyin.”

Örnek 2 (1 Nisan 2018)

“Suriye’de mültecileri de içine alan bir seçim yapılmalıdır. Suriye seçimlerinde ortaya çıkan irade kim olursa olsun bizim muhatabımız o olmalıdır.”

Örnek 3 (31 Kasım 2019)

“Suriyeli sığınmacılar hem kriminal manada hem de sosyolojik manada ülkemiz için büyüyen bir sorundur. İktidar çok hızlı bir şekilde aracı devletleri aradan çıkarıp, Şam’la görüşmeli ve Esad’ın kendi insanlarını geri almasını sağlamalıdır.”

Örnek 4 (8 Ocak 2020)

“Sayın Erdoğan, sen sinirini, gururunu yenemiyorsan, rasyonel olamıyorsan; ben Suriye’ye gidip, Esad’la görüşüp, problemi çözmeye hazırım.”

Yukarıda ele alınan tweetlerin ilkiyle Meral Akşener, hükümetin Suriye politikasını eleştirmiş ve Esed ile anlaşılması gerektiğini, ikincisinde Suriye’de yapılacak olan seçim sonuçlarını kim kazanırsa kazansın ona saygı duyulmasını, üçüncüsünde Suriyelilerin Türkiye için büyük bir tehlike oluşturduğunu ve tehlikenin sonlanması için yine Esed ile anlaşılması gerektiğini savunmuştur. Son tweet ile eğer hükümet yapamıyorsa kendisinin Esed ile görüşüp, anlaşabileceğini ifade etmiştir. Tüm bunlara baktığımızda Akşener, Suriyelileri büyük bir tehlike olarak görmektedir. Bu tehlikenin ortadan kalkması için Esed ile anlaşılması gerektiğini savunmaktadır. Böylece O, Esed’i kabiliyet ve kültür açısından eşit olarak görmektedir. Bu şekilde Akşener, Esed’e yönelik müttefik imgesine sahiptir.

Meral Akşener’in Suriyelilere Yönelik Twitter Paylaşımından Bazı Örnekler

Meral Akşener, Suriyelileri genellikle mülteci (9 defa) ve sığınmacı (4 defa) olarak nitelendirmektedir. O’nun, Suriyelilere yönelik pek olumlu tutumlara sahip olduğu söylenemez.

Örnek 1 (2 Ekim 2018)

“2040’ta Suriyelilerin sayısı 7,5 milyon olacak. Yani ülkemizde yaşayan her 13 kişiden biri Suriyeli olacak. Bu etnik yapı ile Türkiye’de millî devleti nasıl koruyacaksınız? Bir jeopolitik sarsıntıda sınır şehirlerimizin millî bütünlükten kopma tehdidini nasıl engelleyeceksiniz?”

Örnek 2 (23 Ekim 2018)

“Milyonlarca Suriyeli göçmenin, 33 milyar dolar, yani 200 milyar liralık yükünü, milletimizin sırtına yüklemeye hakkınız var mıydı? Ama yaptınız. Milletimize harcamaya gelince, yük, öyle mi? Kendisi 46 yaşında emekli olmuş. Vatandaşımız söz konusu olduğunda, yük, öyle mi?”

Örnek 3 (13 Kasım 2018)

“Suriyeli mülteciler, iktidarın bonkörlüğü sonucu,- Kilis, - Hatay, - Urfa, - Gaziantep’te nüfus çoğunluğuna ulaşmak üzere. Bu illerimizde Suriyelilere ev sahibi, Türk vatandaşlarına ise misafir muamelesi yapılıyor.”

Örnek 4 (20 Kasım 2018)

“Suriyeli mültecilere Türk vatandaşlığı verilmeyeceğini açıklayın. Kaç sene kalırlarsa kalsınlar, Türk vatandaşı olamayacaklarını kesin bir dille açıklayın.”

Akşener, Esed bahsinde geçtiği üzere Suriyelileri en büyük tehdit olarak görmektedir. İlk tweette gelecekte 7,5 milyon civarında Suriyelinin Türkiye’de olacağı ve bunların milli bütünlüğü bozduğunu; ikinci tweette Suriyelilerin ekonomik olarak Türkiye’ye büyük maliyetleri olduğu, onların yerine Türkiye’deki vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğini; üçüncü tweette ise bazı illerde Suriyeli nüfusun yerli nüfusu geçmek üzere olduğunu iddia etmiş; dördüncü tweette ise hükümetten, Suriyelilerin hiçbir zaman Türkiye vatandaşları olamayacaklarını söylemesini istemektedir.

Örnek 5 (22 Ocak 2015)

“Suriye’den gelen göçmenlerin sağlık giderini devlet ödüyor. Türkmenlerin sağlık giderini ödemiyor. Çocuklar soğuktan hasta ve hastanede rehin.”

Örnek 6 (10 Aralık 2018)

“Doğu Türkistan’da, Kırım’da, Karabağ’da, Irak Türkmeneli’nde, Suriye’nin Türkmen bölgesinde, Yemen’de, Myanmar’da ve dünyanın birçok noktasında yaşanan, insanlık onurunu hiçe sayan baskı ve zulüm politikaları artık sona ermeli!”

Meral Akşener, genel olarak Suriyeliler ile Suriye’de yaşayan Suriyeli Türkmenler arasında bir ayrım yapmaktadır. Ona göre Türkmenlere gereken ilgi, alaka gösterilmemektedir. İlk tweette Türkmenlerin sağlık giderlerinin karşılanmadığını, ikinci tweette ise birçok şehir saymasına rağmen özellikle şehirlerdeki Türkmen bölgesine vurgu yapmıştır. Diğer bazı tweetlerinde bazı

Suriyelilerin bayramda Suriye'ye gitmelerini eleştirmiş, sınırların ücretli hale gelmesi gibi bazı uygulamaları savunmuştur. Ona göre Suriyeliler en büyük tehdittir. Akşener'in, Suriyelilere yönelik düşman imgesine sahip olduğu söylenebilir. Bu imgede düşman sinsidir, ona güvenilmez.

IX.F. HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ ESKİ GENEL BAŞKANI ERTUĞRUL KÜRKCÜ

Halkın Demokratik Partisi, Kürt milliyetçiliğini temsil ettiğini iddia eden bir partidir. Diğer partilerden bağımsız olarak Kürt siyasetine yönelik ilk girişimler 1990 yılında Halkın Emek Partisi (HEP) ile başlamıştır. Terör örgütü PKK ile bağlantısı olduğu gerekçesiyle hem HEP hem de ondan sonra devamı niteliğinde olan birkaç parti daha kapatılmıştır. En son olarak 2005'te kurulan Demokratik Toplum Partisi'ne karşı yine terör örgütüyle ilişkisi olduğu gerekçesiyle 2007'de Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmış ve mahkeme 2009 yılında partinin kapatılmasına karar verilmiştir. Partinin kapatılma ihtimaline karşı 2008 yılında Barış ve Demokrasi Partisi kurulmuştur.

27 Ekim 2013 tarihinde Ertuğrul Kürkçü ve Sebahat Tuncel'in Eş Başkanlığında Halkların Demokratik Partisi (HDP) adıyla yeni bir parti kurulmuş ve Barış ve Demokrasi Partisi, Devrimci Sosyalist Parti, Ezilenlerin Sosyalist Partisi, Sosyalist Yeniden Kuruluş Partisi, Yeşiller ve Sol Gelecek gibi birçok partiyi bünyesine katmıştır. Barış ve Demokrasi Partisi'nin üyeleri yeni kurulan partiye katılmışlardır (Kamer, 2021). 7 Haziran 2021'de Yargıtay Başsavcısı Bekir Şahin, HDP'nin kapatılması için Anayasa Mahkemesi'nde dava açmış, Mahkemenin genel kurulu 21 Haziran 2021'de iddianamenin kabulüne oy birliğiyle karar vermiştir. Kapatma davası sonuçlanmadığı için, HDP alternatif olarak daha önce kurduğu Yeşil Sol Partisi (YSP) diğer adıyla Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM) ile 2023 Genel Seçimlerine katılmıştır.

DEM ile devam etmelerine rağmen HDP hala faaliyet göstermektedir. HDP, kurulduktan sonra birçok parti başkanı değişmiştir. Bunlar arasında en çok öne çıkanlar arasında terör suçlamasıyla tutuklanan Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'da bulunmaktadır. 2023 yılında resmi olarak başkanlığını Sultan Özcan ve Cahit Kırkazak yaptığı görülmektedir. Çalışmamızda Suriye olaylarının başlamasından 2023 Genel Seçimlerine kadar siyasi faaliyette bulunan HDP'nin ilk eş başkanı ve onursal başkanı ile Kürt milliyetçiliğinin teorisyenleri arasında sayılan Ertuğrul Kürkçü ele alınmıştır. Partinin başkanlarına baktığımızda bunlar arasında en aktif bir şekilde Twitter'ı kullanan ve 2023 seçimlerine kadar HDP'den milletvekili olarak siyaset yapan kişi

Ertuğrul Kürkçü olmuştur. Bundan dolayı çalışmaya Ertuğrul Kürkçü'nün alınması tercih edilmiştir.

Parti olarak HDP ve yöneticileri Suriye politikası konusunda genellikle iktidarı eleştirmiştir. İYİ Parti ve Zafer Partisi genellikle Suriye'deki Türkmenlerle ilgilenirken, HDP, Suriye'deki Kürtlerle ilgilenmiş ve Türkiye'nin Suriye politikasını ve operasyonlarını eleştirmiştir.

Ertuğrul Kürkçü'nün Esed'e Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Ertuğrul Kürkçü, Esed'i diktatör, tek adam, zalim olarak görse de Suriye'de düzenin sağlanması ve bu düzende Kürtlere rol verilmesinin Esed'e bağlı olduğunun kanaatinde. O'na göre, Erdoğan ile Esed arasında pek bir fark bulunmamaktadır: Erdoğan Türkiye'de zulüm yapmakta, Esed ise Suriye'de. Kürkçü ve HDP'nin Suriye ile ilgilenmesi ya da gündemine alması genellikle Türkiye'nin Suriye'ye müdahale ettiği dönemlerde olmuş ve artmıştır. Diğer zamanlarda Suriye çok fazla gündemlerine gelmemiştir.

Örnek 1 (14 Temmuz 2012)

"@ozelkalem_ size bir ayna tuttum. Görüntüyü begenmediniz demek. Siz bilirsiniz. Esad'a gelince onun için de Tayyip ERdoğan'a bakın."

Örnek 2 (22 Ekim 2012)

"Esad rejiminin bir tek parti diktatorluğu olduğunun tartışılacak tarafı mı var? Bunu da 40 yıldır söylüyoruz."

Örnek 3 (7 Temmuz 2022)

"Tekçilikte Ankara'ya rahmet okutan Şam yönetimi bile, yeni düzende Kürtleri içerecek bir çerçeve arayışında olduğunu saklamıyor."

Örnek 4 (25 Ağustos 2022)

"Ülkenin teröristlerden temizlenmesi lazım. Bizim sınır güvenliğimiz son derece önemli. Suriye'nin toprak bütünlüğü ve siyasi bütünlüğü son derece önemli. İnsanların güvenli bir şekilde ülkeye geri dönebilmesi aynı şekilde önemli."

Yukarıda da belirtildiği gibi Ertuğrul Kürkçü için Esed, sıkıntılı olabilir, ancak kendisiyle anlaşılması gereken biridir. Suriye'nin bütünlüğünün sağlanması ve Kürt bölgesinin de bu düzende yerini alması Esed'in razı edilmesiyle gerçekleşebilir. Paylaştığı tweetlere baktığımızda Kürkçü, Esed'e yönelik

muhatap imgesine sahiptir. O'na göre Esed ile konuşulup, görüşülmeli yani Esed, muhatap alınmalıdır.

Ertuğrul Kürkçü'nün Suriyelilere Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Ertuğrul Kürkçü, Suriyelileri genellikle mülteci ve sığınmacı bazen de göçmen olarak nitelendirmiştir. Daha önce kısaca değindiğimiz gibi HDP ve mensupları Suriyelilerden çok Suriye'deki Kürtlerle ilgilenmişlerdir. Özellikle Türkiye'nin teröristlere karşı yürüttüğü Fırat Kalkanı Harekâtı, Zeytin Dalı Harekâtı ve Barış Pınarı Harekâtı gibi sınır dışı operasyonları ile Özgür Suriye Ordusu'na verdiği desteği eleştirmiş ve Türkiye'nin oradaki Kürtlere zarar verdiğini iddia etmişlerdir. Kürkçü, attığı tweetlerde Türkiye'yi emperyal, işgalci, Cihatçıları destekleyen bir ülke olarak görmüştür. Bazı siyasetçilerin Suriyelilere yönelik provokatif söylemlerine ise karşı çıkmış ve Suriyelileri destekleyici tweetler atmıştır.

Örnek 1 (12 Haziran 2015)

"Türkiye Suriye'nin içişlerine karışmaktan vazgeçmeli, dolaylı silahlı mücadelenin yanında durmaktan vazgeçmeli."

Örnek 2 (26 Temmuz 2019)

Suriyeli öğrencilerin aldıkları diğer destekler AB fonlarından; bunlarda ne devletin ne de yurttaşın bir katkısı var."

Örnek 3 (26 Temmuz 2019).

"Vekilsen doğruyu bilmek ve açıklamakla yükümlüsün, ırkçılık yapmakla değil, haberciysen iddayı araştırmakla yükümlüsün, yansıtmakla değil. "Devlet 2018'de kamu bütçesinden bir Türk öğrenciye 450 TL, Suriyeli öğrenciye 180 TL ödeme yaptı." <https://multeciler.org.tr/suriyeli-ogrencilere-verilen-burs-ne-kadar/...>" (Sinan Oğan'ın Suriyelilerin Türkiye'de bedeva okuduğunu iddia ettiği tweete karşı paylaşılan mesajdır).

Örnek 4 (7 Ekim 2019)

"ABD dış politikasının, silahlı kuvvetlerinin takip ettiği siyaseti tamamen terk edip kendi açtıkları Suriye savaşının bütün sonuçlarını bölge halklarının üzerine yıkarak kaçan Trump'ın sorumsuz bir emperyalist gücün başkanı olarak vekaleti Erdoğan'a bıraktığı apaçık ortada."

Örnek 5 (5 Mart 2020)

“Bu, TSK'nin ya Ankara'ya kadar çekilmesi ya da İdlib'i ve kolonileri elden çıkarmamak için Suriye'yi bilfiil istilaya girişmesi anlamına geliyor. Çekilmek, bozgunu içeri taşımak, saldırıyı sürdürmek ise Rusya ile savaşmak ve sonuçta her iki halde de çöküş demek.”

Örnek 6 (26 Ağustos 2021)

“6-8 Ekim günlerinde Türkiye'de ve Kobanê'de halklara karşı sistematik ve seri suçlar işlendiği bir gerçektir. Bu suçların faili Türkiye ve Suriye'nin Türk, Kürt, Arap, Süryani ve Ermeni halklarına karşı DAİŞ ile insanlığa karşı ittifak kuran Erdoğan rejimidir.”

Örnek 7 (13 Ekim 2021)

“Ankara için Suriye'den çekilme zamanı İşgal altında tuttuğu bölgeleri yeniden işgal edemeyeceğine ve uluslararası güç dengesi yeni işgallere izin vermeyeceğine göre, Ankara'nın artık düşünmesi gereken şey Suriye'nin kuzeybatısındaki askerlerini çekmesi.”

Örnek 8 (13 Ekim 2021)

“İşgal”, lafın gelişi değil. Türkiye, Suriye topraklarında etnik temizlikler gerçekleştirerek, [...] yüzbinlerce Êfrinli ve Serkanıyeliyi [...] yurtsuzlaştırarak, mala mülke el koyarak, kadınları köleleştirerek [...] bir “Arap-İslam” “koloni”si oluşturmaya devam ediyor.”

Örnek 9 (27 Ekim 2021)

“Erdoğan, İdlib'e sıkışmış olan müttefiki cihatçı sürülerini Moskova ve Şam'ın elinden kurtarıp kendi himayesinde bir “güvenli bölge”ye taşımayı hesaplıyor ve gözü Tel Rıfat'ı işgalde.”

Örnek 10 (24 Kasım 2022)

“Rejimin işgal ederek “etnik temizlik” uyguladığı Halep, Êfrin ve İdlib'de örgütleniyor, Ankara'nın eğitip donattığı ÖSO mensupları arasında kol geziyor; Arap ırkçısı ve Selefi cihatçıları kandırıp kiralyor [...] Kürtlerin düşmanlarını şantaj, tehdit ve rüşvetle çalıştırıyor...”

Ertuğrul Kürkçü'nün tweetleri ele alındığında, kendisi Suriye'deki Kürtleri dost ve müttefik görmektedir. Diğer Suriyelileri ise normal bir halk olarak görmektedir. Buradaki halk dünyanın herhangi bir yerindeki halk olabilir. Bunlara yönelik herhangi bir önyargı olmadığı gibi sempati de

bulunmamaktadır. Ancak O, Türkiye'ye yönelik emperyal imgesini taşımaktadır.

IX.G. ZAFER PARTİSİ GENEL BAŞKANI ÜMİT ÖZDAĞ

Ümit Özdağ, 2006-2016 yılları arasında Milliyetçi Hareket Partisi'nde siyasi faaliyette bulunmuştur. Bu dönem içerisinde parti genel başkan yardımcılığı ve milletvekilliği yapmıştır. Ancak 5 Kasım 2016 tarihinde, parti tüzüğüne bazı maddelerini ihlal ettiği gerekçesi ile MHP Genel Merkezi tarafından partiden ihraç edilmiştir. Daha sonra 25 Ekim 2017 tarihinde kurulan İYİ Parti'nin kurucular kurulunda bulunmuştur. 2018 yılında yapılan seçimlerde İyi Parti'den milletvekili seçilmiştir. 6 Kasım 2020 tarihinde, İYİ Parti yönetimiyle tartışmalara girmiş ve partiden ihraç edilmiştir. Ancak 13 Ocak 2021 tarihinde Ankara 1. Asliye Hukuk Mahkemesi ihraç kararını iptal etmiştir. 4 Mart 2021 tarihinde ise İYİ Parti'den istifa etmiştir. Özdağ, 26 Ağustos 2021 tarihinde Zafer Partisi'ni kurmuş ve şu anda genel başkanlığını yürütmektedir (Habertürk, 2022).

Ümit Özdağ, belki de Türk siyasetçileri arasında Suriye ile ilgili en fazla gündemi meşgul eden, tweet atan kişidir. Özdağ, Suriye iç savaşının ortaya çıktığı dönemlerden 2016 yılına kadar genellikle Suriye konusunda yaptığı analizlerin linklerini Twitter'dan paylaşmış, pek fazla aşırılık içeren tweetler atmamıştır. MHP'den ihracı sonrası İYİ Parti'ye katıldığı dönemde artık yavaş yavaş sert söylemlerle Suriyelileri hedef almaya başlamıştır. Daha sonra İYİ Parti'den ihraç edilip, Zafer Partisi'ni kurmasıyla Suriye söylemleri radikal bir hal almıştır.

Ümit Özdağ'ın Esed'e Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Ümit Özdağ'ın Esed'e yönelik tutumu baştan beri olumlu olmuştur. Özdağ, Esed'i bölgede bir Kürt devletinin kurulmasını engelleyecek, Suriyelilerin Türkiye'den geri dönüşlerini sağlayacak kişi olarak görmektedir.

Örnek 1 (10 Nisan 2012)

“Osloda pkk ya gosterilen diplomatik tahammul neden esad rejimine gösterilmez.”

Örnek 2 (2 Kasım 2016)

“Tahran ile çözüm ise Suriye'de Esad'ı Ankara'nın kabul etmesinden geçiyor. AKPnin Esad gitsin ısrarı ülkemize çok zarar veriyor.”

Örnek 3 (23 Eylül 2018)

“Türkiye'nin Suriye'de bir PKK'istan'ın kurulmasını engellemesinin tek yolu Suriye'nin birliğini sağlayacak tek aktör olan Esad ile anlaşmasıdır. Esad ile çatışmak PKK'ya yardım etmektir. İYİ Parti PKK'istan'a hayır, Suriye'nin birliğine evet diyor.”

Örnek 4 (12 Ekim 2022)

“Suriye rejimi ile resmi görüşmelere başlıyoruz. 2023 Seçimlerinin ardından Zafer Turizm tek yönlü seferlerine başlıyor. Sığınmacı ve kaçaklara şimdiden valizlerini hazırlamalarını tavsiye ediyoruz.”

Atılan tweetlerde görüldüğü gibi Ümit Özdağ, Esed'i Suriye'de bir Kürt devleti kurulmasının engellenmesi, Suriyelilerin Türkiye'den gönderilmesini ana aktörü olarak görmekte ve Esed'e gerekli değer verilmemesinden şikayetçidir. Kendisi Esad ile görüşmelere başlayıp, Suriyelilerin gönderilmesi için çalışmalar yaptığını ifade etmektedir. Tüm bunlara baktığımızda Özdağ, Esed'i kabiliyet ve kültür açısından eşit görmekte, ona karşı iyi niyetler beslemektedir. Bu durum Özdağ'ın Esed'e karşı müttefik imgesine sahip olduğunu göstermektedir.

Ümit Özdağ'ın Esed'e Yönelik Twitter Paylaşımlarından Bazı Örnekler

Ümit Özdağ, Suriyelileri çoğunlukla sığınmacı (54 defa) olarak nitelendirmiştir. Sığınmacının yanında isyancı, muhalif, mafya, çeteci, besleme, ithal seçmen gibi kavramları da kullanmıştır. Özdağ, Suriyelilere karşı aşırı olumsuz tutumlara sahiptir. O'nun için en büyük tehlike Suriyelilerdir. Özellikle Suriyelilere vatandaşlık verilmesine, onlara sosyal yardım yapılmasına, şehirlere yerleşmelerine, eğlenmelerine karşıdır. O, birçok paylaşımında Suriyeliler tarafından ya da onların karıştığı bazı olay veya suçları sanki tüm Suriyeliler yapıyormuş gibi göstermekte, bazı yalan veya doğru olmayan haberleri de paylaşmıştır. Attığı birçok tweet ile Suriyelileri açıkça hedef haline getirmiştir.

Örnek 1 (17 Aralık 2018)

“Türkiye'de doğan Suriyeli çocuklara vatandaşlık verince anne ve babalarına ve kardeşlerine de verecekler. Türk milletini aptal zannediyorlar. Suriyelilere Türk vatandaşlığı verecek olanların Allah belasını versin. Bu Türk Milletine ihanettir.”

Örnek 2 (2 Kasım 2021)

“Kilis’te Türk ve Suriyeli sayısı eşitlendi. 2 kişiden 1’i Suriyeli. Ticareti ele geçirdiler, iş alanları ve sosyal alanlar daraldı. Kadınlar akşam dışarı çıkamıyor. Üstelik iklim krizi için önlem alınmazsa 30 yılda 30 milyon yeni sığınmacı bekleniyor. Tehlikenin farkında olun.”

Örnek 3 (7 Kasım 2021)

“Bugün 5 milyonu aşan Suriyeli sayısı, korkunç doğum oranlarıyla gelecekte Türk nüfusunu geçecek. Ülkemizin demografik yapısını bozarak toplum mühendisliğine soyunanlar bilmeli ki, Türkiye’nin Arap ülkesi olmasına asla izin vermeyeceğiz.”

Örnek 4 (25 Kasım 2021)

“Suriye’den ithal edilen sapık, tacizci ve katiller de yetmedi, Afganistan’dan da ithal ettiler. Bugün ülkemizde kadınlarımız, gençlerimiz ölmeden, tacize uğramadan eve dönmenin mücadelesini de vermekte. [#AKbalonPatladı](#) kiri ülkeye yayıldı.”

Örnek 5 (27 Kasım 2021)

“Ülkeni savunmak için bir imza at ve imza topla. Attığın ve topladığın her imza Suriyelileri Suriye’ye biraz daha yaklaştıracaktır.”

Örnek 6 (28 Kasım 2021)

“Suriyeliler ile yaşamak istiyorsan Suriye’ye git. 9 milyon Suriyeliye beslemek için 90,8 milyar dolar harcadık. Suriyeliler kaldıkça ekonomik kriz devam edecek. Zafer Partisi’nin Suriyelilerin Suriye’ye dönmesi için düzenlediği kampanyaya imza ver, ülkemizin işgalini engelle.”

Örnek 7 (22 Ekim 2022)

“İthal Seçmen ile Türk Milleti’nin elinden seçme-seçilme hakkının alınmasına Zafer Partisi direnecek. Kaderimizi ülkesini terk eden Suriyeli, Afgan belirlemeyecek. Erdoğan’ın ithal seçmen oyuyla iktidarda kalmasına izin vermeyeceğiz. Bütün seçmenlere çağrımız: ithal seçmene diren.”

Örnek 8 (29 Ekim 2022)

“Sevgili Gaziantep’liler, Gaziantep’te 11 yıldır süren Suriyeli işgali, artarak devam ediyor. Suriyelilerin sağlık, eğitim ve sosyal hayatlarının masraflarını siz ödüyorsunuz.”

Örnek 9 (16 Aralık 2022)

“Ankara'nın en iyi liselerinden olan Atatürk Lisesi'ne Milli Eğitim Bakanı gitmiş ve kaynaştırma adı altında Arap kıyafetleri ile Arapça etkinlik yaptırmış. Kaynaşmayacağız. O kadar kaynaşmak istiyorsanız siz Suriye'ye gidin.”

Örnek 10 (16 Ocak 2023)

Zafer Turizm'in tek yönlü Şam seferleri için bilet satışlarımız başlamıştır. Göndermek istediğiniz ismi eft açıklamasına yazın, rezervasyonunu yapalım. Alıcı: Zafer Partisi Ziraat Bankası IBAN: TR23 0001 0013 9597 4886 8550 01

Ümit Özdağ, tehlikeli olarak gördüğü bu milleti göndermek için “Suriyeliler Suriye'ye” kampanyası başlatmış ve bunun için ülke genelinde imza faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Tüm atılan tweetlere baktığımızda Özdağ Suriyelilere yönelik dejenere olmuş yani yozlaşmış düşman imgesine sahiptir. Bu imgedeki kişiler beceriksiz, yozlaşmış, ahlaksız, maddi ve fiziksel açısından haz peşinde koşan özelliklere sahiptirler.

Tablo 2: Türkiye'deki Siyasi Parti Liderlerinin Suriyeli İmgesi

Siyasi Parti Liderleri	Suriye Halkı	Esed
Recep Tayyip Erdoğan	Dost ve Müttefik	Haydut
Kemal Kılıçdaroğlu	-----	Muhatap
Ahmet Davutoğlu	Dost ve Müttefik	Haydut
Devlet Bahçeli	Dost	Bağımlı Düşman
Meral Akşener	Düşman	Müttefik
Ertuğrul Kürkçü	-----	Muhatap
Ümit Özdağ	Denejere Olmuş Düşman	Müttefik

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Savaş, işsizlik, kuraklık gibi sebeplerle göç eden insanlar gittikleri ülkelerde çeşitli sorunlarla karşılaşabilmektedirler. 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşıyla birlikte 100 binlerce insan hayatını kaybetti ve milyonlarca insan

memleketini terk etmek zorunda kaldı. Ülkelerinden ayrılanlar gittikleri yerlerde de çeşitli sorunlarla karşılaştılar ve bu durum devam etmektedir.

Türkiye'nin Suriyelileri ülkeye kabul etmesi vicdani, dini ve ırki olma üzere birçok sebebe dayanmaktadır. Bunlardan bazıları Suriye halkının Müslüman olmasından dolayı, bazıları onları mazlum gördükleri için el uzatmaktadırlar. Bir kısmı da Türklerle ve Kürtlerle aynı soya sahip olduklarından dolayı Suriyelilere yardım etmek istemektedirler. Suriyelilerin bir kısmı Türkiye halkını Müslüman olarak gördüklerinden, diğer bir kısmı da geçmişte Türkiye'nin çeşitli mazlumlara kucak açmasından dolayı Türkiye'ye gelmeyi istemektedirler. Bunlar arasında Türkiye'yi Avrupa ülkelerine geçişte bir köprü olarak gören kişiler de bulunmaktadır. Özellikle savaşın ilk yıllarında kaçak yollarla Avrupa'ya gitme arayışı çok daha fazlaydı.

Suriyelilerin ilk geldiği dönemde Türkiye halkı genel olarak kendilerine yardımcı olmuş, ellerinden geldiğince yardımcı olmaya çalışmıştır. Ancak belli bir süreden sonra ucuz işgücü oluşturmaları, bazılarının çeşitli suç olaylarına karışmaları, bir kısmına vatandaşlık verilmesi gibi durumlar Suriyelilere karşı olumsuz tutumların oluşmasına neden olmuştur. Nüfus sayısının fazla olması, çocuk, yaşlı, kadın ve engelliler dışında sağlıklı gençlerin de Türkiye'ye gelmesi ve bazılarının çokça nargile içerek kafelere takılmaları, sahillerde eğlenmeleri yerli halk tarafından çeşitli önyargılara sahip olmalarını tetiklemiştir. Ayrıca Türkiye'nin ekonomik sorunlarının olması, bir taraftan işverenler için ucuz ve sigortasız işgücü olan Suriyelilere talebi artırırken, diğer yandan işsiz veya ekonomik durumu kötü olan vatandaşların ise Suriyelileri, ekmeğini ellerinden alan kişiler olarak görmelerine neden olmuştur. Diğer bir mesele ise yukarıda da belirtildiği gibi gelen Suriyeliler arasında genç, sağlıklı ve savaşacak erkeklerin bulunmasıdır. Türkiye'nin Suriye gibi sınır dışı operasyonlar yapması ve oralarda yerli Türkiye askerlerinin şehit edilmesi, yerli halkı bu genç Suriyelilere karşı olan öfkelerini artırmıştır. Bu gibi durumlar dikkate alındığında insanlar kendi grubunu (iç grup) her şeyin merkezine koyarken, dış grupları dışlamaya ve onları çeşitli şekilde sınıflandırmaya çalışırlar. Türkiye'de de benzer olaylar yaşanmaktadır.

Uzun süreden beri Türkiye'de iktidarı AK Parti'nin elinde bulundurması ve Suriye politikasının da ana aktörü olması bazı partilerce, özellikle İYİ Parti ve Zafer Partisi tarafından çokça eleştirilmiş, Suriyeliler ile ilgili ortaya çıkan tüm sorunların AK Parti'nin sebep olduğu söylemleri ortaya atılmış ve bu partiler neredeyse tüm siyasi söylemlerini Suriyelileri gönderme üzerine kurmaya başlamışlardır.

Bu süreçte Suriyeliler kardeş, dost, mazlum, mafya, sapık, yozlaşmış ve Türkiye için en büyük tehdit gibi kavramlarla nitelendirilmişlerdir. Bu tür kavramlar Siyaset Psikolojisi alanında imge kuramı ile açıklanabilmektedirler. Çalışmamızda imge kuramı çerçevesinde siyasi parti liderlerinin Suriyeliler algısı belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın genel bir değerlendirmesi aşağıdaki gibidir.

Recep Tayyip Erdoğan'ın kendi tweetlerinde de belirttiği gibi Suriye iç savaşı öncesinde Esed ile yani Suriye hükümeti ile iyi ilişkileri bulunmaktaydı. Suriye'de olayların başlamasıyla bu durum değişmiş ve Esed'in yaptığı zalimliklerinden dolayı kendisine karşı öfke ve nefret duyulmaya başlanmıştır. Ayrıca Esed'i yönetimden düşürmeye çalışan Özgür Suriye Ordusu'na da destek vermiştir. Erdoğan için Suriyeliler mazlum olmalarının yanında din kardeşidirler. O'na göre Türkiye'ye düşen onların yaşadıkları acıları ortadan kaldırmak ya da en azından hafifletmektir. İmge kuramı çerçevesinde ele aldığımızda Erdoğan için Esed haydut iken, Suriye halkı dost ve Özgür Suriye Ordusu ise müttefiktir.

Kemal Kılıçdaroğlu, Suriye iç savaşının meydana gelmesinde hükümetin yani Recep Tayyip Erdoğan'ın sebep olduğunu düşünmektedir. Kılıçdaroğlu, iktidarın yanlış bir politika izleyerek tüm bunlara sebep olduğunu, kendileri iktidara geldiğinde bu sorunları çözeceğini savunmaktadır. O'na göre Esed kötü biri olsa da sorununun çözümü için onunla anlaşılması gerekir. Suriye halkı konusunda ise pek bir değerlendirme yapmaktan çekinmektedir. Böylece O'na göre, Esed muhatap alınması gereken biri iken, Suriye halkı ise ne müttefik ne dost ne de düşmandır. Kılıçdaroğlu'na göre hem Suriye'nin hem de Türkiye'nin istikbali için önemli olan Suriyelilerin gitmesidir.

Ahmet Davutoğlu'nun Suriye politikası daha önce beraber siyaset yürüttüğü Recep Tayyip Erdoğan ile aynıdır. Farklılığı Ak Parti'den ayrılıp, başka partide siyaset yürütüyor olmasıdır. Davutoğlu'nun Esed'e karşı haydut, Suriye halkına karşı dost ve Özgür Suriye Ordusu karşı ise müttefik imgesine sahip olduğu söylenebilir.

Devlet Bahçeli, Türkiye'nin Suriye politikasını desteleyen bir söyleme sahiptir. Bahçeli, Suriye konusunda altı lidere oranla daha az tweet atmış ve attığı tweetlerle de hükümeti desteklemiştir. O'na göre Esed, başka devletlere muhtaç, ipleri başkasının elinde olan bağımlı bir düşmandır. Suriye halkı ise Türkiye halkının kardeşi, dostudur.

Meral Akşener, siyasi politikasını Türk milliyetçiliği üzerinden yürütmekte olduğu söylenebilir. Türkiye'deki tüm milletleri bir nevi Türk, dışarıdakileri de

Türki ve diğerleri olarak ayırmaktadır. Ancak Kilis, Urfa, Antep, Mardin ve Hatay gibi illerde köken olarak bakıldığında Kürt ve Arap nüfusunun oranı yüksektir ve buradaki Araplar ve Kürtler komşu devletler olan Suriye ve Irak'takilerle akrabadırlar. Akşener'e göre Suriye ve Iraklı Türkmenler hariç diğerleri düşmandırlar. Oradaki Türkmenler, Türkiye'deki Türklerle akraba olduklarından onlara sahip çıkılması gerekir, diğerleri ise Türk veya Türkmen olmadıklarından Türkiye'ye alınmamalıdır. Genel olarak baktığımızda Akşener, Suriyelileri düşman ve Esed'i ise kendilerini düşmandan kurtaracak bir müttefik olarak görmektedir.

Ertuğrul Kürkçü, partisi olan HDP ile tamamen uyumlu ve İYİ Parti ile Zafer Partisi'nin zıddı bir şekilde Suriye'deki Kürtlerden yana bir politika sürdürmektedir. Kürkçü, Suriye'deki iç savaşın en önemli nedeni olarak Erdoğan'ı görmektedir. O'na göre Türkiye Emperyalist bir amaçla Suriye'yi işgal etmekte ve oradaki Kürtlere zarar vermektedir. Kürkçü için Suriye'deki Kürtler dost, Kürt savaşçıları ve Esed müttefikidir. Diğer Suriyeliler ise normal herhangi bir halk iken, Türkiye ise işgalci, Kürtlere zulmeden bir emperyalist ülkedir.

Ümit Özdağ, Meral Akşener'e benzer bir şekilde siyasi politikasını Türk milliyetçiliğinin radikal versiyonunu yürüttüğü söylenebilir. O'na göre Türk milleti diğer tüm milletlerden üstündür. Türkiye, diğer ülkelerdeki tüm soydaşlarına yardım etmeli, onları korumalı, kollamalıdır. Türkiye'ye ise yabancılar yani Türkler dışındaki kişilerin mülteci veya sığınmacı olarak ülkeye girişlerine izin verilmemelidir. Türkiye için en büyük tehlike sığınmacılardır. Bu sığınmacılar arasında özellikle Suriyeliler işgalci bir tutum izlemektedirler. Bu işgalciler birkaç ilde nüfus çoğunluğunu elde etmişlerdir. İleride tüm Türkiye'nin nüfusunu geçmemeleri için acilen bunların hepsinin sınır dışı edilmeleri gerekmektedir.

Ümit Özdağ'a göre Türkiye'ye gelen Suriyeliler, askerden kaçan, yozlaşmış, haz peşinde koşan, her türlü suçu işleyebilen kişilerdir. Bunlara kesinlikle vatandaşlık verilmemelidir. Ak Parti bunlara vatandaşlık verip, oy kullanmasını sağlayarak iktidarını sürdürmeyi hedeflemektedir. Bu tarz söylemlerle bazen doğrudan Suriyelileri hedef gösterebilmekte, vatandaşların kutuplaşmasına, önyargı ve ırkçılığın artmasına zemin hazırlamaktadır. Ümit Özdağ, her zaman Esed'e karşı olumlu tutum sergileyip, onu müttefik olarak görmüştür. Suriyelilere karşı ise denejere olmuş düşman imgesine sahip olduğu söylenebilir. O, Suriyelileri tehlikeli, yozlaşmış, ahlaksız, beceriksiz bir toplum olarak görmektedir.

Çalışmamız temel olarak 2010-2023 yılları arasında Türkiye'deki siyasi parti liderlerinin Suriyelilere yönelik algıları "İmge Kuramı" çerçevesinde ele alınmaya çalışılsa da 2024 yılının sonlarında Suriye'de yaşanan çarpıcı gelişmelere de kısada olsa değinilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır. 8 Aralık 2024 tarihinde, Şam'da muhalif gruplar Esed rejimini devirmiş ve Esed, ardında birçok acı, keder ve harap edilmiş bir ülke bırakarak Suriye'den kaçmıştır. Esed'in düşüşü, yalnızca Suriye halkının değil, Suriyelilerin yaşadığı ülkelerdeki hükümetler ve toplumların da yakından takip ettiği bir dönüm noktası oldu. Özellikle Türkiye'de siyasetçiler dahil pek çok kişi, savaşın sona erdiğini ve artık Suriyelilerin memleketlerine döneceklerini/dönmeleri gerektiğini dile getirmeye başladılar.

Ancak, Suriye'nin bugünkü hali, yüzeyde umut vaat eder görünse de derinlerde karanlık bir tabloyu barındırmaktadır. On yılı aşkın süredir devam eden iç savaş, ülkeyi adeta enkaza çevirmiş durumda. Güvenlik tehditleri hâlâ varlığını sürdürmekte; farklı silahlı gruplar bölgede aktif bir şekilde hareket etmekte ve her an yeni çatışmalar meydana gelebilir. Ülkenin altyapısı neredeyse tamamen çökmüş; okullar, hastaneler ve üniversiteler yalnızca birer hayal olarak kalmış. Çocukların okuyabileceği, gençlerin geleceğini inşa edebileceği veya hastaların şifa bulabileceği kurumlar, şu anda yok denecek kadar az. Bu koşullarda, Suriye'de tam anlamıyla istikrar ve huzurun sağlanması için belki on yıllar sonra gerçekleşecek.

Bugün Türkiye ve diğer ülkelerde bir düzen kurmuş Suriyeliler için gönüllü bir dönüş, en azından kısa vadede gerçekçi görünmüyor. Ancak burada tutunamayan, ayrımcılık ve önyargılarla karşılaşan ya da "ne olursa olsun Esed dönemi kadar kötü olamaz" diyerek bir umut arayanlar, fırsat bulduklarında geri dönüş yoluna çıkacaklardır. Yine de büyük çaplı bir gönüllü dönüşün yakın zamanda gerçekleşmeyeceği ve hükümetlerin bu konuda bir baskı uygulamayacağı görüşü hâkim. Kısacası, Suriye'ye dönüş, şimdilik pek çok Suriyeli için bir hayalden öteye geçmemektedir. Ancak bu hayal, Suriye'de huzurun ve istikrarın yeniden inşa edilmesiyle, bir gün gerçeğe dönüşecektir.

KAYNAKÇA

Akkır, Ramazan (2021). <https://www.setav.org/aksenerin-donusleri/>

Açıkalm, Ş. N., & Neyişci, N. (2020). A Review Of Graduate Dissertations On Migration In Turkey: 1967-2018. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(29), 1628-1641. <https://doi.org/10.26466/opus.783901>

- Alkar, E. & Atasoy, E. (2020). Türkiye’de Göç Üzerine Yapılan Doktora Tezlerine Yönelik Bir İçerik Analizi. *TESAM Akademi Dergisi*, 7 (1), 67-89.
- Assembly, UN. G. (1951). Convention relating to the status of refugees. *United Nations, Treaty Series*, 189 (1), 137.
- Aydemir, Süleyman Ruhi. (2004). 19 Şubat 2001-3 Kasım 2002 Dönemi Türk Siyasal Hayatına Yön Veren Aktörler: Dr. Devlet Bahçeli. *Mevzuat Dergisi*, 77.
- Babbie, E. (1992). The practice of social research. Belmont, CA: Wadsworth. *Journal of MultiDisciplinary Evaluation*, 4(7), 112-314.
- Blanton, S. L. (1996). Images in conflict: the case of Ronald Reagan and El Salvador. *International Studies Quarterly*, 40(1), 23-44.
- Bullock, A., & Stallybrass, O. (Eds.). (1977). *The Harper dictionary of modern thought*. New York, New York: Harper & Row.
- Cottam, Martha L. (1994). *Images and intervention: US policies in Latin America*. University of Pittsburgh Pre.
- Cottam, Martha L., Mastors, E., Preston, T., & Dietz, B. (2016). *Introduction to political psychology*. Routledge.
- Çağlayan, P. (2023). Uluslararası İlişkiler Disiplininde Göç Araştırmaları: Türkiye’deki Doktora Tezleri Üzerine Bir Değerlendirme (2000-2021). *Göç Dergisi*, 10(1), 25-42.
- DESA, UN. (1998). Recommendations on Statistics of International Migration, Revision 1. *United Nations Department of Economic and Social Affairs, New York*.
- Devos, T. (2014). Stereotypes and intergroup attitudes. In F. T. L. Leong, L. Comas-Díaz, G. C. Nagayama Hall, V. C. McLoyd, & J. E. Trimble (Eds.), *APA handbook of multicultural psychology*, Vol. 1. Theory and research (pp. 341–360). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14189-018>
- Euronews, (2020). <https://tr.euronews.com/2020/06/30/ahmet-davutoglu-kimdir>
Erişim Tarihi: 05.01.2023
- Dovidio, J. F. (2010). *The SAGE handbook of prejudice, stereotyping and discrimination*. Sage Publications.
- Fiske, S. T., & Von Hendy, H. M. (1992). Personality feedback and situational norms can control stereotyping processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62(4), 577. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.62.4.577>

Fiske, S. T. (1993). Controlling other people: The impact of power on stereotyping. *American Psychologist*, 48(6), 621-628.

George, A. L. (1969). The “operational code”: A neglected approach to the study of political leaders and decision making. *International Studies Quarterly*, 13, 190–222. <https://doi.org/10.2307/3013944>

Govorun, O., Fuegen, K., & Payne, B. K. (2006). Stereotypes focus defensive projection. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(6), 781-793.

Göçer, D. & Şenyuva, Ö. (2021). Uluslararası İlişkiler Disiplini ve Niteliksel Yöntem: Türkiye’de Göç Çalışmaları Örneği. *Uluslararası İlişkiler*, 18 (72), 19-36.

Habertürk, (2022). <https://www.haberturk.com/umit-ozdag-kimdir-kac-yasinda-ve-nereli-zafer-partisi-genel-baskani-umit-ozdag-hayati-ve-biyografisi-3430071/5> Erişim Tarihi: 07.01.2023

Herrmann, R. (1991). *The Soviet decision to withdraw from Afghanistan: Changing strategic and regional*

Herrmann, Richard. K. (1985). Analyzing Soviet images of the United States: A psychological theory and empirical study. *Journal of Conflict Resolution*, 29(4), 665-697. <https://doi.org/10.1177/0022002785029004008>

Holsti, Ole R. (1962). The belief system and national images: A case study. *Journal of Conflict Resolution*, 6(3), 244-252. <https://doi.org/10.1177/002200276200600>

Holsti, O. (1969). The belief system and national images: A case study. In J. Rosenau (Ed.), *International politics and foreign policy* (2nd ed., pp. 543–550). New York: Free Press.

Houghton, David P. (2014). *Political psychology: Situations, individuals, and cases*. Routledge. images. In R. Jervis & J. Snyder (Eds.), *Dominoes and bandwagons* (pp. 220–249). New York: Oxford.

IOM. (2011). Glossary on Migration, *International Migration Law Series* No. <https://www.iom.int/key-migration-terms> Erişim Tarihi: 10.02.2023

İskân Kanunu (1934). <https://resmigazete.gov.tr/arsiv/2733.pdf>

İskân Kanunu, (2006). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5543.pdf>

Özipek, B. B. (2018). Ekonomi Temelli Ayrımcılık ve Önyargı Karşıtı Argümantasyona Katkı: “Suriyeli Sığınmacılar ve Türkiye Ekonomisi” Raporu. *Liberal Düşünce Dergisi*, 23(90), 125-146.

Kamer, Hatice (2021). <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-43019313>

Latif, Dilek. (2002). Refugee Policy The Turkish Republic. *The Turkish Yearbook of International Relations*, (33), 1-29. https://doi.org/10.1501/Intrel_0000000057

Larson, Deborah. W. (1985). *Origins of containment: A psychological explanation*. Princeton University Press.

Leach, C. W., Bilali, R., & Pagliaro, S. (2015). Groups and morality.

Mitchell, C. (1989). International Migration, International Relations and Foreign Policy. *The International Migration Review*, 23(3), 681-708.

Neuberg, S. L., & Fiske, S. T. (1987). Motivational influences on impression formation: outcome dependency, accuracy-driven attention, and individuating processes. *Journal of personality and social psychology*, 53(3), 431. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.53.3.431>

Resmî Gazete, (2013). https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6458.pdf&ved=2ahUKEwjJ3MrR6av9AhU0SvEDHdRSC7QQFnoECAkQAQ&usq=AOvVaw1_ImKUsQahz37LLKCLYXbt

Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In E. Rosch & B. Lloyd (Eds.), *Cognition and categorization* (pp. 27–38). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Schafer, M. (1997). Images and policy preferences. *Political Psychology*, 18, 813–827. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00080>

Shimko, K. (1991). *Images and Arms Control*. Ann Arbor: University of Michigan Press

Statista, (2023). <https://www.statista.com/statistics/740233/major-syrian-refugee-hosting-countries-worldwide/> Erişim Tarihi: 14.03.2023

Tatlıcıoğlu, O. & Apak, H. (2018). Suriyeliler Hakkında Yapılan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18 (40/2), 227-254.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2013), *Türkiye ve Göç*, Ankara: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları

T24, (2022). <https://t24.com.tr/haber/erdogan-siyasette-ebedi-olarak-darginlik-kirginlik-kuskunluk-olmaz,1073094>

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). (2006). Master Glossary of Terms.

UNHCR, (2022). <https://www.unhcr.org/sy/> Erişim Tarihi: 14.02.2023

We Are Social, (2023). https://datareportal.com/reports/digital-2023-deep-dive-the-worlds-top-social-media-platforms?utm_source=Global_Digital_Reports&utm_medium=Partner_Article&utm_campaign=Digital_2023&utm_content=Article_Hyperlink Erişim Tarihi: 15.03.2023

Weary, G., Jacobson, J. A., Edwards, J. A., & Tobin, S. J. (2001). Chronic and temporarily activated causal uncertainty beliefs and stereotype usage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(2), 206-219. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.81.2.206>

Weiner, M. (1985). On International Migration and International Relations. *Population and Development Review*, 11(3), 441-455. <https://doi.org/10.2307/1973247>

**TURKISH CONSTITUTIONS FROM THE PERSPECTIVE OF NEW
INSTITUTIONALISM: THE IMPACT OF CONSTITUTIONS ON
TURKISH POLITICAL LIFE**

Seda Eke¹

Abstract: Throughout history, human beings have established social mechanisms in order to construct and organise the social sphere. These institutions, created to ensure order and control chaos, can be considered as political mechanisms. In the case of Turkey, this period began with the collapse of the Ottoman Empire and the establishment of the Republic of Turkey. Accordingly, the Constitutions of 1924, 1961 and 1982 can be considered as important political instruments, in other words, institutions for the construction of a new order in Turkey. These constitutional documents have not only been legal regulations, but also important instruments that have shaped social norms, political habits and power relations. Therefore, these texts have features that cannot be explained only by normative theory and positive law. New institutionalism emphasises that constitutional institutions play an important

---

¹¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, seda.yukseloglu93@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4442-9792.. Doi: 10.5281/zenodo.14767598.

Geliş Tarihi: 10 Haziran 2024
Received: 10 June 2024

Kabul Tarihi: 20 Temmuz 2024
Accepted: 20 July 2024

Bu makaleye atf için/ To cite this article: Eke, S.. (2024). Turkish Constitutions From The Perspective of New Institutionalism: The Impact of Constitutions on Turkish Political Life. *Politik Psikoloji Dergisi*, 4(2), 68-96.

role not only in the organisation of the state but also in shaping the political behaviour and values of society. Within the framework of the New Institutionalism approach, these constitutional texts and the institutional structures they create, how they regulate the relations between the legislature, the executive and the judiciary, how the separation of powers is implemented, and within what limits political parties and civil society can act. This study aims to reveal the impact of constitutional amendments in Turkey on institutional structures and their reflections on social norms and political behaviour. As a result, analysing the 1924, 1961 and 1982 Constitutions from the perspective of New Institutionalism, as important turning points in Turkey's democratisation process, makes an important contribution to understanding how constitutional texts shape social and political structures and transform power relations.

Keywords: Institutionalism, New Institutionalism, Turkish Constitutions, Political Behaviour, Democracy

Yeni Kurumsalcılık Perspektifinden Türkiye Anayasaları: Anayasaların Türk Siyasi Hayatı Üzerine Etkisi

Öz: Tarih boyu toplumsal alanın kurgulanması ve düzenlenmesi amacıyla insanoğlu toplumsal mekanizmalar kurmuştur. Düzenin sağlanması ve kaosun kontrol altına alınması için oluşturulan bu kurumlar birer siyasi mekanizma olarak kabul edilebilir. Türkiye örneği üzerinden bu dönem Osmanlı Devleti'nin yıkılıp Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulduğu tarih itibariyle başlamıştır. Bu doğrultuda 1924, 1961 ve 1982 Anayasaları Türkiye'de yeni bir düzenin inşası için önemli birer siyasi araç başka bir ifadeyle kurum olarak kabul edilebilir. Bu anayasal belgeler, yalnızca hukuki düzenlemeler olmanın ötesinde, toplumsal normları, siyasi alışkanlıkları ve iktidar ilişkilerini de şekillendiren önemli araçlar olmuştur. Dolayısıyla bu metinler sadece normatif teori ve pozitif hukukla açıklanamayacak özelliklere sahiptir. Yeni kurumsalcılık, anayasal kurumların yalnızca devletin örgütlenmesinde değil, aynı zamanda toplumun siyasi davranışları ve değerlerinin biçimlenmesinde de önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır. Yeni Kurumsalcılık yaklaşımı çerçevesinde, bu anayasal metinler ve oluşturdukları kurumsal yapılar, yasama, yürütme ve yargı arasındaki ilişkileri nasıl düzenlediğini, güçler ayrılığının nasıl uygulandığını, siyasi partilerin ve sivil toplumun hangi sınırlar içinde hareket edebileceğini incelemektedir. Bu çalışma, Türkiye'deki anayasa değişikliklerinin kurumsal yapılar üzerindeki etkisini ve bu değişikliklerin

toplumsal normlarla siyasal davranışlar üzerindeki yansımalarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Sonuç olarak, 1924, 1961 ve 1982 Anayasalarının, Türkiye'nin demokratikleşme sürecindeki önemli dönüm noktaları olarak, Yeni Kurumsalcılık perspektifinden incelenmesi, anayasal metinlerin toplumsal ve siyasal yapıyı nasıl şekillendirdiğini ve güç ilişkilerini nasıl dönüştürdüğünü anlamak açısından önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsalcılık, Yeni Kurumsalcılık, Türkiye Anayasaları, Siyasi Davranış, Demokrasi

INTRODUCTION

The construction and organization of the social sphere is essential in the context of human and human relations. This situation reaches a level that covers all living and non-living environmental relations. From the past to the present, societies have established social mechanisms based on the conditions they found themselves in, the beliefs, understandings, and ideologies they held. However, when a new political order is to be established, the most needed tools have always been "institutions." Institutions are the most needed political tools in situations where order cannot be maintained and chaos prevails. The formation, functioning, and transmission of institutions from generation to generation has been a subject of interest throughout history. These institutions can have an unwritten and informal character, such as customs, traditions, moral rules, and religious rules, or they may take a more concrete form, such as laws and constitutions.

Today, especially the constitutional tradition of governance argues—although with some differences from country to country—that the three powers of a good political administration should be separately defined and institutionalized according to the principle of separation of powers. In this way, political powers can check each other and balance each other's power, contributing to the protection of individual freedom in the public sphere. However, the promulgation of such a constitution and its acceptance by the people face several challenges. For instance, can it be explained by normative theory and positive law alone how a political system that balances the relative power of citizens from different social strata, political, and economic power groups in a country, to influence the political mechanism against each other, is created or could be created? This does not seem possible. To solve such a problem, the values and conditions that guide the behavior of political actors must be

explained in a more comprehensive manner, taking into account the historical background of political actors. In other words, after analyzing the basic parameters of political interaction in the historical process, it seems possible to reach a constitutional political system that is acceptable to everyone. In this context, it is thought that institutionalism, new institutionalism, and its subtypes should be utilized to overcome the aforementioned difficulties in the process of creating a modern constitution.

Institutionalism, particularly new institutionalism, offers a theoretical framework that examines how rules and institutions shape the functioning of the state and society and how these structures transform social life. New Institutionalism goes beyond legal regulations, addressing how institutions transform social and political behaviors and political processes. In this context, constitutional institutions not only organize the state but also shape the political behaviors and values of society.

From the late Ottoman period to the establishment of the Republic of Turkey, the transformation of the constitutional order and the evolution of institutions have profoundly influenced the political structure of the country. However, for Turkey, this process coincided with the end of the Ottoman Empire and the birth of the Turkish Republic with its democratic norms. The 1924 Constitution, the 1961 Constitution, and, finally, the 1982 Constitution were used as effective tools for the transformation of this new era and the establishment of the political system in Turkey. Constitutional regulations that reshaped the social and political structure also sought to answer the question of how political institutions and norms would be constructed.

In the framework of new institutionalism, these constitutional texts and the institutional structures they introduced will allow us to understand how the relationships between the legislature, executive, and judiciary were shaped in Turkey, and how these processes impacted the political culture of the society. The aim of this study is to analyze how the 1924, 1961, and 1982 Constitutions played a role in the transformation and institutionalization of Turkey's political order and evaluate the effects of these constitutional documents on social and political behaviors from a new institutionalist perspective. The 1924 Constitution laid the foundation for Turkey's first republican structure, the 1961 Constitution emerged as a result of the democratization process, and the 1982 Constitution is seen as a text that reshaped institutional structures after the

military coup. These constitutional documents, beyond being legal texts, have been decisive in shaping social norms, political behaviors, and power relations.

The subject of the study is the examination of constitutional norms and institutions in the process of establishing a democratic political order in Turkey from the perspective of new institutionalism. In the literature, there has been an increase in studies that examine the impact of institutions on political life and behavioral patterns from an institutional perspective. For instance, the principle of separation of powers introduced by Montesquieu in his work *The Spirit of the Laws* has been reconsidered by contemporary political theorists from a dynamic institutional perspective. Ronald Coase and Ning Wang (2015) explain the capitalization process of the Chinese socialist system as the result of modernization efforts, which involves both the power struggle within the Communist Party and the impact of demands from large social segments such as peasants and urbanites on the institutional economic system (Kalkan, 2015, pp. 564-565).

In Turkey, Yazıcı's (2016) study examines how the system would change with a restructured constitution; Özbudun's (2017) emphasis on how a constitution-based system builds an institutional order; and Alkan's (2019) study on reshaping the rules of Turkish political life with the presidential system are examples of empirical institutionalism, a subtype of new institutionalism.

This study will use qualitative research methods to analyze the 1924, 1961, and 1982 Constitutions from a new institutionalism perspective. New institutionalism argues that institutions are not limited to legal texts but are dynamic structures that shape social norms, behavior patterns, and political processes. From this perspective, constitutional texts and the institutional structures they create are not just a legal framework but also instruments that transform social and political life.

In the first section of the study, the conceptual framework of institutionalism, new institutionalism, and its subtypes will be presented. Then, a literature review will be conducted on Turkey's constitutional history, examining the content of the 1924, 1961, and 1982 Constitutions and their impact on society and the state. The literature review will aim to understand how these constitutional documents were shaped in their historical context, under what social and political conditions they were accepted, and what kind of political culture they created. The study will provide a detailed analysis of the

aforementioned constitutional documents. These texts will be evaluated not just legally but in terms of how they shaped institutional structures and political control mechanisms. The analysis will include how these constitutions regulated relationships between the legislature, executive, and judiciary, how the principle of separation of powers was applied, and the boundaries within which political parties and civil society could operate. Special attention will be paid to how changes in the constitutional texts affected institutions and their impact on social behaviors and political habits. Finally, a comparative analysis of the 1924, 1961, and 1982 Constitutions will be conducted. This analysis will present findings on how each constitution created a structure regarding the relationships between the legislature, executive, and judiciary, separation of powers, democratic control mechanisms, and the role of civil society. Moreover, the impact of changes in the constitutional texts on institutional structures and their transformative effects on social norms and political behaviors will be compared.

The data collection process of this study will primarily focus on qualitative data. Document analysis of the constitutional texts and existing literature, along with historical analysis methods and institutional impact assessments, will form the main data source to explore in-depth the effects of institutional structures and constitutional norms on social and political behaviors.

I. INSTITUTIONALIST APPROACHES WITHIN THE SCOPE OF CLASSICAL INSTITUTIONALISM AND NEW INSTITUTIONALISM: CONCEPTUAL FRAMEWORK

Organizations established for achieving a common goal by many individuals or groups are tools that enable people to accomplish goals that exceed their individual efforts. Individuals continue to serve the organization as long as they believe they are receiving the corresponding benefits. In return, the organization accommodates the individual as long as it benefits from them. Consequently, it can be said that there is a balance and order between organizations and individuals.

Organizations are generally examined under two categories: formal and informal. Informal organizations can be formed independently, or they may emerge within the structures of formal organizations. Formal organizations are systems of activities that emerge in the context of information exchange and are

coordinated and monitored. In modern societies, professions, policies, and programs are shaped along with rationally designed products and services. Therefore, formal organizational structures that emerge in this process are highly institutionalized and require old organizations to adopt new practices, procedures, and methods (Meyer & Rowan, 1977, p. 41).

Institutionalism has emerged in such an environment. The foundations of institutionalism theory were laid by Philip Selznick and developed in the 1970s through the works of Meyer-Rowan and DiMaggio-Powell (Kızıltoprak, 2022, p. 8). In political science, "institutionalism" came into the agenda with the studies of John Burgess, Woodrow Wilson, and Westel W. Willoughby on constitutional law, parliament, bureaucracy, and moral philosophy (Bolat & Aytemiz Seymen, 2006, p. 230). However, before analyzing institutionalism, the concept of "institution" must be examined.

Jepperson (1991) defines an institution as organized, established procedures (Fidan, 2017, p. 2). As a regulatory mechanism, institutions are political tools used in times of chaos. In other words, institutions can be formal and written, such as constitutions, laws, or political structures, or they can be informal and unwritten, such as norms and values. In this context, it can be said that institutions have a reciprocal relationship with individuals, as they can influence individual preferences (Karabulut, 2023). According to this definition, institutions can be described as guides that outline the boundaries of individual preferences.

Institutional theory is a historical theory of formal organizational structures and their historical development, and it is a way of thinking about social processes. According to Rowan and Meyer's institutional theory, organizations and the individuals who form them are surrounded by a network of values, norms, rules, beliefs, and behavioral patterns that partially constitute them. In this network, organizational and individual actions create a rational environment (Kızıltoprak, 2022, p. 7).

Institutionalism is a theory that operates in different but interrelated disciplines such as economics, sociology, political science, and international relations, so the meaning and nature of the effects of institutions may vary depending on the discipline in which it is applied (Lowndes, 1996). However, regardless of the discipline, institutionalism argues that institutions produce effects and, therefore, actor selection and the essence of institutional explanations are

formed by institutions, which are defined as the "rules of the game" (Jupille & Caporaso, 1999, p. 431).

In political science, the institutionalist approach focuses on constitutions, legal systems, and governance structures, comparing the political systems of different countries around these definitions by examining how these definitions change in specific processes. Duverger's Law is a classic institutional study explaining how electoral systems affect party systems (Kalkan, 2015, p. 561). This approach, which examines the formal political institutions of states, focuses on the nature of the legislative, executive, and judiciary branches and is normative in nature, which makes it akin to classical institutionalism. The methodological and theoretical terms used by classical institutionalists have been criticized for often being insufficiently detailed, and the assumption that these terms should be explained through common sense began to weaken in the 1950s under the influence of the behavioral school, which focused on individuals' political preferences (Lowndes V., 2002, p. 90).

The behavioral school, however, when J. G. March and J. P. Olsen began the "new institutional politics" in the 1980s, saw the weakening of institutionalism and the rise of a new approach, which they called "politics." March and Olsen defined political institutions as "stable and repetitive patterns of behavior" and sought to examine them with a dynamic perspective, aiming to clarify the theoretical boundaries of institutional change, rather than the common-sense explanations of politics found in classical institutionalism (Peters, 1999, p. 25).

Unlike classical institutionalism, which examines collective actions, new institutionalism, which associates individual actions with the institutional structure in which they are situated, has found a wider application area and has been divided into different subtypes by incorporating informal rules and networks of relationships (Lounsbury, 2023, p. 4). The belief in new institutionalism that institutions shape the behavior of political actors has influenced alternative views on politics, leading them to examine "how institutional arrangements change and how they affect individuals' interests and motivations" (Kalkan, 2015, p. 583). It should be noted that while classical institutionalism examined legal systems and governance structures, new institutionalism also includes the analysis of the state, civil society, and interest groups (Karabulut, 2023, p. 229).

An important point about new institutionalism is that it is an approach consisting of multiple approaches that do not form a unity. Among the most well-known subtypes of new institutionalism are normative, rational choice, historical, empirical, and sociological approaches (Hall & Taylor, 1996; Peters, 1999). Unlike classical institutionalism, new institutionalism develops a separate definition of institutions for each subtype and provides a new approach to institutional change for each subtype. For example, the change of institutions is addressed through different approaches such as "garbage can," "logic of consequences," "discontinuous equilibrium," and "critical junctures" (Ünlü, 2019, p. 24-25).

According to March and Olsen, normative institutionalism argues that political institutions shape actors' behavior by influencing their values, norms, interests, identities, and beliefs. Normative institutionalists claim that institutions, which are assumed to be neutral, actually carry values and determine appropriate behavior. For them, institutions simplify political life (Lowndes V., 2002, p. 64-65). Normative new institutionalism emphasizes the normative (value-based) dimensions of institutions and the effects of these norms on individuals and societies. This approach examines how the norms, values, and ideologies formed by societies affect institutions. Talcott Parsons (1951) is one of the key theorists emphasizing the role of norms and values in institutional analysis. Normative institutionalism analyzes how institutions are shaped by values such as social cohesion, ethics, and justice (Parsons, 1951; Meyer & Rowan, 1977).

Ostrom (1999) rejects the rational choice institutionalism model, which argues that institutions produce behavior and shape individuals' actions, and claims that these behaviors are not fixed or predetermined. Political institutions guide behavior by influencing the context within which individuals choose the strategies they will follow to reach their preferences. Institutions provide information about the future actions of others and offer incentives and disincentives based on different courses of action. While normative institutionalists emphasize that political institutions are embedded in time and cultural contexts, rational choice institutionalists argue that institutions are human-made structures designed to solve collective action problems (Lowndes V., 2002, p. 66).

In sociological institutionalism, in addition to formal norms and procedures, symbols, cognitive meanings, and moral values are highlighted, and these define the framework for actors' actions. Institutions, based on organizational

structure connected with cultural and institutional explanations, are synonymous with culture here. Culture, in this context, means collective norms and values (Hall & Taylor, 1996, p. 942-949). Unlike actor-centered rational institutionalism, institution-centered sociological institutionalism ensures the continuation of this understanding through a consensus on what is appropriate, in line with the logic of appropriateness (March & Olsen, 1984, p. 734-749). According to the social institutionalism approach, institutions influence the identities and preferences of actors (Önder A. Afşar, 2017, p. 74-77).

Historical institutionalists focus on how institutional choices made in the design of government systems affect individuals' future decision-making processes (Hall & Taylor, 1996, p. 942-949). This approach seeks to understand the change of institutions over time through historical processes and societal conditions. Peter Hall (1993), one of the prominent advocates of historical institutionalism, examined the evolution of institutions and their effects in a historical context. (Thelen, 1999) also emphasized how institutions changed in the historical context. Historical institutionalism investigates how past institutional structures shape today's economic and political institutions. In his work, (Hall, 1993) discusses how economic policies evolved in a historical context and the role of institutions in shaping this process.

Another type of new institutionalism, empirical institutionalism, examines the functioning, organization, and development of institutions and investigates their effects on the political system (Peters B. G., 2012). Empirical new institutionalism, which focuses on examining the concrete functioning of institutions at the social, economic, and political levels, typically relies on studies supported by quantitative data analysis and observations. The main aim of empirical institutionalism is to test and validate theoretical approaches with real-world institutional structures and processes. One

of the pioneers of this type, (North, 1990) used empirical data to understand how economic institutions, social order, and market processes are shaped. Empirical analysis investigates the dynamics of institutional change and its social and economic consequences.

As seen, empirical, historical, normative, and rational new institutionalism each tries to understand institutional structures through different approaches and methodologies. While empirical new institutionalism tests the functioning of institutions with quantitative data and observations, historical institutionalism

focuses on understanding the changes and evolution of institutions over time. Normative institutionalism emphasizes the shaping effects of social values and norms on institutions. These different approaches help us understand how institutions shape social life and offer deeper insights into social change.

II. 1924 CONSTITUTION AND NEW INSTITUTIONALISM

Constitution of the Republic of Turkey, 1924 is the first constitutional document of the Republic of Turkey and contains significant provisions that regulate the social and political structure in the early years of the Republic. Accepted on February 17, 1924, this constitution regulated the transition of the Ottoman Empire from a monarchy to a republic and laid the foundational pillars of the newly established Turkish state.

The first section of the 1924 Constitution is related to basic principles and the government system. According to this, the Constitution states that the state is a Republic, sovereignty belongs unconditionally to the nation, and this sovereignty must be exercised by the people through the Turkish Grand National Assembly (TGNA). Furthermore, according to Articles 5, 6, and 7 of the Constitution, legislative power and executive authority are concentrated in the TGNA. The Assembly exercises legislative power on its own, while executive power is exercised through the President, chosen by the Assembly, and the Council of Ministers appointed by the President. The Assembly can supervise and dissolve the Government at any time. Article 9 of the Constitution states that the TGNA, which holds legislative power, is composed of representatives elected by the people according to special law.

The second section of the 1924 Constitution deals with legislative duties. According to this, the TGNA is composed of representatives elected by the people in accordance with special law (Art. 9). Any male Turkish citizen who has reached the age of 18 has the right to participate in parliamentary elections (Art. 10). However, this article was amended in 1934 to include that "Any Turkish woman who has reached the age of 22 has the right to be elected as a deputy." Similarly, the original form of Article 11 of the 1924 Constitution stipulated that any male Turkish citizen who has reached the age of 30 can be elected as a deputy, but the article was later amended in 1934 to include that "Any Turkish citizen, male or female, who has reached the age of 30 can be elected as a deputy." The duties of the TGNA are outlined in Article 26, which states: "To make laws, amend laws, interpret laws, repeal laws, make treaties

with foreign states, declare war, examine and approve the state's budget and final accounts, mint money, approve and annul monopoly and concession contracts, declare general and special amnesties, reduce and alter penalties, delay legal investigations and penalties, and execute finalized death sentences from the courts."

As previously defined, New Institutionalism is an approach that examines not only the formal norms and rules of institutions but also how these rules operate within a social and political context, and how institutions shape individual behaviors. From this perspective, constitutional order is not just about written texts but is also shaped by historical and social conditions. It seeks to understand how institutional structures operate in social life. The 1924 Constitution, as the first constitution of the Republic of Turkey, should be evaluated in light of the institutional structures that shaped the social, political, and military context of the time.

According to Parla (2016, p. 27), the 1924 Constitution contains the principle of legislative supremacy, emphasizing the parliamentary system. However, Alkan (2019, p. 33-35) argues that despite its emphasis on the parliamentary system, the 1924 Constitution reflected the institutionalization of power by a bureaucratic elite in practice. The lack of sufficient checks between the legislature and the executive in the constitutional text negatively affected the functioning of the government and parliament. The executive power was granted extensive powers to the President, which weakened the legislative oversight function. From the perspective of New Institutionalism, this highlights the importance of institutional structures and the separation of powers. In particular, the President's wide powers facilitated the ability of political actors in Turkey to establish hegemony and determine the style of governance.

According to Özbudun (2017), the 1924 Constitution established a strong presidency, but it caused the parliament to be weak in comparison to this powerful executive organ. New Institutionalism seeks to understand how the relationships between the legislature, executive, and judiciary interact in an institutional context, and how these checks have weakened. The applicability of the principle of separation of powers in the 1924 Constitution is problematic. This situation, over time, reinforced the one-party regime shaped around the Republican People's Party (CHP) and Mustafa Kemal Atatürk (Yazıcı, 2016; Karabulut, 2023).

When the dominance of the one-party regime is analyzed from the New Institutionalism perspective, institutional weaknesses and the lack of checks between the executive and legislature can be interpreted as factors that strengthened the leader's position and limited the competitive power of political parties. Erdoğan (2016) explains this situation, stating that "The President's control over the legislature and the executive laid the foundations of one-party rule in the early years of the Republic." The Şeyh Sait Rebellion in 1925 is an example of the constitutional weaknesses. The extensive powers granted to the President enabled the government to take harsh measures to suppress the rebellion. The New Institutionalism perspective shows how the lack of checks between institutional structures affects how the state intervenes in crises and influences order in society. The gaps in the Constitution caused parliament and the judiciary to fail in providing sufficient oversight, and as a result, repressive governance practices increased (Özbudun, 2017). The system established by the 1924 Constitution, especially during the one-party period and policies of centralization, can be examined within the framework of empirical institutionalism to understand its effect on society.

Parla (2016, p. 119) argues that the 1924 Constitution carries a democratic character. However, Özbudun (2017) suggests that the 1924 Constitution did not support pluralist democracy, but rather a majority-based democratic understanding, based on Rousseau's concept of "general will." Yazıcı (2016, p. 16-17) argues that despite the democratic character of the parliament, the fact that the deputies were not directly elected made the 1924 Constitution lack democratic features. Under the 1924 Constitution, members of parliament were granted judicial authority, and the constitutionality of laws was monitored by the parliament itself, rather than the judiciary (Tanör, 2018, p. 307). While the 1924 Constitution provided some institutional infrastructure for democracy, the lack of democratic oversight mechanisms paved the way for one-party rule and authoritarianism. Between 1923 and 1950, the Republican People's Party (CHP) was in power, and during this period, political decisions were based on a centralized structure defined by the party. In the GNAT, CHP candidates predominated, which limited political diversity. The political party law and other laws kept political organizations under centralized control, ensuring CHP's dominance. CHP's partisan policies led to the exclusion of the public's political preferences and resulted in limited political pluralism (Zürcher, 2004, p. 109). From the perspective of New Institutionalism, examining the interactions of institutions shows that the 1924 Constitution, in practice, strengthened an authoritarian structure rather than establishing democratic

checks and balances. The strong leadership and insufficient oversight mechanisms in the functioning of the Constitution created difficulties in transforming the political regime into a democratic structure. This shows how institutional structures, shaped by social norms and cultural values, significantly influence democratic processes.

According to (Özler, Yılmaz, & Geylani 2021, p. 200), the rule of law in "non-democratic" countries is often subjected to external pressures in favor of individual rights and democracy, but these pressures occur within the framework of existing restrictions. In some less democratic countries, constitutional texts and institutions serve to legitimize elitist rules and methods for nation-state building. In this context, it can be argued that the democratic features of the 1924 Constitution actually served to legitimize the bureaucratic elites and the one-party rule (Parla, 2016; Yazıcı, 2016). The 1924 Constitution adopted the principle that "Sovereignty belongs unconditionally to the nation" and emphasized popular sovereignty. However, it envisioned a system in which this sovereignty operated through representative democracy. While the Parliament was tasked with representing the people, executive power was granted to the President, and the state's centralized structure was reinforced. The 1924 Constitution, rather than directly implementing popular sovereignty, envisioned the functioning of this sovereignty through Parliament and bureaucracy. In other words, the constitution distributed popular sovereignty through institutional structures. This situation shows that the founding cadres of the Republic institutionalized their understanding of conducting reform and modernization through a centralized approach with the 1924 Constitution. This aligns with the claim of normative institutionalism that "institutions function not only as a reflection of a specific power structure, but also as structures that embody the values and norms of social actors."

Thus, the institutions created are aligned with historical processes. The early Republican period aimed to establish a strong centralized state structure, and Atatürk, in order to ensure state authority, adopted a centralized governance approach (Zürcher, 2004, p. 98). This emphasis on centralization is also reflected in the economic policies of the time. The principle of statism was adopted with the belief that central planning and intervention were necessary to achieve industrialization and economic development. During this period, the state made significant investments and established many industrial enterprises while limiting the private sector. In line with the decisions made at the Izmir Economic Congress (1923), the economy was brought under state control, and

efforts were made to reduce dependency on foreign powers (Keyder, 2005, p. 114).

When evaluated from the perspective of New Institutionalism, the 1924 Constitution of Turkey can be said to have played an important role in shaping the societal structure and establishing institutional norms. The Constitution provided a framework for how institutional structures would shape social order and influence societal values. In this context, the 1924 Constitution aimed to regulate both the state's powers and authority while also bringing about societal transformation at the institutional level. As emphasized by New Institutionalism, institutions are not merely mechanisms of the state; they are structures that shape societal dynamics, values, and norms. The 1924 Constitution is worthy of study in the New Institutionalism framework because it aimed to integrate institutional structures and social order.

III. 1961 CONSTITUTION AND NEW INSTITUTIONALISM

(Constitution of the Republic of Turkey, 1961) emerged after the Military Unity Committee (MBK), consisting of 38 military officers, took power on behalf of the Armed Forces for about a year and a half starting from the morning of May 27, 1960. As can be seen, the 1961 Constitution was prepared in response to an extraordinary conjuncture. It is noteworthy that the 1961 Constitution reflects a two-fold structure consisting of the Constituent Assembly, which held legislative and supervisory powers, and the MBK and the House of Representatives (Nohutçu, 2021, p. 42).

For the first time, the 1961 Constitution included the concept of the Republic of Turkey as a "social, democratic, rule-of-law state based on human rights." However, despite this, the 1961 Constitution has an anti-democratic effect on the regime. (Özbudun, 2017) argues that the main motivation behind the 1961 Constitution was the concern over the power of the majority and the desire to limit the people. Özbudun claims that the coercive nature attributed to the armed forces undermines the democratic elements in the Constitution. Similarly, (Erdoğan, 2016) asserts that the 1961 Constitution is a mechanism of limitation against the fear of the majority's power.

With the acceptance of the 1961 Constitution, the structure of the executive was determined. According to this, the executive consists of a prime minister and

ministers elected from the parliament. In this case, it can be said that the 1961 Constitution is not an authoritarian constitution that promotes a one-party regime. However, the opaque and unrepresentative practices in the determination of the legislative body led to anti-democratic outcomes in the state system, despite the parliamentary image (Yazıcı, 2016, p. 17).

Furthermore, despite being seen as a text supporting the parliamentary system, the 1961 Constitution also established institutions such as the Constitutional Court or the State Planning Organization, which affected the relationship between the legislative, executive, and judicial powers in an anti-democratic way. Thus, despite the image of a parliamentary system, it became possible to interfere in the state functioning through these institutions. Erdoğan (2016) defines this image as a "cautious democracy" (Karabulut, 2023, p. 238).

Between 1969 and 1974, the 1961 Constitution was amended seven times. The amendments to the Constitution were a precursor to the 1982 Constitution. Among these changes was the expansion of military jurisdiction over civilian courts. With this change, the Military High Administrative Court (AYİM) was established, and the presidency of the Military High Administrative Court was granted to it (Nohutçu, 2021). In parallel, (Parla, 2016, p. 120) draws attention to the militarizing nature of the 1961 Constitution, which transformed the military bureaucracy into "an executive within the executive" and military judiciary into "a judiciary within the judiciary." Additionally, (Nohutçu, 2022, p. 2) argues that the 1961 Constitution, with structures such as the Senate of the Republic and the National Security Council, which it introduced into Turkish political life, controls social tendencies and puts them under pressure, describing them as "the iron fist in the velvet glove." These structures entered Turkish political life with a referendum that was approved by 61.7%, and they contain institutions, rules, and processes found in pluralist Western constitutions.

One of the greatest transformations brought about by the 1961 Constitution in Turkish political life is the party closure rule regulated in Article 57. Parties fearing closure were unable to develop their own party programs, which shaped Turkish political life. The closure of parties led to the emergence of leaders rather than parties that had not been able to maintain a political presence for long. As a result, voter behavior was shaped around the personalities and rhetoric of leaders rather than party programs (Karabulut, 2023, p. 233). This

situation that emerged after the 1961 Constitution has led to the development of leader-centered voting behavior in Turkey today.

As mentioned earlier, new institutionalism is an approach that examines the impact of institutions and institutional structures on politics and the social and political processes that guide these structures. From this perspective, the 1961 Constitution is a document that led to profound changes in Turkey's political structure. Prepared and accepted after the May 27, 1960 coup, this constitution influenced not only the determination of institutional structures but also the shaping of political processes and democratization dynamics. Evaluating the 1961 Constitution within the framework of new institutionalism helps us understand how institutional structures transformed political behaviors and social structures, not just as legal regulations.

The 1961 Constitution reshaped the institutional infrastructure of Turkish politics. The Constitution established control mechanisms between the legislative, executive, and judicial branches, creating a system of checks and balances. However, these institutional structures also served to reinforce the hegemony of certain powers (especially the military bureaucracy).

One of the most important features of the 1961 Constitution is its strengthening of control mechanisms between the legislative, executive, and judicial branches and its attempt to establish a balance between these three powers. However, from a new institutionalist perspective, it is seen that these controls were often weak, and the primary organ that performed supervision was the military bureaucracy. While the relationship between the legislature and the executive was nominally arranged to ensure the functioning of a parliamentary system, in practice, this relationship often faced disruption due to military interventions, leading to a political environment where these control mechanisms became ineffective. For instance, from the late 1960s onward, increasing military interventions in Turkish politics caused the supervisory mechanisms between the legislature and executive to become dysfunctional, and the military bureaucracy strengthened itself through the Constitution and laws. This situation is directly related to the provisions of the 1961 Constitution that strengthened military institutional structures. From the new institutionalist perspective, it can be argued that such institutional structures have hindered the democratization process in the long term (Yazıcı, 2016; Nohutçu, 2021).

The 1961 Constitution strengthened constitutional oversight mechanisms by establishing organs such as the Constitutional Court. However, within the framework of new institutionalism, it is noted that these oversight organs sometimes became tools that limited democratic functioning. The Constitutional Court, in some cases, intervened in political processes and acted in collaboration with the military bureaucracy (Parla, 2016). Additionally, institutions such as the State Planning Organization, which strengthened a centralized structure in state administration, also limited the influence of political parties and civil society.

New institutionalism emphasizes that political behavior and parties are shaped by institutional structures. The 1961 Constitution, with regulations such as the party closure rule, weakened the institutional foundations of political parties. Party closure led to the emergence of leader-centered structures for parties that could not maintain a long-term political presence, and it led to the emergence of a political culture in Turkey shaped around the personality and rhetoric of the leader (Karabulut, 2023; Alkan, 2019). The Justice Party, for example, emerged as a party shaped around Süleyman Demirel's leadership. Rather than party programs, Demirel's strong leadership character and oratory power were the key factors determining election results. This is one of the long-term effects of the 1961 Constitution (Yazıcı, 2016). The Republican People's Party (CHP) also became leader-centered after the 1961 Constitution. Bülent Ecevit's leadership in the 1970s was one of the key factors that united the ideological differences within the party and made it successful in elections. This also laid the foundation for the emergence of a political system based on the leader's popularity rather than the party's institutional structures (Parla, 2016).

New institutionalism also emphasizes the effect of institutions on electoral processes and voter behavior. The party closure rule in the 1961 Constitution and military interventions weakened political parties, which became a significant factor affecting voter behavior. This process led to the strengthening of leader-centered electoral strategies in Turkey and hindered the democratization process in the long term. Voter preferences were determined by the personalities and rhetoric of leaders, rather than party programs (Alkan, 2019).

Although the 1961 Constitution initiated an important institutional transformation in Turkish politics, when evaluated from the perspective of new institutionalism, it is seen that these institutional changes had negative effects on the democratisation process and the development of the party system. In

particular, the institutional structures introduced by the constitution have strengthened the military bureaucracy, and mechanisms such as party closure have become important factors determining internal party democracy and the power of party leaders by providing an institutional control over the functioning of political parties. In this respect, analysing the 1961 Constitution in the context of empirical institutionalism will reveal the dynamics of Turkish politics and the way it has shaped its social structure.

IV. 1982 CONSTITUTION AND NEW INSTITUTIONALISM

On the morning of September 12, 1980, the Turkish Armed Forces seized power, dissolved the parliament, and declared martial law. After three years of military rule, a Prime Minister was appointed, and a Cabinet responsible to the military wing was formed, but civil intervention was not allowed. The 1982 Constitution was submitted to a referendum and accepted in this atmosphere (Nohutçu, 2021, pp. 49-50).

(Nohutçu, 2022, p. 4) argues that the process of preparing and adopting the 1982 Constitution lacked "democratic, political, social, and legal legitimacy." He claims that it was prepared under the militaristic and totalitarian conditions of the military coup, imposed by a nominal Advisory Council, and accepted under an atmosphere of fear and threats. Therefore, the 1982 Constitution is considered a product of an anti-democratic and informal period and mindset.

The most common view regarding the (Constitution of the Republic of Turkey, 1982) is that it contains provisions imposing disproportionate bans and restrictions on basic human rights and freedoms (Erdoğan, 2016, p. 192; Yazıcı, 2016, pp. 85-131; Nohutçu, 2022, p. 4). For instance, the preamble of the Constitution elevates the state in a way typical of authoritarian and totalitarian regimes, pushing human rights to the background (Yazıcı, 2016, p. 67). From an institutional perspective, (Erdoğan, 2002, p. 74) suggests that this section should be completely removed from the Constitution.

The 1982 Constitution introduced many restrictive measures regarding political parties, electoral activities, and the establishment and activities of civil society organizations, and pushed certain political ideas with significant support out of the political arena (Yazıcı, 2016, p. 12). Article 148 of the 1982 Constitution defines a strong state and exempts executive decisions from judicial review. The Constitution regulates the establishment of the Military High

Administrative Court and grants the Constitutional Court the authority to review laws (Karabulut, 2023, p. 235).

The 1982 Constitution grants broad administrative powers to the President. For example, under Article 104, the President has the authority to appoint and dismiss the Prime Minister (Constitution Art. 104). The President also has the power to set and monitor the general policies of the Council of Ministers. According to Article 89, the President has the authority to approve or veto laws passed by the Grand National Assembly of Turkey (GNAT). If the President has doubts about a law, they can send it back to the GNAT for reconsideration. According to the 1982 Constitution, the President has the authority to appoint members of the highest judicial bodies in Turkey (Constitution Arts. 146-154). Article 148 of the Constitution defines a strong state, allowing executive decisions to be exempt from judicial scrutiny.

Over time, many provisions of the 1982 Constitution have become incompatible with societal life and have proven inadequate in the face of today's social, economic, and technological developments. For example, provisions like Article 65, which addresses "the protection of the state's economic and social duties," and Article 174, which concerns "the protection of revolutionary laws," are insufficient in addressing the needs and problems of the time. Similarly, the military perspective embedded in the 1982 Constitution has created crises when responding to events in daily life. For example, the 1982 Constitution does not include the provision found in the 1961 Constitution on "preventing epidemic diseases." Therefore, the measures implemented during the Covid-19 pandemic, such as restrictions on "freedom of travel," lacked legal grounds (Nohuçu, 2022, p. 5). As a result, the 1982 Constitution has been amended nineteen times within thirty years.

Historical records demonstrate the driving force of Europe in Turkey's institutional change process. Since 1987, many political, social, and economic reforms have been carried out in Turkey to align with European Union membership requirements. The European Union has been viewed as a role model and a transformative force, prompting Turkey to accept reforms that would have been difficult to implement domestically. Examples of these reforms include the civilianization of the National Security Council (MGK) Secretariat, the termination of some military practices like EMASYA, the establishment of the ombudsman institution, structural reforms in the Constitutional Court and the High Council of Judges and Prosecutors (HSYK),

and the introduction of the right to individual application to the Constitutional Court. These reforms, particularly after the 2001 Helsinki Summit, led to noticeable changes in human rights and freedoms (Özler, Yılmaz, & Geylani, 2021, p. 200; European Commission, 1998). Another driving force behind the changes in the 1982 Constitution was the transition to a Presidential System. In 2017, Turkey established a unique Presidential Government System, claiming it would prevent system blockages by incorporating supportive mechanisms. Since then, the President has been elected through a popular vote (Gül & Ç. Çelik, 2020, pp. 2031-2032).

As defined above, new institutionalism focuses not only on the norms enshrined in constitutional texts but also on how these norms have evolved, been implemented, and interacted with social structures over time. In this sense, the 1982 Constitution can be seen as a document that both determines institutional structures and offers important clues about how these structures function in political processes. The 1982 Constitution was prepared and put to a referendum by the military government after the 1980 coup, thus the preparation and the initial text of the constitution reinforced the military tutelage regime in the country (Nohutçu, 2022).

The 1982 Constitution is particularly notable for the wide powers it grants to the Presidency and its control over the executive. Beyond being the head of state, the President is endowed with the authority to form the government and make important decisions about the functioning of the government, leading to the authoritarianization of the political system. The extensive powers granted to the President, designed specifically for Kenan Evren, the leader of the 1980 coup, have led to an increase in anti-democratic practices in political life. With this constitution, state organs, parliament, and the cabinet were left to the initiative of the President, leading to the emergence of a hybrid political system between the parliamentary system and semi-presidentialism under the shadow of the Presidency (Nohutçu, 2022, p. 6). This situation allows the executive to operate freely with respect to the Constitution. From a new institutionalism perspective, the constitutional text has a decisive impact on how these powers will be applied and how societal actors will shape them. By granting excessive power to the Presidency, the 1982 Constitution weakened the checks and balances between the legislature, executive, and judiciary, thus increasing the power of the executive (Yazıcı, 2016). This has led to political life being shaped primarily under the shadow of a strong executive, and the weakening of oversight mechanisms.

Military tutelage, which began with the 1961 Constitution, continued through the 1982 Constitution (Özbudun, 2017, p. 107). Additionally, the establishment of the Military High Administrative Court created a duality in the judiciary. The Constitutional Court's oversight role has led to frequent intervention in the executive domain (Karabulut, 2023, p. 235). The biggest effect of this on Turkish political life has been the lack of institutional order and the frequent interruption of the democratic system. Events such as the February 28th (Postmodern Coup) and the more recent e-memorandum attempts are the results of the tutelage system. From a new institutionalism perspective, the interaction between institutional structures leads to lasting changes in political and social life. The tutelary institutions of the 1982 Constitution have had an effect of obstructing the development of democracy in Turkey and undermining majoritarian democratic principles. Institutions like the judiciary and the military have, at times, prevented the political decisions of the government, creating an undemocratic situation. A clear example of this tutelary structure is the Constitutional Court's intervention in the 2007 Presidential election process. The Constitutional Court intervened in the legislature's authority to elect the President. This institutional design supported a structure that prevented political actors and parties from acting independently. Moreover, in line with new institutionalism, the inconsistency between rules and norms reshaped power relations in society and the interactions between institutions.

However, changes to the 1982 Constitution over time have enabled steps toward transforming Turkey's political structure. From a new institutionalism perspective, these changes can be seen as reflections not only of changes to constitutional texts but also of how these texts have functioned in practice. Most of these changes have aimed to weaken the tutelary structures and undemocratic mechanisms in the Constitution. Particularly the changes made in 1995 lifted restrictions on political parties and enabled civil society organizations to operate more freely. (Karabulut, 2023). These steps increased the participation of women in politics and opened an important window for freedom of thought in the political sphere. However, these changes did not transform the fundamental structure of the Constitution, especially institutions like the Presidency and the MGK.

Most of the changes made to the 1982 Constitution have been significantly influenced by the EU alignment process. In this context, reforms made in 2001 included constitutional amendments related to human rights, judicial independence, and the prohibition of torture. However, the 2001 changes were

not only legal adjustments but also factors that transformed the functioning of the state and society. Regulations on civilian oversight and judicial independence contributed to democratization, but the impact of these changes was limited in an environment where the military bureaucracy still held significant influence (Yazıcı, 2016). This is an example of how institutional structures and social processes influence each other.

The constitutional amendments made in the 2010 referendum aimed to restructure judicial bodies and increase civilian oversight (Yazıcı, 2016). From a new institutionalism perspective, these reforms strengthened the oversight mechanisms between different branches of the government. However, with the introduction of partisan politics and the efforts of institutions to protect their own interests, how these changes were applied in practice remains an important question (Özbudun, 2017).

With the 2017 amendments, the Presidential Government System was introduced, and

the oversight relationship between the executive and legislature was further weakened (Yazıcı, 2016). Although these changes were not directly linked to the EU alignment process, when viewed from the perspective of new institutionalism, they resulted in the centralization of institutional structures and a weakening of oversight mechanisms (Nohutçu, 2021). These changes strengthened the executive and caused the principle of checks and balances to function in a weaker manner. This is seen as an important transformation that affects the social structure and political behavior. Moreover, such institutional changes could negatively impact the democratization process (Parla, 2016).

When evaluated within the framework of new institutionalism, the changes made to the 1982 Constitution can be seen as a process that affects the evolution of the institutional structure, power relations among actors, and changes in institutional culture. Initially, the 1982 Constitution can be considered a text that reinforced tutelary structures, weakened oversight mechanisms over the executive, and obstructed democratic functioning in Turkey. However, through the amendments, efforts have been made to increase the democratic functioning of the Constitution. The 1995 and 2001 amendments allowed for greater freedom in political parties and civil society, making political diversity possible. However, the 2017 reforms gave more powers to the Presidency, centralizing this structure.

In the context of new institutionalism, it can be said that institutional reforms are not limited to changes in the constitutional text but also influence social-level power relations and the strategies of political actors. This process, while important steps toward democratization have been taken, reflects a reality where institutional structures still carry tutelary features, sometimes obstructing democracy.

CONCLUSION

Constitutions are significant political tools in establishing a new order in society and gaining acceptance from the public. Therefore, constitutions can be considered institutions that shape political norms and behavioral patterns. The institutionalist perspective argues that institutions lead to certain effects. New Institutionalism, however, claims that institutions are not limited to legal arrangements but are also dynamic forces that transform social and political behaviors and political processes.

This study analyzes the 1924, 1961, and 1982 Constitutions, as well as the amendments made to the 1982 Constitution, from a New Institutionalism perspective. In this context, it has been observed that each of the three examined constitutions created specific institutional structures and had a significant impact on the evolution of Turkish politics.

The 1924 Constitution, as the first constitution of the Republic of Turkey, aimed to establish a republican and secular state structure, unlike the monarchical structure of the Ottoman Empire. This constitution was a significant step in laying the institutional infrastructure of a restructured state, particularly with features like the sovereignty of the parliament and the concentration of executive power in a single authority. When evaluated from a New Institutionalism perspective, the 1924 Constitution shaped institutional structures in a somewhat centralized manner. The relationship between the legislature and the executive was particularly strong under the one-party rule, which led to a weakening of democratic oversight mechanisms. Notably, the relationship between the military bureaucracy and political authority became a key factor in shaping the institutional structure (Özbudun, 2017). This constitution created an environment that limited the influence of political parties and civil society, shaping social behaviors in accordance with a centralized political structure. In terms of social and institutional influence, this constitution is the first document that established Turkey's political institutions; however, its

bureaucratic structure proved limiting in terms of democratization and social transformation.

The 1961 Constitution was prepared under the influence of the National Unity Committee, which was established following the May 27, 1960 coup, and aimed to lay the foundations of a new democratic order. While this constitution brought significant progress in democratic rights and freedoms, it also institutionalized the role of the military bureaucracy and judicial oversight. The constitution included democratic oversight mechanisms and aimed to strengthen the relationships of control between the legislature, executive, and judiciary within the framework of the parliamentary system. However, through institutional structures like the Constitutional Court and the National Security Council, the military bureaucracy still played a significant role. This situation negatively affected the balance and oversight between institutional structures and limited the influence of civil society. One of the most important features of the 1961 Constitution was its intervention in the operation of political parties, such as through mechanisms like party closures. This paved the way for a leader-oriented political system and created an institutional structure that shaped political behaviors (Karabulut, 2023). In this sense, the 1961 Constitution did not remain limited to legal arrangements but deeply influenced the institutional dynamics of Turkish politics.

The 1982 Constitution was created following the September 12, 1980 military coup and reflects the influence of military intervention. This constitution is regarded as a text that reinforced militaristic structures and strengthened the political influence of the military bureaucracy. Additionally, the relationship between the legislature and the executive was again structured under one-party dominance, with democratic oversight remaining weak. When evaluated from a New Institutionalism perspective, the 1982 Constitution is seen as a text that solidified institutional structures, maintained strong military influence, and weakened parliamentary oversight. This constitution seriously restricted political parties and social movements, creating an environment where the executive power strengthened alongside military influences in the governance of the state. Social behaviors were also shaped according to these institutional structures, leading to the development of a leader-oriented political culture.

While the 1924 Constitution reinforced a centralised structure, the 1961 Constitution strengthened democratic rights but maintained the influence of the military bureaucracy. The 1982 Constitution, following the military coup,

weakened democratic control mechanisms and reinforced a centralised political structure. These constitutional changes have transformed Turkey's political culture, social norms and political behaviour, but each constitution has had both positive and limiting effects on democracy.

Conclusionally, it has been observed that the examined constitutions have a characteristic of shaping the relationship between the state's three fundamental functions: the legislature, the executive, and the judiciary. Therefore, we can say that constitutions also determine the nature of the political system and regime. More specifically, constitutions influence whether a political system will be presidential, semi-presidential, or parliamentary. At the same time, constitutions also affect whether a regime becomes more authoritarian or democratic. In addition to the balance between the legislature, executive, and judiciary, constitutions also impact electoral systems, political party organizations, and regulations. Institutional changes in electoral systems and political parties affect individuals' interests and motivations, influencing their preferences and behavioral patterns in political life. Therefore, each of the three constitutions provides valuable data on how they shaped institutional structures, social norms, and political habits.

Criticisms of the current constitution are focused on its inability to address contemporary issues, and much of Turkey's political agenda is centered on constitutional amendments. However, normative theory and positive law studies alone are insufficient for analyzing constitutions and preparing a new one. This process also requires examining the motivations and beliefs that shape the behavior of political actors. The country's political principles, individual and organizational behavioral patterns, the degree of alignment of these patterns with newly drafted norms, and initiatives to increase this alignment will result in a more positive impact in the preparation of a new constitution. Therefore, reading the constitution and constitutional norms as an institution from a New Institutionalism perspective will provide more information about the nature of reforms and norms that individuals will mutually consent to. Within the framework of New Institutionalism, constitutional changes should not only be examined through the texts themselves but also in terms of their impact on Turkey's political culture and democratic functioning, and they should be analyzed and implemented accordingly.

REFERENCES

- Constitution of the Republic of Turkey. (1924). *Constitution of the Republic of Turkey, 1924*. Official Gazette, 2880.
- Constitution of the Republic of Turkey. (1961). *Constitution of the Republic of Turkey, 1961*. Official Gazette, 10700.
- Constitution of the Republic of Turkey. (1982). *Constitution of the Republic of Turkey, 1982*. Official Gazette, 17863.
- Afşar, Ö. A. (2017). Rasyonel kurumsalcılık ve sosyolojik kurumsalcılık açısından Avrupalılaşıma yaklaşımı. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17, 65-84.
- Özbudun, E. (2017). *Anayasacılık ve demokrasi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Alkan, H. (2019). *Geleceğin Türkiye'sinde yönetim raporu*. İstanbul: İlke İlim Kültür Eğitim Vakfı Yayınları.
- Avrupa Komisyonu. (1998). *Türkiye'nin katılım yönünde ilerlemesi üzerine komisyonun düzenli raporu*.
- Bolat, T., & Aytemiz Seymen, O. (2006). Yönetim ve örgüt düşüncesinde yeni kurumsalcılık ve kurumsal eşbiçimlilik. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1).
- Erdoğan, M. (2002). *Anayasa ve özgürlük*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Erdoğan, M. (2016). *Türkiye'de anayasalar ve siyaset*. Hukuk Yayınları.
- Fidan, T. (2017). Kurumsalcılık yaklaşımları ve yeni kurumsalcılık perspektifinden eğitim örgütleri. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 1(1).
- Gül, C., & Çelik, M. (2020). Türkiye'de hükümet sistemi dönüşümünün gerekleri ve potansiyel risklerine anayasal bir yaklaşım. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 62, 2031-2048.
- Hall, P. A. (1993). Policy paradigms, social learning, and the state: The case of economic policymaking in Britain. *Comparative Politics*, 25(3), 275-296.
- Hall, P. A., & Taylor, C. (1996). Political science and the three new institutionalisms. *Political Studies*, 44, 936-957.
- Jupille, J., & Caporaso, J. (1999). Institutionalism and the European Union: Beyond international relations and comparative politics. *Annual Review of Political Science*, 2, 429-444.

- Kalkan, B. (2015). Yeni kurumsalcı siyaset. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 559-583.
- Karabulut, S. K. (2023). Türk siyaset hayatının kurumsalcı yaklaşımlar açısından incelenmesi. *İmgelem*, 7(12), 225-248.
- Keyder, Ç. (2005). *State and class in Turkey: A study in capitalist development*. Verso.
- Kızıltoprak, F. (2022). Yeni kurumsalcılık yaklaşımına göre sanayi atık sularının artırılmasında yeni yönetim modeli analizi: TEDDD AŞ örneği. (Unpublished doctoral dissertation). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Lounsbury, M. (2023, January 5). *Institutionalism: Old and new*. ResearchGate. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/44077976_Institutionalism_old_and_new
- Lowndes, V. (1996). Varieties of new institutionalism: A critical appraisal. *Public Administration*, 74(2), 181-197.
- Lowndes, V. (2002). Institutionalism. In D. Marsh (Ed.), *Theory and methods in political science* (pp. 90-108). London: Palgrave Macmillian.
- March, J., & Olsen, J. (1984). The new institutionalism: Organizational factors in political life. *American Political Science Review*, 78(3), 734-749.
- Meyer, J., & Rowan, B. (1977). Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony. In W. Powell & P. DiMaggio (Eds.), *The new institutionalism in organizational analysis* (pp. 41-62). Chicago: The University of Chicago Press.
- Nohutçu, A. (2021). *Anayasa hukuku* (24th ed.). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Nohutçu, A. (2022). *Türkiye için yeni anayasa vizyonu ve yol haritası* (Vol. 1). Ankara: Savaş Yayınevi.
- North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Özler, H., Yılmaz, A., & Geylani, D. (2021). Changing the Turkish Constitution: An Institutional and Collective Action Perspective. *Siyasal: Journal of Political Sciences*, 30 (2), 193-205.

- Parla, T. (2016). *Türkiye’de anayasalar: Tarih-ideoloji-rejim 1921-2016*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Parsons, T. (1951). *The social system*. University of California Libraries.
- Peters, B. (1999). *Institutional theory in political science*. New York: Pinter.
- Peters, B. G. (2012). *Institutional theory in political science: The new institutionalism*. London: The Continuum International Pub.
- Tanör, B. (2018). *Osmanlı Türk anayasa gelişmeleri*. İstanbul: YKY Yayınları.
- Thelen, K. (1999). Long-term change in the German political economy: Institutions and the politics of change. *Comparative Political Studies*, 32(5), 621-648.
- Ünlü, H. (2019). Hindistan’da hâkim parti sisteminin değişimi: Kurumsalcı bir analiz. (Unpublished doctoral dissertation). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yazıcı, S. (2016). *Yeni bir anayasa hazırlığı ve Türkiye*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Watkins, J. W. N. (1957). Historical explanation in the social sciences. *The British Journal for the Philosophy of Science*, 8(30), 104-117. <https://doi.org/10.1093/bjps/8.30.104>
- Zürcher, E. J. (2004). *Turkey: A modern history*. London: I.B. Tauris.

Politik Psikoloji Dergisi

The Journal of Political Psychology

Kitap Değerlendirmesi

Book Review

Kitap Değerlendirmesi

Deniz Hamamları

Yasin Taşkın, Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, 2023, 215 ss.

Mine Meydancı¹

Mekân, yalnızca fiziksel bir alan değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin üretildiği ve yeniden biçimlendirildiği bir yapıdır. Henri Lefebvre'e göre, mekân, ekonomik, politik ve kültürel dinamiklerle sürekli olarak üretilen bir süreçtir. Lefebvre'nin "mekânın üretimi" kavramı, mekânı toplumsal ilişkilerin hem ürünü hem de üreticisi olarak görür; bu da mekânın nötr ya da sabit bir olgu olmadığını ortaya koyar (Lefebvre, 1991). Kent mekânında insan davranışları ve kültür, karşılıklı bir etkileşim içindedir. Örneğin, kentsel mekânın düzenlenmesi, bireylerin günlük yaşam pratiklerini, sosyal etkileşimlerini ve hatta kimliklerini şekillendirirken, bu bireysel ve toplumsal pratikler de kentsel mekânı yeniden tanımlar. Kent kültürü, bu bağlamda mekânın sembolik ve işlevsel boyutlarını bir araya getirerek, kimliklerin, aidiyetlerin ve toplumsal ilişkilerin inşa edildiği bir alan haline gelir. Özellikle modern kentlerde, kamusal alanlar bireylerin hem özgürleşmesini hem de

---

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, minemeydanci@gmail.com, ORCID: 0009-0002-9003-0440. Doi: 10.5281/zenodo.14767725.

Geliş Tarihi: 17 Ekim 2024
Received: 17 October 2024

Kabul Tarihi: 10 Aralık 2024
Accepted: 10 December 2024

Bu makaleye atf için/ *To cite this article:* Meydancı., M.. (2024). Kitap Değerlendirmesi. Deniz Hamamları. Yasin Taşkın. *Politik Psikoloji Dergisi*, 4(2), 97-101.

sınırlandırılmasını mümkün kılar; dolayısıyla mekân, bir iktidar ve direniş alanı olarak da işlev görür (Harvey, 1989). 18.yüzyılın sonu ve 19. yüzyıl, Sanayi Devrimi'nin etkisiyle toplumsal yapının ve ihtiyaçların hızla değiştiği bir dönemdir. Bu dönemde toplumda eğitim, sağlık ve sosyal refah alanlarında reform talepleri artmış; ulusal devletlerin, bireylerin ihtiyaçlarına daha fazla odaklanan politikalar geliştirmesi gerekliliği doğmuştur (Tilly, 1992). Deniz hamamlarının, insanların sosyalleşme arayışlarına yanıt veren ve kent yaşamına hızlıca adapte olan eğlenceli, şifa verici ve farklı insanlarla tanışma fırsatı sunan mekanlar olarak benimsenmesi, dönemin kent kültüründe önemli bir yer edinmelerine neden olmuştur. Dört tarafı kapalı, direkler üzerine kurulu ahşap yapılar olan deniz hamamları, ilk başta temizlik amacıyla kullanılmalarına rağmen, zamanla adını hamamdan alarak büyük bir kentsel olguya dönüşmüştür. İstanbul, İzmir ve Çanakkale gibi dönemin önemli metropollerinde modernleşme, sosyalleşme ve özgürleşme çabalarının bir yansıması olarak hızla çoğalan bu yapılar, yalnızca Osmanlı kentlerinde değil, Avrupa'da da tanınır hale gelmiştir. Deniz hamamlarının bu dönüşümü, kent teorisi, kent sosyolojisi ve kent tarihi açısından önemli bir inceleme alanı sunmaktadır. Bu bağlamda, arşiv kaynakları, Evliya Çelebi'nin Seyahatname'si ve diğer yazılı-görsel materyallerle yapılan çalışmalar, bu mekanların sosyal ve kültürel etkilerini anlamada büyük bir katkı sağlamaktadır. Yasin Taşkın, bu alanda gerçekleştirdiği araştırmalarla okuyuculara kent kültürü ve tarihi üzerine yeni bir perspektif kazandırmayı hedeflemektedir. Eseri, bu konuda bilimsel bir kaynak olmasının yanı sıra, okuyuculara derinlemesine bir değerlendirme imkânı da sunmaktadır.

Dört bölümden oluşan eserin ilk bölümü, deniz hamamlarının fiziki ve idari özelliklerine odaklanarak kapsamlı bir inceleme sunmaktadır. Bu bölümde, kent tarihi ile ilgili kavramsal çerçeve ve tanımlar yer almakta; deniz hamamlarının en sık bulunduğu sahil bölgelerine dikkat çekilmektedir. İdari süreçler ve düzenlemeler ayrıntılı bir şekilde ele alınmış, dönemin yönetim şeması açık bir biçimde tasvir edilmiştir. Osmanlı döneminde belediye işlevi gören Şehremaneti'nin, deniz hamamlarının gelişimi ve yaygınlaşması üzerindeki etkisi de bu bölümde vurgulanmıştır. Şehremaneti'nin, deniz hamamlarının sayılarını artırma ve bu yapıları düzenleme konularındaki katkıları detaylandırılmıştır. Ayrıca, deniz hamamlarının kaç farklı türe ayrıldığı, bu sınıflandırmayı belirleyen sosyal statü ve cinsiyet gibi faktörler ile farklı dönemlerde kullanımda olan toplam deniz hamamı sayıları da titizlikle aktarılmıştır. Bu bilgiler, dönemin kent yaşamındaki deniz hamamlarının toplumsal ve kültürel önemini daha iyi anlamayı mümkün kılmaktadır.

Eserin ikinci bölümü, Osmanlı coğrafyasının çeşitli yerlerinde inşa edilen deniz hamamlarına dair kapsamlı bir bakış sunmaktadır. Deniz hamamlarının yalnızca büyük kentlerle sınırlı kalmayıp, sahil şeridi olan tüm Osmanlı kentlerinde ve adalarda yaygınlaştığı bu bölümde açıkça görülmektedir. Toplumun tutum ve inançları üzerine yapılan değerlendirmeler, mahalle baskısı ve dini inançların bireylerin tutumlarını şekillendirdiğini ve bunların kişisel değerler ile dünya görüşlerine yansıdığını ortaya koymaktadır. Denizin İslam dini açısından taşıdığı özel anlam ve bu bağlamda Müslüman toplumlar için deniz hamamlarının neden ayrı bir öneme sahip olduğu da dikkatle ele alınmıştır. Cinsiyet faktörünün, deniz hamamlarının tasarımı ve konumlandırılmasındaki belirleyici etkisi, tarihi belgelerle desteklenerek somut bir şekilde açıklanmıştır. Bunun yanı sıra, deniz hamamlarının sağlık açısından topluma sunduğu faydalar ve bu yapıların sağlık alanındaki çalışmalara olan katkıları da detaylandırılmıştır. Bölüm, aynı zamanda farklı coğrafyalardaki deniz hamamlarının topluma entegrasyon süreçlerini incelemiş, bu yapıların dünya genelindeki fiziksel benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele almıştır. Bu analiz, deniz hamamlarının yalnızca Osmanlı toplumu için değil, diğer kültürler için de önemli bir sosyal ve fiziksel mekân olarak kabul edildiğini göstermektedir.

Üçüncü bölüm, deniz hamamlarının mekânsal özelliklerini farklı açılardan inceleyerek, bu yapıların zaman içinde nasıl evrildiğini ve farklı coğrafyalarda nasıl farklılıklar gösterdiğini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Bölümde, deniz hamamlarının fiziki yapısındaki çeşitliliğin, insanların yaşam standartları ve maddi olanaklarıyla doğrudan ilişkilendirildiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, dönem insanların deneyimleri ve yapılan araştırmalar ışığında, hangi tür deniz hamamlarının daha çok tercih edildiği ve bu tercihlerdeki sosyo-ekonomik faktörlerin rolü açıkça gösterilmektedir. Yerel ve küresel ölçekteki deniz hamamlarının kuruluş amaçları, işleyiş biçimleri, geçirdiği değişim süreçleri ve aralarındaki benzerlik ve farklılıklar detaylandırılmıştır. Ayrıca, deniz hamamlarının tarihsel yayılımı ve en eski örneklerine dair bilgiler verilmiş, bu yapının kültürel ve toplumsal açıdan önemine dikkat çekilmiştir. Bölümde, deniz hamamlarının edebi eserlere konu olduğu ve çeşitli yazarların eserlerinde sıkça adlarının geçtiği de belirtilmiştir. Özellikle Osmanlı toplumunda deniz hamamları, sosyal yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak farklı şekilde algılanmış ve kullanılmıştır. Bu bağlamda, deniz hamamlarının sosyal statü, özgürlük ve bireysel rahatlama unsurlarını simgelemesi, toplumda farklı katmanlar arasında çeşitli algılar oluşturmuştur. Örneğin, elit kesim için deniz hamamları, sosyal bir buluşma noktası ve rahatlama alanı olarak değer taşıırken, alt sınıflar için bu mekanlar temizlik ve sağlık amaçlı kullanılmıştır. Farklı dini

inançlara sahip insanların deniz hamamlarına bakış açıları da bu bölümde ele alınmış; İslam toplumunda denizin ve deniz hamamlarının dini anlamı ve bu yapıları yaşam biçimlerine nasıl entegre ettikleri incelenmiştir. Bunun yanı sıra, deniz hamamlarının güzel sanatlar alanındaki etkisi de vurgulanmıştır. Sanatçılar, deniz hamamlarını eserlerinde ilham kaynağı olarak kullanmış ve bu yapılar, görsel sanatlar alanında da önemli bir yer edinmiştir. Özellikle Osmanlı döneminin sanatsal anlayışını yansıtan resimlerde, deniz hamamlarının detayları ve atmosferi dikkatlice işlenmiştir. Bu da deniz hamamlarının yalnızca fiziki birer yapı değil, aynı zamanda kültürel ve estetik açıdan da topluma katkı sağladığını göstermektedir.

Kitabın son bölümünde, deniz hamamlarından plajlara geçiş süreci ele alınmıştır. Yazar, bu dönüşüm sürecine dair kavramsal bir çerçeve sunarak, kent sosyolojisi perspektifinden deniz hamamları ile plajlar arasındaki farkları incelemiştir. Birinci Dünya Savaşı ile birlikte, ülke topraklarına giren yabancı etkiler, toplumların yaşam tarzlarını derinden değiştirmiş ve özellikle deniz kültürü üzerinde köklü bir dönüşüm süreci başlatmıştır. Bu süreç, toplumların deniz hamamlarından plajlara geçişini kaçınılmaz kılmıştır. Deniz hamamlarının şifa ve eğlence işlevlerinin zamanla plajların daha geniş kitleler tarafından eğlence amaçlı kullanılmasının önünü açtığı vurgulanmaktadır. Bu dönüşümde, deniz hamamlarının sosyal sınıflara göre düzenlenmiş kurallarının ihlali ve kullanım amacının sadece eğlenceye indirgenmesi, mekânın sosyal prestijini yitirmesine yol açmıştır. Sonuç olarak, sahillerde toplumun her kesiminden bireylerin statü farkı gözetmeksizin faydalandığı plajlar ortaya çıkmıştır. Bu değişim, sadece fiziksel mekânlar açısından değil, toplumsal yapı ve bireylerin bu mekânlarla kurduğu ilişki açısından da önemli bir dönüşümü simgelemektedir. Plajların, deniz hamamlarının yerini alması, toplumsal eşitsizliklerin ortadan kalkmasıyla birlikte halkın eğlence anlayışında daha demokratik bir yaklaşımı benimsemesini sağlamıştır. Bu bölüm, plajların kültürel ve sosyal bir yapı olarak nasıl şekillendiğini ve toplumsal yaşamdaki rolünü derinlemesine tartışarak, deniz hamamlarından plajlara geçişin arka planındaki dinamikleri aydınlatmaktadır.

Kitap genel olarak incelendiğinde, her bölümde Deniz Hamamlarının tanımı, yapısı, kapsamı, kullanım amaçları ve toplumlar üzerindeki etkisi gibi ana temaların ele alındığı görülmektedir. Ancak, bu unsurların tekrarına sıkça yer verilmesi, okuyucu açısından tekrara düşme riskini yaratabilmektedir. Kitap, çeşitli alt başlıklarla zenginleştirilmiş içeriğiyle dikkat çekmektedir. Ayrıca, görsel materyallerin her bölümde yer alması, okuyucuda merak uyandırmış ve araştırma isteği oluşturmuştur. Kitapta, konu başlıklarının sırasının, Deniz

Hamamları'nın doğasından epistemolojisine, tarihsel stratejilerinden değerlendirilmesine kadar bir düzende yapılandırılması, okuyucunun metni takip etmesini kolaylaştıracaktır. Bu tür bir sıralama, konunun bilgi aşamasından eğitici aşamaya geçişinde, bölümler arasındaki geçişlerin aşamalı ve bütünlük sağlayıcı olmasına katkıda bulunacaktır. Bu düzenin, kitabın eğitimsel yönünü güçlendirerek, okuyucuya daha etkin bir öğrenme deneyimi sunacağı düşünülmektedir. Deniz Hamamları, kent tarihi, toplum psikolojisi ve kent sosyolojisi gibi disiplinlerde yenilikçi bir bakış açısı sunmaktadır. Teorik bilgilerin yanı sıra, farklı toplumlardaki tarihi araştırmalar ve etkinliklere dair örnekler veren kitap, toplum psikolojisi ve sosyolojisi öğretiminde farkındalık kazandıran önemli bir kaynak olarak işlev görmektedir. Bu yönüyle kitap, yerel, ulusal ve küresel boyuttaki tarihi sosyobilimsel konulara dair teorik ve pratik bilgi sağlayarak, araştırmalar için rehberlik edebilecek bir kaynaktır. Kitabın amacı, kapsamı ve alana katkıları, yazar tarafından önsöz bölümünde ve arka kapakta belirtilmiştir. Bu eser, Osmanlı toplumunun ve farklı kentlerin sosyal yaşamına dair önemli bir kesiti yansıttığı için, literatüre değerli bir katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

Harvey, D. (1989). *The Urban Experience*.

Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*.

Tilly, C. (1992). *Coercion, Capital, and European States, AD 990-1992*